

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Idrettshøgskolen - Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag

Toppfotball i Jernverksbyen: bare et spørsmål om å samle kreftene?

En historisk studie av forsøket på å danne FK Rana i Mo i Rana i perioden 1988-1998

Ørjan Valla

Masteroppgave i idrettsvitenskap, mai 2017

Forord

To år med studier er over. Etter å ha jobbet i 10 år som lærer og fotballtrener var tiden inne for faglig påfyll. Studietiden ved UiT har oppfylt forventningene jeg hadde på forhånd. Det har vært en lærerik periode jeg ikke ville vært foruten. Likevel må jeg innrømme at det er godt å være i mål.

En stor takk går til min hovedveileder Kolbjørn Rafoss og biveileder Helge Christian Pedersen for konstruktive tilbakemeldinger og kritiske spørsmål underveis i prosessen.

Jeg ønsker også å takke alle som har hjulpet meg med informasjon som har vært relevant for oppgaven. I tillegg må jeg rette en takk til mine muntlige kilder.

Jeg må til slutt takke min tante og onkel som har åpnet hjemmet sitt for meg under samlingene – og til min familie på Mo som alltid er gode støttespillere og heier meg fram mot nye mål.

Ørjan Valla

Alta, 14.05.2017

Sammendrag

Toppfotball i Jernverksbyen: bare et spørsmål om å samle kreftene?

En historisk studie av forsøket på å danne FK Rana i Mo i Rana i perioden 1988-1998

I denne historiske studien har jeg undersøkt forsøket på å slå sammen Mo IL og IL Stålkameratenes fotballgrupper i perioden 1988-1998. I oppgaven fremstilles hendelsesforløpet utfra et struktur- og aktørperspektiv. Strukturene er tradisjonene, historien og identiteten som preget klubbene og som la rammene rundt prosessen. Aktørene er de personene som aktivt deltok i prosessen. Jeg har undersøkt hvorfor sammenslåingsprosessen ble satt i gang og hvordan den utspant seg. Til slutt har jeg drøftet hvorfor forsøket på å danne en ny klubb ikke førte fram.

Opgaven har følgende problemstilling:

Hvorfor førte ikke prosessen med å danne FK Rana fram til sammenslåing i 1998?

For å belyse problemstillingen har jeg benyttet meg av kildegransking som metode. I den forbindelse har jeg ledd i idrettslagenes arkiver, i aviser og i nettlenker, samt intervjuet sentrale aktører, for å forstå prosessen. I tillegg har jeg støttet meg på relevant litteratur.

I oppgaven ser jeg på forholdet mellom idrett og samfunn utfra et lokalt perspektiv. Dette innebærer at idrettslagenes ulike tradisjoner og historie, omstillingen i Rana-samfunnet og profesjonaliseringen av fotballen i byen på 1990-tallet danner rammene for fortellingen. Studien viser at en rekke aktører innen idretten, næringsliv og politikk jobbet for å realisere FK Rana. For sentrale politikere skulle det nydannede fotballaget speile en by i omstilling etter Jernverkets nedleggelse i 1988 og det skulle bidra til bolyst og ny vekst.

Medlemmene i Mo IL og IL Stålkameratene stemte på sine generalforsamlinger i 1998 over et forslag om sammenslåing. Ja-aktørene hadde flere motiver for sammenslåingen. I tillegg til politiske motiver, hadde forkjemperne først og fremst et sportslig motiv, nemlig ønsket om å danne en ny toppklubb. Et tredje motiv var økonomisk betinget. Profesjonaliseringen i norsk fotball hadde ført til økte krav både til organisasjon, budsjett og det sportslige. Tillitsvalgte i de to idrettslagene så for seg at en ny satsing bare kunne realiseres gjennom en sammenslåing. På den andre siden var det aktører som ikke ønsket sammenslåing av fotballgruppene. Studien

viser at strukturer knyttet til klubbens og byens historie, tradisjoner og identiteter kan forklare nei-aktørens rolle i prosessen, mens ulike strukturer knyttet til organisering ble avgjørende for utfallet av prosessen. For et stort mindretall av medlemmene i IL Stålkameratene ble klubbidentiteten, tradisjonene og historien viktigere enn klubbledernes argumenter om slå sammen fotballgruppene i en ny toppklubb.

Nøkkelord: toppfotball, sammenslåingsprosess, rivalisering, historie, identitet

Innhold

Forord	II
Sammendrag	III
1 Innledning.....	1
1.1 Problemstilling og avgrensninger	4
1.2 Gangen videre i oppgaven	4
2 Metode/Kilder.....	7
2.1 Litteratur	18
3 Byen, idretten og fotballen, 1904-1980	21
3.1 Fremvekst og spredning av fotballspill på Mo.....	23
3.2 Rivaliserende forbund og konkurende klubber	24
3.3 Sammenslåing av de to forbundene og rivaliserende klubber.....	27
3.4 Innlemmelse i seriesystemet og deltakelse i all-norsk toppfotball.....	28
3.5 Idrett; Identitet og regionalisme.....	31
4 Fotballen inn i all-norsk seriespill – Profesjonalisering, toppfotball og økte kostnader, 1979-1997	35
4.1 Profesjonalisering – økt press for å opprettholde sportslig suksess	35
4.2 Sportslig krise i Rana-fotballen - samarbeidstanken lanseres i 1988.....	37
4.3 Stålkameratene overtar som byens beste lag– får med seg næringslivet på lag	39
4.4 Ny toppklubbsatsing lanseres - Mo IL og Bossmo & Ytteren IL ønsker å få med seg IL Stålkameratene i et samarbeidsprosjekt.....	42
5 Et nytt fremstøt for å danne FK Rana - Ordfører Bogens prestisjeprosjekt.....	51
5.1 Drøfting med idretten	55
5.2 Idrettslederne tar ballen videre	60
5.3 Interimstyret og intensjonsavtale	63
5.4 Meningsmåling viser flertall for sammenslåing.....	69
5.5 Interimstyrets forslag.....	74

5.6	Generalforsamlingen gjennomføres	76
5.7	Et stort mindretall hos Stålkameratene stemmer ned forslaget	78
5.8	Avslutter spillet? Et siste utspill fra ordføreren for å redde prosjektet	81
5.9	Aktørenes rolle og strukturenes betydning.....	88
6	Avslutning.....	91
6.1	Fotballens status	91
6.2	Forholdet mellom fotball og politikk.....	92
6.3	Fotball og økonomi.....	94
6.4	Fotball; tradisjon, historie og identitet.....	95
6.5	Hvordan gikk historien videre	97
7	Forkortelser	99
8	Kilder	100

1 Innledning

I et intervju i Aftenposten tar Tom Nordlie til orde for at tradisjonsrike Osloklubber bør slå seg sammen for at hovedstaden kan etablere et nytt topplag i tillegg til Vålerenga.¹ Kampen om sponsormidlene er stor og det kreves økonomi for å satse. Samtidig hevder Nordlie at følelser for klubbene gjerne hindrer et slikt samarbeid. Sammenslåing og samarbeid røkter ved selve sjela til en klubb. Nordlie hevder også at det flere steder er vanskelig å bli enige om å satse på en klubb på bekostning av andre. Det er ikke tradisjon for å legge seg lavt for at naboen skal opp og frem.²

Disse tankene om å slå sammen fotballklubber for å satse på toppfotball er ikke nye. Mange fotballedere, næringslivsaktører og politikere mener at toppfotball er viktig for et samfunn, og at et topplag kan være positivt for byen og regionen. Å hevde seg i toppen kan skape felles opplevelser, være en sterk identitetsskaper og reklamere for stedet. Det å gå inn for sammenslåing gjør imidlertid at man ikke alltid tar høyde for de impliserte idrettsklubbenes tradisjoner og historier. Dette kan føre til at slike forslag møter motstand. For idrettslagenes medlemmer kan det være andre hensyn og målsetninger enn toppfotball som er viktig.

En slik sammenslåingsprosess ble startet i Mo i Rana i 1988 og har blitt diskutert offentlig i takt med byens fotballags varierende sportslige resultater. I denne masteroppgave ønsker jeg å fortelle historien om to idrettslag, som etter initiativ fra daværende ordfører i Mo i Rana, Svein Bogen, kom fram til et forslag på ledernivå om å danne en ny fotballklubb, FK Rana i 1998. Det så ut til at år med diskusjoner skulle føre til sammenslåing i 1998. Prosessen kulminerte likevel med at et kvalifisert mindretall i Stålkameratene stemte ned forslaget. I det tidligere arbeideridrettslaget, IL Stålkameratene, mislyktes ledelsen med å overbevise en stor nok andel av medlemmene om at sammenslåing var det riktige valget. På tross av at en rekke aktører på ulike arenaer ønsket å slå sammen fotballgruppene i Mo IL og IL Stålkameratene til FK Rana, lot altså ikke dette seg gjennomføre. Denne sammenslåingsprosessen er derfor ikke bare en fortelling om ønsket toppfotball i en nordnorsk by, men også en fortelling om rivalisering mellom klubbene, sosiale ulikheter, sterke klubbidentiteter og lange tradisjoner.

---

¹ <http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen--Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

² <http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen--Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

Som jeg vil vise i oppgaven kolliderte på mange måter ønskene om å skape et nytt topplag med klubbene og byens historie.

En av årsakene til at forslaget om slå sammen klubbene kom på bordet, var at begge lag i slutten av 1980-årene hadde spilt seg nedover i divisjonssystemet. Denne nedturen kom på tross av tidligere suksess på slutten av 1970-tallet. Dårlig økonomi og en svak rekruttering av lokale talent til a-laget bidro til Mo ILs dårlige resultater. Felles for de to dominerende lagene i byen var at prestasjonene falt dramatisk utover 1980-tallet og nådde en foreløpig bunn i 1988. IL Stålkameratene reddet plassen i 3.divisjon i siste serierunde på bekostning av rivalen. Mo IL rykket ned til 4.divisjon. Begge lag ønsket å etablere seg i norsk toppfotball og det var blitt brukt mye ressurser på å klare det. Satsingen hadde ikke lyktes. Ønske om å skape vedvarende toppfotball i Mo i Rana førte til at man i 1988 tok til orde for å samle kreftene i de to klubbene for å etablere et nytt topplag.

Utover på 1970-1980 tallet ble fotballen i Mo i Rana mer og mer profesjonalisert. Dette skyldtes ikke minst at Mo IL hadde et seniorlag som spilte på nest høyeste serienivå. Trenere ble ikke lenger kun rekruttert fra egen spillerstall etter endt spillerkarriere. Det var blitt et krav om mer utdanning og kurs for å trene fotballag på toppnivå. Mo idrettslag, som på hele 1970-tallet spilte på nivå to i norsk fotball, var intet unntak da de ansatte utenbys trener i forkant av 1980-sesongen.³ Asbjørn Bjørseth fra Sunndal ble engasjert som ny trener, for 50.000 kr i lønn, billig bolig og stilling på Jernverket. Bjørseth hadde fortid som spiller i Molde Fotballklubb og hadde gjennomført D-kurs i regi av NFF.⁴ IL Stålkameratene fulgte i samme spor og før 1981 sesongen ansatte de en helprofesjonell trener. Max Møller kom fra Danmark.⁵ Begge klubbene fortsatte med slike treneransettelser utover på 1980-tallet. På samme tid fant det sted en økende kommersialisering i norsk fotball. Norsk næringsliv opplevde vekst og mange bedrifter ønsket å gi økonomisk støtte og sponse idretten. Disse økte inntektene gjorde at man også nedover i divisjonssystemet begynte å lønne spillere. Utover på 1990-tallet ble det å være fotballspiller et yrke og mange spillere i Rana fikk fotball som heltidsjobb. I 2. divisjonsklubben Stålkameratene ble Andrej Jefremov og Jevgenij Sorokin klubbens første heltidsansatte spillere i 1993. Til 2. divisjonsklubben Mo-Bossmo ble Lars Jensen kjøpt fra Moss FK i 1995.

---

³ Alstadhaug 2004: 203

⁴ Alstadhaug 2004: 222

⁵ Otnes m.fl 1985: 47

Flere steder i Nord-Norge dannet eller ble det forsøkt dannet nye fotballklubber, som FK Lofoten i 1992 og Hammerfest FK i 1994. I Narvik gikk de tidligere rivaliserende idrettslagene, Narvik/Nor og Mjølnar sammen og dannet FK Narvik i 1997. Dette var ikke bare et nordnorsk fenomen. Fra Hammerfest i nord til Haugesund i sør skjedde tilsvarende sammenslåingsprosesser, med samme formål: en toppfotballsatsing, som skulle markedsføre eller «sette stedet på kartet». Det var åpenbart at flere aktører i Mo i Rana også mente dette var veien å gå for fotballen i byen. Profesjonalisering og kommersialisering var også en del av utviklingen av fotballen på Mo. Byen trengte et topplag som både innbyggerne og regionen kunne identifisere seg med.

I Haugesund lyktes man, men flere andre steder førte sammenslåing og satsing til sportslig og økonomisk fiasko. Det er grunn til å spørre seg om man i tilstrekkelig grad tok hensyn til faktorer som identitet, tilhørighet, idrettslagenes historie, tradisjoner og kultur, da man slo sammen klubber. Nettopp slike faktorer som Tom Nordlie i intervjuet i Aftenposten hevdet «hindrer fornuftig tankegang [altså å satse på en klubb]».⁶

Jernverksbyen, Mo i Rana, gikk inn i en ny fase i 1988. Stortinget vedtok å avvikle statens eierskap i AS Norsk Jernverk. Det ble bevilget midler fra stortinget til omstrukturering og en «Rana-pakke» for å oppfordre til nyetablering av virksomheter i Mo i Rana.⁷ For flere næringslivsaktører og politikere kunne et godt fotballag bli et viktig symbol for byen i en tid der omstilling av næringsliv og arbeidsliv var på den politiske dagsorden. De var villige til å tenke nytt for å oppnå nye mål i fotballen og et fotballsamarbeid ble foreslått for å kunne oppnå nye mål. Jeg vil vise at dette ønsket om å få skapt en toppfotballklubb i Mo i Rana ikke bare hang sammen med utviklingen innen fotballen i perioden, men at det også speilet samfunnsendringene i Mo i Rana. At prosessen feilet kan knyttes både til Rana-samfunnets historie og til de to idrettslagenes historie. Det er dette som gjør denne sammenslåingsprosessen interessant å studere både sett fra et idrettshistorisk perspektiv og fra et moderniseringsperspektiv: studien kan si noe om forholdet mellom fotball og samfunnet og mellom modernisering og tradisjon.

---

⁶ <http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen--Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

⁷ <http://www.mip.no/mo-industripark/historie-dages-industripark/> Lest 25.04.2017

1.1 Problemstilling og avgrensninger

I denne studien ønsker jeg for det første å se på sammenslåingsprosessen mellom Mo IL og IL Stålkameratene i perioden 1988-1998. For det andre vil jeg drøfte hvorfor dette forsøket på å slå sammen klubbene ikke førte fram da forhandlingsforslaget var oppe til votering i de to impliserte klubbene i 1998.

Min hovedproblemstilling er:

Hvorfor førte ikke prosessen med å danne FK Rana fram til sammenslåing i 1998?

I oppgaven fremstilles hendelsesforløpet utfra et struktur- og aktørperspektiv. Strukturene er tradisjonene, historien og identiteten som preget klubbene og som la rammene for prosessen. Med aktører mener jeg tillitsvalgte i klubbene, næringslivet og politikken som på hver sin side jobbet for og mot dannelsen av ny toppklubb i 1998. Jeg har undersøkt hvorfor sammenslåingsprosessen ble satt i gang og hvordan den utspant seg, og til slutt har jeg drøftet hvorfor forsøket på å danne en ny klubb ikke førte fram.

Følgende spørsmål kan derfor utdype problemstillingen:

- *Hvilke aktører i idretten, næringsliv og politikk var sentrale i prosessen?*
- *Hvilken betydning fikk strukturelle forhold i idretten?*
- *I hvilken utstrekning fikk ideologiske ytringer betydning for utfallet?*⁸

1.2 Gangen videre i oppgaven

Opgaven inneholder seks kapitler.

I kapittel 2, metodekapittelet, forteller jeg om metodene jeg har brukt i dette arbeidet. For det første om kildegransking, eller kildekritikk som er hovedmetoden jeg har benyttet. Jeg forteller om kildearbeidet, hvilke kilder jeg har brukt, kvaliteten på dem og hvordan jeg har arbeidet med dem. Jeg har også brukt muntlige kilder i oppgaven og viser hvordan jeg har arbeidet med de muntlige kildene som metode. Videre presenterer jeg litteraturen jeg har benyttet i oppgaven.

---

⁸ Lindroth 1988: 28

I kapittel 3, *Byen, idretten og fotballen 1904 -1980*, skriver jeg om dannelsen av Mo IL og IL Stålkameratene, som et historisk bakteppe i oppgaven. Rivaliseringen har vært sterk helt siden arbeideridrettens inntog og stiftelsen av Mo AIL i 1935. Lokal idrettshistorie ser jeg i sammenheng med regional utvikling og nasjonal historie. Fotballen utviklet seg raskt og i takt med samfunnsutviklingen. Jeg har også sett på fotballens betydning knyttet til begreper som identitet rivalisering og regionalisme.

Kapittel 4, *Fotballen inn i all-norsk seriespill – profesjonalisering, toppfotball og økte kostnader, 1979-1997*, handler om opptakten og bakgrunnen for at samarbeidstanken ble fremmet i Rana-fotballen i 1988. Jernverksbyen, Mo i Rana, er inne i en krevende omstillingsfase. Det skjer store endringer både i samfunnet og i norsk fotball. Økt krav til profesjonalisering, utfordrende økonomi og sportslig nedtur førte til at man diskuterte om et felles topplag i byen kunne være løsningen. I løpet av de neste ti årene var dette et diskusjonstema ved jevne mellomrom.

I Kapittel 5, *Et nytt fremstøt for å danne FK Rana – ordfører Bogens prestisjeprosjekt*, beskriver jeg FK Rana-prosessen i 1998 der medlemmene i Mo IL og IL Stålkameratene stemte over dannelsen av ny toppklubb. De ulike aktørene blir presentert og hvilken rolle de hadde i prosessen blir beskrevet. Strukturene i lokalsamfunnet og idretten, tradisjonene og historien, er også en del av drøftingen. Byen er inne i en moderniseringsprosess. Ordføreren ønsker at en nydannet fotballklubb skal bli byens stolthet utad. Hva var årsaken til at man ikke lyktes? Jeg har som sagt valgt å se prosessen i et aktør-struktur perspektiv og har drøftet underveis i hoveddelen og sett det opp mot teorigrunnet.

I kapittel 6, avslutningskapittelet, konkluderer jeg hvorfor det gikk som det gjorde. Jeg ser på prosessen og på mine funn lys av fem overordnede overskrifter. De har som formål å fortelle om FK Rana-prosessen sett i et større perspektiv enn bare selve sammenslåingsprosessen som mislyktes i 1998. Til slutt ser jeg på hvordan historien gikk videre.

2 Metode/Kilder

For å forstå idrettens historie, skriver Martin Polley, er det mange type kilder som kan tas i bruk. De første kildene, som er benyttet i denne oppgaven, er kilder som beskriver idrettslagenes fortid, deres røtter og utvikling.⁹ Dette er skriftlige kilder, som protokoller, årsberetninger og avisartikler. I tillegg til muntlige kilder fra personer som var sentrale aktører i sammenslåingsprosessen. Polley viser til at opplysninger om hvor en idrett ble drevet også kan gi nyttig informasjon for å sette dagens idrett inn i en historisk sammenheng.¹⁰ Jan Lindroth hevder at for å uttale seg om fremtiden trenger man linjer tilbake i tid.¹¹ Det lokale idrettslivet i Mo i Rana kan lettere forstås hvis man ser på den historiske bakgrunnen. Da kan man se på faktorer som spilte inn og hvorfor målsettingen om å få dannet FK Rana i 1998, ikke lyktes.¹²

Metoden som er benyttet i denne masteroppgaven er kritisk kildegransking. Kjeldstadli (1999) beskriver kildekritikk som systematisert sunn fornuft.¹³ Kildekritikk består av et sett regler som viser hvordan man skal behandle kilder for å få ut nødvendig og relevant informasjon. Kjeldstadli skriver at reglene for hvordan man skal bedrive kildegransking kan deles i fire hovedpunkter. (1) Først må man finne ut hvilke kilder man har for å belyse det aktuelle tema. (2) Deretter må man bestemme kildenes opphav og formålet med dem. (3) Videre må man se på hva som står i kildene og tolke dem. (4) Til slutt må man se relevansen av kildene i forhold til problemstillingen. Spørsmålet er hva kan kildene brukes til?¹⁴ Sporene og restene fra fortida blir først til kilder når jeg benytter meg av dem til å besvare problemstillingen.¹⁵

Det ideelle for en historiker er at kildene er uttømmende, eller at de i alle fall er tilstrekkelig til å gi et representativt bilde av fortiden.¹⁶ I tillegg er det viktig at kildene både er pålitelige og uavhengige hverandre. For å kunne besvare problemstillingen bør kildene også samsvare med hverandre slik at man kan finne flere belegg eller svar på det man ønsker å få besvart i

---

⁹ Polley 2007 gjengitt i Pedersen 2013: 18

¹⁰ Polley 2007 gjengitt i Pedersen 2013: 25

¹¹ Lindroth 1988: 6

¹² Lindroth 1988: 9

¹³ Kjeldstadli 1999: 169

¹⁴ Kjeldstadli 1999: 170

¹⁵ Lippe & Rafoss 2001: 19

¹⁶ Kjeldstadli 1999: 211

oppgaven. Ved å se på og undersøke ulike kilder om den historiske bakgrunnen til fotballen i lokalmiljøet, blir det lettere å forstå situasjonen i dag.¹⁷

I arbeidet med denne masteroppgaven har jeg opplevd at kildetilfanget ikke er utømmelige og jeg møtte på utfordringer. Masteroppgaven bygger på ulike type kilder som arkivmateriale og muntlige kilder. Dette konstruksjonsarbeidet har foregått i samspill med de tilgjengelige restene fra fortida som jeg fant fra perioden jeg utforsket.¹⁸ Det har vært skrevne kilder fra idrettslag-, krets- og forbundsarkiv, samt aviser. Skrevne kilder fra de respektive idrettslagene har vært vanskelig å finne. I nyere tid har begge idrettslag flyttet klubblokale fire-fem ganger. Dette har medført at de har mistet oversikten over hvor protokoller og dokumenter er lagret. Likevel fant jeg noen referatførte protokoller fra styremøter, årsberetninger og brev i både i Mo IL (1978-1988, 1998) og i IL Stålkameratene (1935, 1989-1992, 1998), selv om dette var mangelfullt.

I arbeidet med å finne relevante kilder var jeg på Rana Museum, i klubbhus, på lagerrom og i garasjer for å lete. I tillegg tok jeg kontakt med tidligere tillitsvalgte i begge idrettslagene på jakt etter kilder. Noen av dokumentene jeg fant fortalte litt om hvordan ledende aktører i idrettslagene så på denne prosessen. Kildegransking av idrettslags arkiv og materiale kan ha spesielle utfordringer i tilgangen til materiale. Goksøyr forklarer noe av det grunnleggende utfordrende ved idrettshistorisk forskning:

«Idretten har ikke alltid vært like opptatt av å ta vare på sin dokumenterte fortid. (...) Arkivinstitusjonene i Norge har heller ikke vært like ivrige på å samle inn det som har eksistert av idrettsarkiver. (...) Mye av dette kan nok henføres på idrettens meget frivillige og mindre forpliktende egenart, som en type opplevelsesvirksomhet der øyeblikket, det samtidige, og er det vesentlige.»¹⁹

Kildene har blitt benyttet som beretninger i den forstand at jeg har prøvd å konstruere et bilde av idrettslagenes utvikling og aktiviteter over en tidsperiode der dannelse av en ny fotballklubb var aktuelt.²⁰ Noen vil hevde at en historiker bruker restene til å rekonstruere fortida, og at man setter sammen biter til et puslespill. I arbeidet med masteroppgaven opplevde jeg flere av de tilgjengelige kildene som ufullstendige, mens andre kilder manglet helt. Det er noen som hevder at man ikke uten videre kan rekonstruere hvordan fortiden var.

---

¹⁷ Lippe & Rafoss 2001: 5

¹⁸ Kjeldstadli 1999: 209

¹⁹ Goksøyr 1994: 2. Hvordan kan vi vite noe om idrett som har vært? I Arkivmagasinet 1/1994.

²⁰ Kjeldstadli 1999: 39

For å få dette til må man samle spredt materiale og omforme og konstruere et meningsfullt bilde om hvordan det kan ha vært.²¹

Mangelen på arkivmateriale har gjort at lokalavisen har vært en viktig kilde. Her har viktige beslutninger og vedtak blitt dokumentert. Noen av de viktigste dokumentene og avtalene som ble gjort er gjengitt i sin helhet i avisen, noe som har vært til fordel i mitt arbeid. Ulike aktører har uttalt seg til avisen, og ulike interesser har slik kommet til syne i debatten. I forhold til kildekritikk måtte jeg forholde meg til flere viktige punkter. Hva er denne kilden? Hvilken karakter har den? Aviser skal selge og da må innholdet også vinkles slik at innholdet skaper interesse for dem som skal lese. Samtidig måtte jeg vurdere kildens troverdighet. Fremmet eller hemmet denne framstillingen hendelsene og var den i samsvar med de faktiske forhold?²² I og med at Rana Blad også var enerådende som dagsavis i Mo i Rana, fikk man ofte kun denne journalistens vinkling av saken.²³

Intervjuer av ulike aktører i sammenslåingsprosessene benyttet jeg meg av for å få mer innsikt i prosessen og for gjenskape ulike interesser på en mer helhetlig måte. I oppgaven har det vært viktig å få utdypende forståelse og forklaring om hvordan prosessen var og utviklet seg sett fra ulike aktørers ståsted. Hvem presset på for en slik løsning? Hvorfor lyktes man ikke? Var politiske, kulturelle og sosiale aspekter medvirkende til at man ikke fikk et ønsket resultat? I mitt arbeid er disse muntlige kildene blitt benyttet som et supplement til de skrevne kildene, for å komplettere bildet av hva som skjedde i og rundt denne prosessen.

Selv om muntlige kilder har sine fordeler, er bruken samtidig forbundet med utfordringer. Fordelen er nærheten man får gjennom førstehåndsberetninger, som kan være viktig i en prosess for å få belyst problemstillingen. Utfordringen kan være at aktøren, som blir intervjuet, hadde en sentral rolle i prosessen og er farget av dette. Dette kan føre til at informasjonen som blir gitt er overdrevet eller at nyttig informasjon utelates. Hvis vi registrerer at aktørene i denne prosessen forstod og fortolket det samme fenomenet ulikt, er det ofte fornuftige utsagn. De ulike oppfatningene som kom til syne i sammenslåingsprosessen er nettopp det jeg søker og ønsker å gripe tak i.²⁴ Det er mange øyne som ser i en slik prosess. Samtidig er det en kjensgjerning at den fortidige virkeligheten er

---

²¹ Kjeldstadli 1999: 38-39

²² Kjeldstadli 1999: 176

²³ Kjeldstadli 1999: 176

²⁴ Kjeldstadli 1999: 38

borte. Det jeg har igjen er restene fra fortida og med dem har jeg prøvd å danne meg et bilde om hvordan det var. For å være kildekritisk er det derfor en fordel å ha andre kilder en kan vurdere slike muntlige beretninger opp mot.²⁵

I arbeidet med kildegranskingen ble funnene av kildene vurdert opp mot deres opphav og funksjon. På bakgrunn av dette tolket jeg kildene og avgjorde hvilken relevans de hadde for mitt arbeid. Jeg fant mye relevant stoff i lokalavisen. Disse kildene har vært lett å datere og strukturere. Arkivmaterialet i idrettslagene, krets og forbund var også enkelt å datere, men kildene var mangelfulle og alt av relevant informasjon ble ikke funnet. Dekningen i lokalavisen var nyansert i sin fremstilling og artikler og leserinnlegg gav argumenter både fra dem som ytret ønske om sammenslåing og hos dem som var kritiske. Det er viktig å påpeke at kildene har ulik funksjon. Lokalavisen skal først og fremst selge aviser og formidle om saker og hendelser i det offentlige rom. I saken om dannelsen av FK Rana, mener jeg at lokalavisen var en pådriver for dette, til tross for at de også var nyanserte i sin fremstilling. Sportsjournalistene argumenterte i sine kommentarer for at dette var det eneste riktig å gjøre, selv om de var skeptiske til at det kunne bli en realitet. Redaktøren skrev også på lederplass at hun ønsket at FK Rana-prosessen skulle lykkes. Videre benyttet jeg meg av leserinnlegg, der ulike meninger om saken ble belyst. Disse fremmet ofte et lags, en organisasjons- eller et personlig synspunkt. Slike leserinnlegg ga meg et bilde av diskursen rundt sammenslåingen og var derfor verdifulle bidrag som kilder.

Aktør og struktur

I masteroppgaven vektlegger jeg i perioden 1988-1998. Jeg har valgt å se fortida fra et aktørperspektiv og et strukturperspektiv. Jeg har valgt å kategorisere aktørene i prosessen med den hensikt å se på de ulike aktørers roller. Historie som fag dreier seg om handlinger som er gjort i fortiden, og de handlingene kan være av ulik art.²⁶

Kjeldstadli beskriver fire punkter som kan benyttes i en aktøranalyse.²⁷ I intensjonale handlinger styres aktørene av en bevisst hensikt, som et middel for å nå et mål.²⁸ Videre har aktørene en vanemessig eller reaktiv atferd. Styres aktørenes handlinger av tradisjoner? Man

---

²⁵ Kjeldstadli 1999: 180

²⁶ Kjeldstadli 1999: 32

²⁷ Kjeldstadli 1999: 32

²⁸ Kjeldstadli 1999: 32

gjør noe fordi det er en rutine og uten å veie for eller mot.²⁹ Massehandlinger er en kollektiv atferd der mennesker handler ut i fra et fenomen som ikke er tilsiktet en enkeltperson. Det siste punktet beskriver at aktørene kan ha handlet på en bestemt måte fordi mål og midler gir seg etter hvert, noe som ikke er ensbetydende med at handlingene i utgangspunktet var formålsløse, men at målene endret seg underveis.³⁰

I min analyse har jeg sett på hvordan aktørene handlet ut i fra sine mål, hvorfor de handlet som de gjorde og hvordan de handlet. I tillegg har jeg også sett på hvilket handlingsrom aktørene hadde og hva som var deres utgangspunkt for å handle slik de gjorde. Kunne noe ha vært gjort annerledes i prosessen?

Årsaken til at jeg også koblet dette opp mot strukturperspektivet er at aktørens handling ikke foregår i et tomrom.³¹ Kjeldstadli vektlegger at handlingene foretas i en historisk og sosial sammenheng.³² Dette vil si at det er mønstre i lokalsamfunnet- varige eller gitte strukturer – som for den enkelte aktør var gitt før den handlet. Strukturene har blitt til ved menneskelig aktivitet, men har fått sin eksistens uavhengig av enkeltindivider. Strukturene kan være av ulike art.³³ Kjeldstadli kategoriserer dem i materielle systemer, sosiale-, kulturelle-, og menneskeskapte strukturer som innbefatter naturgitte forhold. I denne oppgaven har jeg sett på strukturer som stedsidentitet, klubbidentitet, klubbstrukturer, tradisjoner, historie, økonomiske- og politiske strukturer. Ved hjelp av Lindroth (1988) har jeg strukturert forhold som har dannet en ramme for prosessen; Hvordan idrettslagene var organisert knyttet til forbund, krets, klubb/idrettslag. Idrettslagene var i mellomkrigstiden tilknyttet hvert sitt forbund og konkurrerte i forskjellige seriesystem. Etter sammenslåingen av forbundene i 1946 ble det ingen samling av de to idrettslagene, men nå kunne de konkurrere mot hverandre.³⁴ Deretter har jeg sett på tillitsvalgte, medlemmer og utøvere. Det var klare politiske forskjeller på i fra hvilket samfunnslag og yrker man for rekrutterte lederne sine.³⁵ Jernverkets opprettelse i Mo i Rana etter krigen førte til at begge idrettslagene opplevde tilstrømning av nye medlemmer. Idrettslagene rekrutterte sine medlemmer fra ulike samfunnsklasser. Mo IL var de borgerliges idrettslag, mens Stålkameratene var for arbeiderne. Jernverksarbeiderne

---

²⁹ Kjeldstadli 1999: 33

³⁰ Kjeldstadli 1999: 32-33

³¹ Kjeldstadli 1999: 34

³² Kjeldstadli 1999: 34

³³ Kjeldstadli 1999: 34

³⁴ Lindroth 1988: 26

³⁵ Lindroth 1988: 27

meldte seg inn i Stålkameratene – et klubbnavn som kunne assosieres med drifta på tomte og arbeiderklasse.³⁶ På slutten av 1980-tallet ble idrettslagene organisert forskjellig. Mo IL ble et sær-idrettslag med fotball som eneste tilbud, mens Stålkameratene fortsatte som et fleridrettslag. Dette førte til en endring i medlemsmassene.³⁷ Anlegg ble også en viktig faktor for idrettslagene. Med så stor aktivitet trengte begge idrettslag flere og nye anlegg. Anlegg har alltid vært ei utfordring og en kime til konflikt.³⁸ Ideologi - ideer og tanker om forholdet mellom idrett og samfunn har jeg også sett på. Ideologien, verdiene og hvordan man så på idretten var ulik i de to idrettslagene. Historien og tradisjonene gjorde at klubbidentitetene ble forskjellige.³⁹

Det har vært viktig i min analyse å ha med dette. På den ene siden har jeg sett situasjonen fra de handlende aktørene i saken, mens på den andre siden kan strukturene i lokalsamfunnet synes å styre.⁴⁰ Alle strukturene ble i sin tid skapt av mennesker og når de først er der kan det synes umulig å endre dem, slik at resultatet virker gitt på forhånd.⁴¹ De materielle og sosiale strukturene setter rammer for hva mennesket kan gjøre. Er mennesket fritt eller er det bundet? To syn kan eksemplifisere dette. Ifølge metodologisk individualisme finnes det bare en måte å forklare et fenomen på. Det kan knyttes til enkeltmenneskets handlinger.⁴² Derfor blir det i følge dette synet feil å vise til førgitte forhold og strukturer, noe en metodologisk kollektivist på sin side ønsker.⁴³ Her må man vise hvordan dette formidles gjennom det menneskene gjør. Samtidig må den handlende mennesket knyttes til en sosial situasjon. I analysen min presenterer jeg den sosiale situasjonen når jeg beskriver en aktørs handling. Kjeldstadli presiserer at man ikke på informativt vis kan snakke opplysende om en aktørs handling uten å snakke om samfunnet.⁴⁴

---

³⁶ Lindroth 1988: 26-27

³⁷ Lindroth 1988: 27

³⁸ Lindroth 28-29

³⁹ Lindroth 1988: 25-31

⁴⁰ Kjeldstadli 1999: 35

⁴¹ Kjeldstadli 1999: 35

⁴² Kjeldstadli 1999: 35

⁴³ Kjeldstadli 1999: 35

⁴⁴ Kjeldstadli 1999: 35

Jeg kategoriserte aktørene i prosessen på følgende måte:

1. Idrettsaktører – ledere, tillitsvalgte, trenere og spillere
2. Kommersielle aktører/næringslivsaktører – fremtredende bedriftsledere
3. Politiske aktører – ordførere og politikere i Rana kommunestyre
4. Medlemmer uten verv i idrettslagene og supportere/sympatisører

Metodisk var det nødvendig med denne kategoriseringen for å vise kompleksiteten i arbeidet og få belyst de ulike roller i denne prosessen. Aktørene ble valgt ut fordi de hadde sentrale roller i prosessen med å få slått sammen idrettslagene. Noen av aktørene hadde flere roller i prosessen.

Samtidig la strukturer, som klubbens historie, identitet knyttet til fotballens betydning for den enkelte og for et lokalsamfunn en viktig ramme for analysen. Strukturene la føringer for hvem som ble aktører i denne prosessen. Hvordan de handlet og hvilken effekt deres handlinger hadde. I tillegg var det interessant å se på dagens klubbstrukturer og økonomiske faktorer for å belyse problemstillingen. Kjeldstadli påpeker at hvordan man venter forholdet mellom aktørene og strukturen kan være utfordrende.⁴⁵ Dette fordi man i fotballklubbene handlet og satte mål, som bidro til endringer i strukturene. Men disse eventuelle endringene ble initiert, vedtatt og utført av personer i idrettslaget, politikken og næringslivet – altså aktørene.

Kjeldstadli viser til ni argumenter for å benytte seg av muntlige kilder. Det første er at når man samtaler med mennesker om et bestemt tema, kan man raskt spore opp skriftlige kilder som kan være relevant for oppgaven.⁴⁶ Det opplevde jeg i praksis. Flere av informantene hadde funnet fram dokumenter og bilder som jeg benyttet meg av i mitt arbeid. Her var det selvsagt viktig for meg å behandle dette materialet med respekt, diskresjon og verdighet. For det andre kan man benytte seg av intervjuene som illustrasjoner.⁴⁷ I litt videre forstand kan jeg si at sitater fra informantene ble benyttet for å forsterke en mening eller et argument. Kjeldstadli skriver videre at man benytter seg av intervjuer for å utfylle skriftlig materiale.⁴⁸ Ved å intervjuer de ulike aktørene som deltok i sammenslåingsprosessen ble det naturlig i ettertid å benytte intervjuene til å korrigere, utdype og plassere det skriftlige materiale jeg også hadde om emnet. Gjennom informantenes fortellinger ble det også åpnet for nye

---

⁴⁵ Kjeldstadli 1999: 35-36

⁴⁶ Kjeldstadli 1999: 193

⁴⁷ Kjeldstadli 1999: 193

⁴⁸ Kjeldstadli 1999: 193

problemstillinger og spørsmål om hendelsesforløpet og hva som skjedde underveis i prosessen og det ble et nyttig tilskudd til analysen jeg gjorde til slutt.⁴⁹ Man kan også samle inn opplysninger på individnivå. Fordelen med det er at man slipper å fordype seg i så mange skriftlige kilder. Livsløpsintervjuene har en naturlig kronologi.⁵⁰ Nærhet til aktørene jeg valgte å intervju fikk frem et engasjement og en innlevelse i intervjusituasjonen. Minnene deres formidlet opplevelse, stemningen og klimaet fra den gang de sto midt i denne utfordrende prosessen om å samle Fotball-Rana. Dette gjorde at jeg satte meg inn i aktørens sted på det gitte tidspunkt.⁵¹ De skriftlige kildene mine viser at det var stor optimisme og positivitet i forkant av generalforsamlingen i 1998. Både fotballstyret i Mo IL og hovedlagsstyret i IL Stålkameratene uttalte at dette var den eneste løsningen for fotballen i byen. Likevel ble FK Rana ikke en realitet. Valget av nei-aktører i min informantgruppe ble valgt for å motvirke de de skeivhetene som spesielt aviskildene mine presenterte i saken. Det var viktig for meg at informantene var gode og representative. Et annet viktig argument for å benytte seg av muntlige kilder er at man ofte kan få opplysninger som ikke finnes andre steder. Intervjuene ga meg en dypere innsikt i prosessen, som jeg ikke fant i de skriftlige kildene.⁵² Det niende punktet er at muntlig historie er noe alle kan drive med i for eksempel lokale historielag, uavhengig yrkestittel. Dersom man ønsker å forske på fortida er for eksempel en minnesamling en fin mulighet.⁵³

Kjeldstadli peker på to særegenheter ved muntlige kilder som byr på kildekritiske utfordringer.⁵⁴ Dette var selvsagt noe jeg måtte ta hensyn til i mitt etterarbeid. Den ene utfordringen er at beretningen om forholdet lå forut i tid. Dette gjør at glemsel og at man husker litt annerledes enn det som faktisk var vil være en faktor man må ta hensyn til. Det andre er informantens holdninger i fortid. Kjeldstadli skriver at det er store muligheter for at man feilerindrer eller at forestillingen blir preget av senere erfaringer.⁵⁵ I og med at det også i etterkant av generalforsamlingen i 1998 har vært flere etterspill, og forsøk på å få samlet lagene til en ny giv, kan dette ha vært med på å farge den enkelte persons minne.⁵⁶

---

⁴⁹ Kjeldstadli 1999: 193

⁵⁰ Kjeldstadli 1999: 194

⁵¹ Kjeldstadli 1999: 194

⁵² Kjeldstadli 1999: 195

⁵³ Kjeldstadli 1999: 195

⁵⁴ Kjeldstadli 1999: 195-196

⁵⁵ Kjeldstadli 1999:196

⁵⁶ Kjeldstadli 1999: 196

Jeg fulgte vanlige forskningsetiske prinsipper i denne masteroppgaven. Intervjuene ble ikke brukt slik at opplysninger av sensitiv eller personlig karakter kom i konflikt med lov om personvern. Det var viktig for meg å møte informantene i sitt eget miljø. Under gjennomføringen av intervjuet var det viktig å utarbeide spørsmål på forhånd som ikke var for ledende. Underveis tok jeg opp samtalen på lydbånd og tok i tillegg notater i form av nøkkelord eller hendelser som dukket opp i samtalen. En annen faktor jeg var observant på var å unngå å stille ledende spørsmål. Hvis spørsmålene ble for ledende kunne jeg oppleve at informanten ga meg de svarene han regnet med at jeg som intervjuer ville ha.⁵⁷ I dette arbeidet har det tidvis vært utfordrende å holde meg nøytral til temaet jeg har valgt. Kjeldstadli forteller at når vi prøver å forstå fortida er mennesker preget og formet av sin bakgrunn. Vi har med oss vår forhåndforståelse i møtet med materialet fra fortida⁵⁸ Gerd von der Lippe skriver følgende om dette i *Idrett som kulturelle drama*: desto mer interessert en er i et tema på et personlig plan, desto vanskeligere kan det være å forholde seg saklig.⁵⁹ Én faktor er at jeg er fotballinteressert og har vokst opp i Mo i Rana. En annen faktor er at familien min har vært knyttet til et av idrettslagene. Faren min har hatt mange verv i Mo IL fra 1982-2016.

---

⁵⁷ Kjeldstadli 1999: 196

⁵⁸ Kjeldstadli 1999: 40

⁵⁹ Lippe 2001: 21

Navn, yrke, posisjon, rolle til aktørene:

Navn	Yrke	Posisjon i idretten	Rolle i prosessen
Idrettsaktører: Rolf Eliassen Mo IL	Distriktsleder omsorg Omsorgssjef i Rana kommune	Styreleder i Mo IL 1996-2005 Styreleder i fotballgruppa i B&Y IL 1990-1992	Mo ILs ansikt utad i prosessen i 1998
Einar Mikalsen B&Y IL	Pensjonist Rådgiver ved Selfors Ungdomsskole	Styreleder i Nordland Fotballkrets 2002-2006, Styrevern 1984 - 2002.	Deltok i samarbeidsprosessen i 1992 Medlem av samarbeidsutvalget i 1998.
Bjørn Selfors IL Stålkameratene	Pensjonist Transportfirma 1969- Jernverket 1965-1969	Mangeårig tillitsmann i IL Stålkameratene. Markedsansvarlig i hovedlaget 1995-2006 Markedsansvarlig i fotballgruppa 1990- 1994	Blir titulert som Mr. Stål i Mo i Rana - og var en aktør som også uttalte seg i media underveis i prosessen.

Dag Østerdal Mo IL	Pensjonist Lektor ved Moheia VGS 1990-2015 Leder for TBK Helgeland 1987-1989 Tiltakssjef i Rana kommune 1985-1987	Styreleder i fotballgruppa i Mo IL 1986-1988	Har vært Mo ILs representant i alle de tre store prosessene som har hatt fotballsammenslåing i Rana som tema - 1988, 1992 og 1998. Medlem av interimsstyret i 1998
Kommersielle aktører: Kai Henriksen Gruben IL	Gruppeleder for Nordland Høyre Sponsoransvarlig i Nordlandsbanken i 1988- 1999	Ordfører i Rana kommune fra 2011- 2015 for Høyre.	Medlem av interimsstyret i 1998
Politiske aktører: Inge Myrvoll	Pensjonist Stortingsrepresentant for SV 1989-2001 Varaordfører i Rana kommune. Produksjonsmedarbeider og tillitsvalgt på Jernverket 1978-1979	Ordfører i Rana kommune fra 2003- 2007 for SV Styremedlem i hovedstyret 2007-2008 Sekretær i fotballgruppa 2015-	Sympatisør og supporter
Mening medlemmer: Odd Bjørnar Breivik Mo IL	Pensjonist Lærer ved Mo Ungdomsskole	Mening medlem Trener, oppmann og alt-mulig-mann i fotballen i perioden 1970-1996	Sympatisør og supporter En av seks i Mo IL som stemte nei på generalforsamling til sammenslåing i 1998.

2.1 Litteratur

Ulike historiske arbeider danner grunnlaget for min fremstilling av idretten i Mo i Rana. Disse kildene kan kategoriseres i arbeider som på ulike måter kan kontekstualisere de to idrettslagenes plassering i det historiske landskapet.

Malm, makt og mennesker, skrevet av historiker og professor, Hilde Gunn Slottemo (2007), gitt meg informasjon om Ranas historie fra 1890-2005. Denne boka har jeg benyttet i mitt arbeid til å sette meg inn i og forstå lokalhistorien knyttet til Mo i Ranas utvikling og vekst. Arbeidet har også gitt meg innblikk i forhold til å forstå idrettslagenes historie, posisjon og status i byen. Deres ulike historiske bakgrunn kan være noe som har påvirket rivaliseringen, ført til sterk tilhørighet til et av idrettslagene og vært en faktor i debatten om sammenslåing av fotballaktiviteten i sentrum av Mo i Rana.

Norsk idrettshistorie

I anledning Norges Idrettsforbunds 125-års jubileum skrev forfatterne Finn Olstad og Stein Tønnesson et tobindsverk om Norsk idrettshistorie. Den første boka skrevet av Olstad (1987), *Forsvar, sport, klassekamp, 1861-1939*, har gitt meg en oversikt over idrettshistorien i Norge fram til andre verdenskrig. Det andre bindet er ført i pennen av Tønnesson (1986) med tittelen, *Folkehelse, trim, stjerner 1939-1986*, har dekket perioden fram til 1986. I disse verkene har rivaliseringen mellom Landsforbundet og Arbeidernes Idrettsforbund har gitt meg et nasjonalt historisk perspektiv, som jeg har satt i lokal kontekst. Fotball har vært og er den særvidretten med høyest medlemstall i Mo i Rana. Det har vært verdifullt for å se på fotballens historie både i en norsk og nordnorsk kontekst. I arbeidet med å få et nasjonalt perspektiv på fotballhistorien brukte jeg, *Fotball!: Norges fotballforbund 100 år*, som er ført i pennen av Matti Goksøyr og Finn Olstad (2002) i forbindelse med at Norges fotballforbund feiret 100 år. I denne boka fremstilles profesjonaliseringen i fotballen. Videre har boka på generelt grunnlag belyst de økonomiske utfordringene fotballklubbene støtte på utover 1970-tallet og framover mot tidsrommet for min masteroppgave.

Om arbeideridrettens historie er det skrevet flere bøker. Litteraturen om arbeideridretten i nord er i denne sammenhengen relevant for fordi IL Stålkameratene opprinnelig var AIF-klubb. Tradisjonen, kulturen og de sosiale strukturene som AIF-perioden førte med seg kan forstås som et viktig for posisjonen til IL Stålkameratene. I Petters Larsens (1979), *Med AIF stjerna på brystet*, gis det en fremstilling av arbeideridrettens historie nasjonalt. Informasjonen har jeg igjen sett på for å komplettere informasjonen jeg hadde om dannelsen av Mo arbeideridrettslag. I følge Larsen var ikke AIF-idretten upolitisk. I Rolf Hofmos (1937), *Idrett og Politikk*, fremstilles arbeideridretten fra perspektivet til lederen og strategen i AIF. Marita Martinussen (2004) har i sin masteroppgave, *Samhold, sunnhet, skiidrett*, skrevet om arbeideridretten i Salten fra opprettelsen av det første arbeideridrettslaget i 1928, til den endelige enigheten mellom AIF og NLI om idrettssamlingen rett i forkant av 2. verdenskrig.⁶⁰ Oppgaven også til en historisk oversikt over dannelsen av AIF og arbeideridrettens historie i Salten. Den har vært viktig for å skaffe informasjon om arbeiderbevegelsen i samme region, og for å sammenligne med hvordan det var i Mo i Rana. *Klasseidentitet eller lokalpatriotisme? – arbeideridrettens sene gjennombrudd i Nordland*, som er skrevet av historiker Steinar Aas har også vært interessant. Til tross for at arbeiderbevegelsen i denne perioden opplevde økt tilslutning i fylket og i Mo i Rana, kom gjennombruddet for arbeideridretten relativt sent på 1930-tallet. I Mo i Rana så sent som i 1935. Hva var årsaken til det sene gjennombruddet? Flere steder i Nord-Norge hadde arbeiderbevegelsen rotfeste, men slet med oppslutningen. Mot den etablerte idretts- og stedsidentiteten måtte altså arbeideridretten kjempe om folks gunst.⁶¹

Jubileumsbøker

Leif Alstadhaugs (2004), *Sommersport under polarsirkelen – et bidrag til Mo i Ranas kulturhistorie*, ble utgitt i forbindelse med Mo idrettslags 100 årsfeiring. Alstadhaug presiserte i sitt forord at ambisjonen var at dette ikke skulle oppfattes som en festskrift, men være med å tegne et så realistisk bilde av Mo ILs samlede aktiviteter gjennom 100 år. Den har i tillegg til å fremstille idrettslige bragder også lagt vekt på å fremheve idrettslagets sosiale og kulturelle betydning i lokalsamfunnet. Forfatteren tar også for seg prosessene og diskusjonene omkring et felles satsingslag i Mo i Rana og beskriver fremdriften mot generalforsamlingen vedrørende dannelsen av et FK Rana, en toppfotballklubb i 1998. I forhold til det skriftlige

---

⁶⁰ Martinussen 2004

⁶¹ Aas 2016: 106

kildematerialet presiserer forfatteren at det mangler protokoller fra ulike tidsperioder: 1914-1918, 1931-1940 og 1946-1950. Derimot har han hatt tilgang til protokoller fra 1950-2003 i sitt arbeid med boka. Han har også benyttet seg av et omfattende avisarkiv og muntlige kilder.⁶² Boka har i så måte gitt meg god lokallhistorisk innblikk i Mo idrettslags historie fra 1904-2004.

Alstahaug (1996) var også forfatter av boka, *Fra Ånnersbakken til Olympiatoppen*, som ble utgitt i forbindelse med at Mo Skilag ble 100 år. I boka er det vektlagt lokallhistoriske fortellinger om et samfunn i endring fra 1896 til 1996, som har vært relevant for min oppgave. Arbeideridrettens inntog og de økte klassemotsetningene beskrives også i boka. Forfatteren ønsket at boka skulle være et bidrag til den samlede nordnorske idrettshistorien, noe fremstillingene hans bære preg av. Alstadhaug evner å være kritisk og drøfte hendelser sett i lys av lokal samfunnsutvikling og idrettshistorie. Likevel må man være kildekritisk i og med at de nettopp er jubileumsbøker, som er produsert på bestillingen fra idrettslaget. Tradisjonelt vet man at jubileumsbøker kan være svært lite kildekritiske og ha manglende analytisk skarphet. Det vil si at forfatterne ikke evner å drøfte hendelser og påstander som er referert til av idrettslagets liv og virke. Innholdet vil også noen ganger være preget av nettopp dette. Det blir en redegjørelse for de årene som har gått. I så måte kan man si at, *IL Stålkameratene 50 år* (1985), er i en slik kategori. Her finns flotte beretninger fra idrettslagets første 50 år. Stolt tradisjon og historie presenteres og redaktørene av boka er idrettslagets egne medlemmer.

I Leken som ble magisk: høydepunkter i nordnorsk fotball gjennom 110 år av journalist Jonny Hansen (2015), kan også betraktes som ei jubileumsbok. Den tar for seg nordnorsk fotballhistorie fra start og fram i dag. Arbeidet har vært en kilde for å plassere fotballen på Mo inn i en nordnorsk kontekst. Det er viktig å påpeke at boka er skrevet av en nordnorsk fotballentusiast/journalist og at man bør være kildekritisk til utsagn vedrørende sør-nord konflikten, som mange spilte på i 1970-1980-årene da nordnorske klubber for alvor begynte å spille mot lag sørfra. Blant annet har Mo IL sin semifinale i cupen i 1980 blitt viet et eget kapittel i boka.

---

⁶² Alstadhaug 2004: 3

3 Byen, idretten og fotballen, 1904-1980

Mo i Rana er et relativt nytt bysamfunn, som fikk sin framvekst da AS Norsk Jernverk ble bestemt lagt til byen i 1946.⁶³ Vedtaket om å satse på industri fikk stor betydning både for Mo i Rana som lokalsamfunn, så vel som det var et nasjonalt satsingsområde der man hadde som mål å bli en selvforsynt industristad. Jernverket handlet om drømmen om det moderne Norge.⁶⁴ Dette førte også til en betydelig befolkningsvekst. I løpet av tjue år økte innbyggerantallet fra omtrent 8.000 til 26.000 innbyggere.⁶⁵ Det som først og fremst lokket folk til Mo i Rana var fast arbeid og stabil inntekt. Leiligheter med innlagt vann, strøm, hvitevarer og vaskekjeller ga folk et godt liv og industrisamfunnet oppfylte boligdrømmen for arbeiderne.⁶⁶ Det fleste av innflytterne i perioden 1940-1950 kom fra Nordland fylke – hele 71 %. I tillegg kom en relativ stor del fra Sør-Norge (14 %) og Trøndelag (13 %).⁶⁷ Undersøkelser tydet på at geografisk bakgrunn falt sammen med de sosiale ulikhetene som kom som en følge av Jernverket. Innflytterne fra Sør-Norge tilhørte lokalsamfunnets høyeste inntektsgruppe, de med middels lønn kom fra Mo i Rana og Trøndelag, mens dem med lavest inntekt hadde flyttet fra Helgeland eller den nordlige delen av Nordland.⁶⁸ Kort sagt kan man da si at direktørene kom sørfra, mens arbeiderne var nordlendinger. Mo i Rana kunne også karakteriseres som et ungt bysamfunn. Befolkningsstrukturen la også grunnlaget for store fødselsoverskudd fram til midten av 1970-tallet.

Opprettelsen av AS Norsk Jernverk i etterkrigsårene førte samtidig til ei oppblomstring av idretten i Mo i Rana. Både Mo Idrettslag og IL Stålkameratene opplevde en sterk tilstrømning av nye medlemmer, noe som igjen førte til utvidelse av det sportslige tilbudet og arrangementer.⁶⁹ Det førte til at det i flere idretter ble produsert utøvere som konkurrerte på nasjonalt nivå. Fotball var en av idrettene som opplevde vekst. Randulf Alteren og Per Storvik i Mo IL opprettet fra 1963 det de kalte gutteligaen, og under etiketten «løkkefotball» gjemte det seg et nyskapende talentutviklingsprogram. De organiserte en byserie for barn og ungdom, som på det meste hadde 30 deltakende lag. Bydelslagene ble oppkalt etter store

---

⁶³ Slottemo 2007: 271

⁶⁴ Slottemo 2007: 275

⁶⁵ Slottemo 2007: 283

⁶⁶ Slottemo 2007: 283

⁶⁷ Slottemo 2007: 285

⁶⁸ Arner 1959 gjengitt av Slottemo 2007: 285

⁶⁹ Otnes m.fl 1985: 10; Alstadhaug 2004: 79

europiske fotballag, som «Liverpool,» «Barcelona» og «Ajax.»⁷⁰ Dette fører til et stort rekrutteringsgrunnlag, som gjorde at man på 1970- og 1980-tallet først og fremst hadde fått frem et fotballag med en hovedstamme av lokale spillere. Laget hevdet seg nasjonalt og spilte i landets nest øverste divisjon. I tillegg var det et tosifret antall ranværingene som spilte fotball i landets øverste divisjon for andre lag. For eksempel, Steinar Nilssen (Rosenborg), Tore Hagh (Molde FK, Rosenborg BK, Børge Josefsen (Skeid), Svein Ystenes (Kongsvinger, Lillestrøm), Ulf Karlsen (Bryne, Viking), Jarle Råum (Brann, Rosenborg BK), Trond Sollied (Vålerengen IF, Rosenborg BK, Bodø/Glimt) og Thor André Olsen (Molde FK, Brann, Djurgården). I friidrett hadde man flere utøvere som hevdet seg på nasjonalt nivå. Fra Stålkameratene var Ole Bernt Skarstein. Unn Andersen, Jan Albrigtsen og Henry Hatling medaljevinnere i NM.⁷¹ Mo IL hadde også friidrettsutøvere med pallplassering i NM. Thorolf Kruger, Janne Gunnarsrud og Tor Einar Felberg.⁷² Tom Sandberg vant både VM og OL-gull i kombinert i henholdsvis Oslo i 1982 og i Sarajevo i 1984.⁷³ Trond Jøran Pedersen representerte IL Stålkameratene og hevdet seg på nasjonalt nivå i hopp.⁷⁴ Fotballandslaget kvalifiserte seg til VM både i 1994 og 1998 og Rosenborg Ballklubb hadde suksess i mesterligaen.⁷⁵ De lokale idrettslagene i Mo i Rana ønsket en forandring. De ønsket å få være en del av denne utviklingen og solgte sine ideer til næringslivet.⁷⁶ I Nord-Norges tredje største by hadde man opplevd store øyeblikk på fotballbanen tidligere og dette prøvde man å selge inn.

I semifinalen i NM i 1980, mot Vålerengen IF, møtte 10.500 tilskuere opp på Sagbakken stadion. På slutten av 1980-tallet drømte de fotballinteresserte ranværingene igjen om slike opplevelser. For å skape ny sportslig suksess ble det argumentert for dannelse av en ny fotballklubb allerede i 1988. Den sportslige nedturen var da et faktum. Begge lagene hadde rykket nedover i divisjonssystemet og ble slått ut i de innledende rundene i cupen. Gikk man sammen om et slikt prosjekt kunne det også generer støtte og større satsing fra næringslivet. Det å ha et fotballag på toppen kostet mye penger. Det hadde både Mo IL og IL Stålkameratene fått erfare. For mange tillitsvalgte veide dette argumentet tungt. Også aktører utenfor fotballens egne rekker snakket varmt om ei slik satsing. Fremtredende politikere og

---

⁷⁰ Alstadhaug 2004: 97

⁷¹ Otnes m.fl 1985: 125-126

⁷² Alstadhaug 2004: 194-195

⁷³ Alstadhaug 1996: 292

⁷⁴ Otnes m. fl 1985: 86

⁷⁵ Goksøy 2010: 219-220

⁷⁶ Goksøy 2010: 199-200

næringslivsfolk uttrykte viktigheten av at byen igjen fikk frem et fotballag som kunne konkurrere mot de beste.

I samfunnsstrukturene i Mo i Rana lå fortsatt historien, tradisjonene, de sosiale ulikhetene, rivalisering og kulturen. Disse strukturene dannet rammene for prosessen og derfor vil jeg videre presentere et historisk bakteppe. Dette for å forstå hendelsesforløpet i sammenslåingsprosessene bedre, de ulike aktørenes uttalelser og ståsted, samt hvilke utfordringer og motstrømmer man måtte manøvrere seg forbi i forsøket på å slå sammen rivaliserende fotballgrupper til et nytt lag – FK Rana i 1998.

3.1 Fremvekst og spredning av fotballspill på Mo

På slutten av 1800-tallet og starten av 1900-tallet gikk det lille tettstedet Mo, gjennom store forandringer. Fra å være et handelssted, der primærnæringen var viktigst, skulle det skje en modernisering som endret Rana-samfunnet i perioden 1890-1910.⁷⁷ En modernisering i form av ny teknologi, større sosial og geografisk mobilitet, betydelige økonomiske forandringer og nye sosiale og kulturelle mønstre. Først var det opprettelse av gruvedrift i utkanten av Rana, og senere i større skala da gruveselskapet, Dunderland Iron Ore Company⁷⁸, ble selve symbolet på den nye tida.⁷⁹ Ikke bare var det en industriell revolusjon, men også en kulturell sammenblanding, som en konsekvens av at folketallet økte. Det oppsto også politiske og sosiale spenninger. Lokalsamfunnets tradisjonsbundne kultur på den ene siden og mange innflyttere med andre politiske og sosiale holdninger på den andre siden. Likevel ble dette sett på som positivt for lokalsamfunnet. Innflytterne bragte med seg nye tanker og ideer som beriket lokalsamfunnet. I denne perioden ble det dannet mange organisasjoner og flere av idrettslagene som preger distriktet i dag har sitt utspring fra denne perioden, deriblant Mo idrettslag.⁸⁰

Hensikten med opprettelsen av Mo Idrettslag var å dyrke sommeridrett. I 1904 ble fotballen trillet i gang i Mo IL til forargelse for mange i lokalsamfunnet.⁸¹ Engelske ingeniører og kontorister ved det nyetablerte gruveselskapet ved Dunderland Iron Ore Company bragte

---

⁷⁷ Alstadhaug 2004: 11

⁷⁸ <http://www.mip.no/mo-industripark/tidlighistorie/>. Lest: 27.12.2016

⁷⁹ Alstadhaug 2004: 11

⁸⁰ Alstadhaug 2004: 11

⁸¹ Alstadhaug 2004: 14

fotballspillet til Mo, som et av de første steder i Nord-Norge.⁸² Den nye idretten ble raskt populær blant unge menn og spredte seg som en farsott. I takt med dens popularitet ble nye fotballklubber dannet og interessen for fotballspillet økte.⁸³ Nordland fotballkrets (1918) startet med organiserte kretsserier og lag fra Mo i Rana fikk spille mot lag fra trøndelagsgrensa i sør til Harstad nord. Fotballen et fotfeste også utenfor banen og ble meget populær som tilskuersport.⁸⁴ Begreper som identitet, engasjement, lojalitet og rivalisering ble en del av fotballen. Stedene som hadde et godt fotballag kunne slå seg på brystet og føle stolthet over hjemstedet, enten det var by eller bygd.⁸⁵ Triumfer skapte lokalpatriotisme. Fotballaget ble byens lag.⁸⁶ Å ha et eget fotballag som hevdet seg bidro til både spenning, til underholdning, til økt folkehelse og til stolthet og økt selvfølelse i lokalsamfunnet, slik Aas og Hansen beskriver det.⁸⁷

3.2 Rivaliserende forbund og konkurrerende klubber

I min beskrivelse av idrettslagene i Mo i Rana sin utvikling har jeg ønsket å knytte dette til norsk idrettshistorie for å sette hendelser inn i en kontekst. I mellomkrigstida opplevde det norske samfunnet politiske, sosiale og økonomiske utfordringer. Vi fikk tilspissede klassemotsetninger. Gruveselskapene på Mo måtte slite med driftsstans og massearbeidsledighet. Den organiserte idretten hadde sitt opphav i det borgerlige miljøet, med dets sosiale og kulturelle normer og koder. Politisk vant arbeiderbevegelsen terreng også i Mo i Rana. Samfunnsutviklingen førte til at arbeiderne ønsket å ta del i idretten. Endringene i arbeidslivet førte til nye behov og det ensidige arbeidet i blant annet gruvene gjorde at man søkte spenning og avkobling i idretten.⁸⁸ Radikalisering innen arbeiderbevegelsen og den økende kampen mellom arbeiderbevegelsen og borgerskapet ble etter hvert også trukket inn i den idrettspolitiske striden. I 1924 ble Arbeidernes Idrettsforening stiftet.⁸⁹ Stiftelsen var både politisk og idrettslig betinget. For det første var man misfornøyd med amatørbestemmelsene innenfor Norges Landsforbund for idrett og man mente at forbundet ikke var politisk nøytralt. For det andre var man opptatt å ha et annet idrettsfokus. AIF innførte nye klasseinndelinger,

---

⁸² Hansen 2015: 15

⁸³ Hansen 2015: 15

⁸⁴ Hansen 2015: 16-17

⁸⁵ Hansen 2015: 13

⁸⁶ Aas 2016: 118

⁸⁷ Hansen 2015: 17

⁸⁸ Olstad & Tønnesson 1986

⁸⁹ Larsen 1979: 28

ga kvinner, barne- og bedriftsidrett økt betydning og man var opptatt av helseperspektivet. Arbeideridrettslagene hadde sterkt fokus på folkehelseidealet, i sterk kontrast til «rekordjageriet» i den borgerlige idretten.⁹⁰ I 1934 skrev Nordland Arbeiderblad: «Arbeideridrettens formål er å utvikles til å bli masseidrett for arbeiderungdommen, og da overlater vi gjerne stjernerekordene til de borgerlige proffer.»⁹¹

Mo Arbeideridrettslag ble stiftet, 11.januar 1935. Rolf Hofmo, AIFs sekretær, reiste rundt i landet og var en sterk bidragsyter da Mo AIL ble stiftet.⁹² I sekretær Hofmos ånd, var Mo AIL i denne perioden en betydelig bidragsyter til arbeidet med et kommunalt vannverk og bad, samt å holde sanitetskurs og ei utdanning for førstehjelpsfolk.⁹³ Alt dette i tråd med Hofmos viktigste budskap til sine medlemmer: «AIF driver ikke idrett som rekordjageri efter præmier, slik tilfelle er i den borgerlige med sine stjernekonkurranser – men en sund kollektiv øvelse, inndelt i grupper.»⁹⁴ Likevel ønsket arbeideridrettslagene å konkurrere. Det å høre til ble mer direkte og kroppslig gjennom idrett. Lagets medlemmer og tilhengere fikk gjennom konkurransene kollektive opplevelser. Sterke følelser var i sving. Uten en slik arena å tilby sine medlemmer ville neppe arbeideridrettslagene fått like stor oppslutning. Å skaffe seg sin egen identitet ble viktig. Idretten styrker denne typen opplevelser. Vi mot dem.⁹⁵ Mo AIL sendte en forespørsel til Hofmo hva som var bakgrunnen for at de ikke var meldt på til årets fotballmesterskap i 1935. Svaret fra Hofmo var at brevet var mottatt, men at landsmøtet hadde avslått lag fra Nord-Norge deltakelse i det nasjonale mesterskapet for arbeideridrettslag.⁹⁶

Alstadhaug skriver videre om samfunnslivets utvikling og rivaliseringen som har preget Mo i Rana etter dannelsen av Mo AIL.⁹⁷ Sentralt hadde AIF med Hofmo i spissen oppfordret alle arbeidere som stod i borgerlige idrettsforeninger til å slutte seg til forbundet. AIF lovet å tjene klassens interesser.⁹⁸ Mo AIL oppnådde på kort tid en betydelig oppslutning og var før krigen brøt ut et av de største lagene i Helgeland Arbeideridrettskrets. Idrettsaktivitet som ski, friidrett og fotball var populære idretter i Mo i Rana. Mo IL mistet flere av sine medlemmer

---

⁹⁰ Olstad & Tønnesson 1987

⁹¹ Aas 2016: 132; Nordland Arbeiderblad, 29.05.1934

⁹² Otnes m.fl 1985: 8

⁹³ Otnes m.fl 1985: 10

⁹⁴ Alstadhaug 2004: 59

⁹⁵ Aas 2016: 117

⁹⁶ Brev til Mo AIL ved leder Norman Nilsen - fra Arbeidernes Idrettsforbund, signert av Rolf Hofmo 11.07.1935

⁹⁷ Alstadhaug 2004

⁹⁸ Larsen 1979: 31

til Mo AIL. Særlig ble det nye arbeideridrettslaget i byen populært blant jernbanearbeiderne.⁹⁹ Noen følte også press til å melde overgang til AIF og de som ikke gjorde det fikk høre det. Mo IL veteran, Einar Jacobsen, ble utfordret av sin nabo: «*No må du meill deg inn i AIL å slutt å spæll for Høire!*» - «*Eg står i Mo IL før å spæll fotball, ikkje før å driv poletikk.*»¹⁰⁰ Likevel var det ikke alle som klassemessig tilhørte AIF, som valgte å melde overgang. Datidens unge syntes det var trist å bli skilt fra tidligere lagkamerater på grunn av klassegrenser. De borgerlige idrettslagene var allerede etablerte i lokalsamfunnet da arbeideridretten gjorde sitt inntog. Et identitetshierki hadde oppstått.¹⁰¹ I mange byer hadde den borgerlige idretten et forsprang på arbeideridretten, både i form av oppslutning, økonomi og organisering.¹⁰² Mangel på anlegg var også ei utfordring. Den etablerte idrettsbevegelsen ville ikke hjelpe den nydannede med å etablere seg, og anleggsutfordringer ble ofte en kime til konflikt.¹⁰³ Stiftelsen av Mo AIL gjorde at forholdet mellom det borgerlige Mo IL og det nye arbeideridrettslaget ble tilspisset. Sorenskriver Getz uttalte følgende etter at Mo AIL var et faktum: «*hadde jeg visst dette skulle jeg ha sørget for at Mo idrettsplass var blitt utløst og overført til Mo Idrettslag.*»¹⁰⁴ Formannskapet i Rana vedtok nedsettelse av et kommunalt idrettsutvalg, som skulle løse denne utfordringen. Mo AIL var svært misfornøyd med sammensettingen i utvalget og dette ble i brev form presentert for arbeiderpartiets bystyregruppe, som også hadde ordføreren:¹⁰⁵

«Bekjent med formannskapets beslutning om nedsettelse av et kommunalt idrettsutvalg, vil vi på det bestemte protestere mot den fremgangsmåte som er fulgt. Da samtlige medlemmer av utvalget også er medlemmer av det borgerlige idrettslag, faller det naturlig at tro at man risikerer favorisering av den borgerlige idrettslag på bekostning av arbeidridretten. Vi finner det således uhørt at de av arbeiderne valgte representanter i en for den sosialistiske idrettsungdom så viktig sak som administrasjon av den kommunale idrettsplass, legger bestemmelsesretten i henderne på det borgerlige idrettslag. Vort idrettslag som visselig er forholdsvis nytt men dog har en stor del av byens ungdom i sine rekker står sig økonomisk og samtidig svekkes den stigende interesse for arbeideridretten. Vi gjør oppmerksom på at denne sak har vakt almindelig opinion innen arbeiderkretser og il bli fulgt med opmerksomhet, Bli formannskapets innstilling i denne sak vedtatt er det en forbigåelse av

---

⁹⁹ Alstadhaug 2004: 60

¹⁰⁰ Alstadhaug 2004: 60

¹⁰¹ Aas 2016: 119

¹⁰² Aas 2016: 110

¹⁰³ Aas 2016: 110

¹⁰⁴ Otnes m.fl 1985: 8

¹⁰⁵ Slottemo 2007: 598

arbeideridrettslaget som må uttydes som at arbeiderpartiets bystyregruppe på Mo tar standpunkt for den borgerlige idrett.»¹⁰⁶

Diskusjonen om anlegg forsterker det Aas skriver om at en etablerte idrettsbevegelsen var redd for arbeideridretten. De følte seg truet.¹⁰⁷ Idretten hadde i mange lokalsamfunn fungert som en harmoniskaper, et samlingssted og en identitetsbygger på tvers av spenninger i samfunnet.¹⁰⁸ Der de borgerlige idrettslagene hadde vært mest opptatt av stedsidentitet, var de nydannede arbeideridrettslagene mer opptatt av klassetilhørighet.¹⁰⁹ På tross av dette meldte ikke alle arbeidere seg inn i AIF, selv om de tradisjonelt tilhørte arbeiderklassen. For noen utøvere ble hensynet til lokal identitet og tilhørighet til byen viktigere enn klassekamp.¹¹⁰

Fotballagene spilte i forskjellige serier. Mo IL var ett av lagene i fotballforbundets kretsserie og spilte kamper mot lag som var medlem av NFF på Helgeland. Mo AIL spilte mot andre arbeideridrettslag i distriktet i som Finneidfjord AIL, Hemnes AIL, Storforshei AIL og AIL Tarzan, som tilhørte Helgeland arbeideridrettskrets.¹¹¹

3.3 Sammenslåing av de to forbundene og rivaliserende klubber

Den organisatoriske samlingen av Norsk idrett i 1946 dannet også en ny epoke for idretten i Mo i Rana. Begge lagene var nå samlet i samme forbund, Norges Idrettsforbund. Mo AIL skiftet navn til IL Stålkameratene. Lignende prosesser fant sted i hele landet. Idrettsgleden, optimismen og viljen til å ta i et tak, preget idretten. Samtidig førte krigens ødeleggelser med seg nye utfordringer. Spesielt var manglene idrettsanlegg en betydelig utfordring.

Høsten 1945 var de første ryktene om en sammenslåing av idrettslagene på Mo i omløp.¹¹² Den nasjonale idrettssamlingen hadde ikke lagt noen føringer for at idrettslagene skulle slå seg sammen. Likevel ble det naturlig i en del kommuner at lag ble slått sammen.¹¹³ I Mo i Rana kom det opp et forslag om å ha et felles/sammenslått sommeridrettslag og et vinteridrettslag. Mo IL, Mo AIL og Mo Skilag sine medlemmer stemte om dette forslaget i

---

¹⁰⁶ Arkiv hos IL Stålkameratene: Brev fra styret i Mo AIL til Mo Arbeiderpartis bystyregruppe. Datert 11.05.1935

¹⁰⁷ Aas 2016: 127

¹⁰⁸ Aas 2016: 116

¹⁰⁹ Aas 2016: 117

¹¹⁰ Aas 2016: 133

¹¹¹ Larsen 1979: 264-265

¹¹² Alstadhaug 2004: 81

¹¹³ Olstad & Tønnesson 1986: 95

1946. På Mo IL sitt styremøte ble forslaget stemt ned mot en stemme.¹¹⁴ Mo Skilag stemte også til slutt ned forslaget, mens man i Mo AIL stemte for en sammenslutning. Sterk klubblojalitet tuftet på tradisjoner og dype politiske verdiprioriteringer var i veien for mulige kompromisser.¹¹⁵ Ikke så få vurderte det som moralsk forkastelig å forlate eller overgi sin egen klubb, selv om ledende krefter i de største politiske partiene synes å ha ønsket en mest mulig omfattende samling av idretten.¹¹⁶

Etableringen av Jernverket i 1955 førte til befolkningsvekst noe begge idrettslagene merket på stigning medlemstallene.¹¹⁷ Dugnadsånden var stor og idrettslagene skapte entusiasme og var en betydelig del av samfunnsbilde i Mo i Rana. Mangfoldet i aktivitetstilbudet var bredt og man hevdet seg med utøvere på nasjonalt nivå i idrettsgrener som ski, friidrett og fotball.¹¹⁸ Selv om det politiske aspektet etter hvert ble nedtonet, som følge av sammenslåingen av de to idrettsforbundene levde rivaliseringen innad i lokalsamfunnet. Magnus Nystad, som var leder for friidretten i IL Stålkameratene, beskrev de sosiale skillene på 60- og 70-tallet på følgende vis:

«Vi reiste ofte på stevner sammen med Mo IL sine utøvere. Jeg kom i min gule treningsdress, som stolt representant for IL Stålkameratene, mens lederen i Mo IL reiste i dress og med hatt.»¹¹⁹

Nystad påpeker at til tross for ulik kultur, snakket ledere og utøvere om samhørighet og tilhørighet til Mo i Rana når de var på reise sammen og var stolte representanter for egen by, noe som Aas beskrev var vanlig hos de borgerlige idrettslagene i mellomkrigstiden. Stedsidentiteten var viktigere enn klassetilhørighet.¹²⁰

3.4 Innlemmelse i seriesystemet og deltakelse i all-norsk toppfotball

Fotballen fikk også betydning for nordnorsk regional identitet. I mange tiår levde nordnorske lag utenfor den all-norske konkurransen og det følte tidvis både urettferdig og nedverdiggende.¹²¹ NM ble en arena der man først fikk delta. I 1947 deltok lag fra Helgeland,

---

¹¹⁴ Alstadhaug 2004: 81

¹¹⁵ Alstadhaug 2004: 81

¹¹⁶ Alstadhaug 2004: 81

¹¹⁷ <http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest: 15.01.2017

¹¹⁸ Alstadhaug 2004: 185, 193, 203, 219, 228-229; Otnes m.fl.:1985, s. 44-45, 60, 67, 117, 129

¹¹⁹ Samtale med Magnus Nystad 09.09.2016

¹²⁰ Aas 2016: 117

¹²¹ Goksøy 2016: 65

men det var først i 1963 at Nord-Norge ble inkludert i NM for fullt.¹²² Historien forteller også at lag fra Nordland allerede i 1953 forsøkte å få innpass seriespill sørover. Årsaken til forsøket var at infrastrukturen gjorde at man kunne ta toget til Trøndelag. Svaret fra NFF var negativt og klart: «Det er engang slik at Nord-Norge er et hele.»¹²³

Fotball ble dermed en arena der den nordnorske identiteten kunne vise kraft og styrke. De nordnorske lagene kunne bevise at de kunne spille fotball og landsdelen samlet seg ofte om de nordnorske laget i kamp mot lag sørfra.¹²⁴ Utover på 1970-tallet fikk man for alvor lag som satte landsdelen på fotballkartet, blant annet med Bodø/Glimts cuptriumf i 1975, og man fikk også bevist at man også kunne spille fotball nord for Trøndelag. Tidligere hadde nordnorske spillere med stort hell reist sørover og spilt seg inn på gode lag på Østlandet.¹²⁵ Likevel drøyde det til 1979 da all-norsk serie ble innført i Norge.¹²⁶ Mo IL vant i 1972 og 1977 sin 2.divisjonsavdeling, man måtte ut i kvalifiseringsspill. De to andre avdelingsvinnerne i 2.div på Sør- og Østlandet rykket direkte opp.¹²⁷ Goksøyr og Olstad beskriver det som et skjebnefellesskap der man i Nord-Norge ble tilsidesatt og urimelig behandlet.¹²⁸

Fotballen gjennomgikk en rivende utvikling på 1970, 1980 og 1990-tallet på veien mot profesjonell fotball. Det å være fotballspiller og fotballtrener ble etter hvert et yrke og fotballspillere i eliteserien var det norske samfunnets lønnsvinnere på 90-tallet.¹²⁹ Den økonomiske utviklingen i fotballen krevde også en mer profesjonell administrasjon og organisasjon. Det private næringslivet i lokale klubber gikk inn med store pengesummer og fotballen ble et utstillingsvindu også for dem. Goksøyr & Olstad skriver:

«Det har foregått en tydelig utvikling i retning av en profesjonalisering av norske fotballklubber. Det betyr ikke bare at spillerne får bedre betalt og til dels godt betalt, og at pengene er kommet opp fra under bordet til over bordet – selv om det er en viktig del av det hele. Hele klubbapparatet, organisasjonen, utdanningen og skoleringen av ledere er blitt forsøkt omformet etter det en mener er mer rasjonelle

---

¹²² https://snl.no/den_norske_fotballcupen Lest 15.02.2017

¹²³ Goksøyr & Olstad 2002: 132

¹²⁴ Goksøyr & Olstad 2002: 133-134

¹²⁵ Goksøyr & Olstad 2002: 132; Goksøyr 2016: 68-69

¹²⁶ Goksøyr 2016: 68

¹²⁷ Alstadhaug 2004: 202-203

¹²⁸ Goksøyr & Olstad 2002: 131

¹²⁹ Goksøyr & Olstad 2002: 305

resultatbringende prinsipper. Samtidig er klubbenes kapitalforvaltning forsøkt drevet etter noenlunde "sunne" forretningsmessige prinsipper.»¹³⁰

I Bente Skogvangs doktorgradsavhandling, *Toppfotball et felt i forandring*, definerer hun profesjonalisering i fotball:

«...den yrkesmessige delen ved at både fotballspillere, trenere og støtteapparat for øvrig er blitt heltidsansatte og har fotballen som levevei. Det vil i tillegg inkludere det at toppfotballen er blitt profesjonell i form av rasjonalisering og økt tilførsel av kompetanse fra andre arenaer.»¹³¹

Tomas Peterson skriver også om profesjonalisering i sine verk, *Leken som blev allvar: Halmstads Bollklubb mellan folkrörelse, stat och marknad* og *Den svengelska modellen: svensk fotboll i omvandling under efterkrigstiden*. Han viser til utviklingen hvor spillere, trenere, ledere og dommere har gått fra å drive sin fotballvirksomhet basert på frivillighet – det å være amatører – til etter hvert å utøve sin praksis som lønnsbetalte yrkesmenn.¹³² Fotball har også endret karakter i form av: «...övergången från en amatöristisk (folkrörelsebaserad) till en lönearbetsbaserad (marknadsbaserad) verksamhet.»¹³³

I boka, *Glimt i 100: stolthet, glede og lidenskap*, skrevet av Svein Lundestad,¹³⁴ får vi et innblikk i fotballens betydning for et nordnorsk lokalsamfunn, økte budsjetter, næringslivets bidrag, økonomiske redningsaksjoner og gjeld som man ikke klarte å håndtere. Fotballens status i Bodø var stor, og laget hadde tidligere gitt befolkningen svært gode øyeblikk. Profesjonaliseringen i norsk fotball førte til økte krav og skulle man henge med og stabilisere seg i norsk toppfotball måtte man ha med seg aktører som skjønnte gevinst av å ha et godt fotballag. Politikere og næringslivsfolk i Bodø var både initiativtakere til å hjelpe klubben til økte budsjetter og de hjalp også til med storstilte redningsaksjoner for å unngå konkurs da man hadde behov for det.

---

¹³⁰ Goksøyr & Olstad 2002: 352

¹³¹ Skogvang 2006: 82-83

¹³² Peterson 1993: 25

¹³³ Peterson 1989: 15

¹³⁴ Lundestad 2016

3.5 Idrett; Identitet og regionalisme

For nordlendingene handlet idrett og fotball om glede ved aktivitet, men også om det å kunne konkurrere. Tidlig konkurrerte man mot lag i nær omkrets, transportmuligheter og infrastruktur ble avgjørende for dette. Pedersen viser en link mellom industri og opprettelsen av fotballag. Fotballen etablerte seg tidlig i Rana først gjennom gruveselskapene på Storforshei og videre økte interessen i takt med tilflytningen. Dette har vært interessant i og med at Mo i Rana ble et stort industrisamfunn da A/S Norsk Jernverk startet opp sin drift i 1955.¹³⁵ Folk fikk tid til å drive med idrett. Den ideelle kombinasjonen for at fotball skulle etablere seg tidlig, var et industrisamfunn der det var en klart definert fritid og gode nok transportmuligheter.¹³⁶ Jernbanen kom tidlig til Helgeland og var viktig for å ha mulighet til å konkurrere utenfor Nord-Norge. Dette forklares med at lag fra Helgeland fikk delta i NM i 1947-1948. På grunn av økonomiske årsaker og store avstander i fylket, ble fotballen i Finnmark nedprioritert i oppstarten av fotballen i Nord-Norge. Forfatteren ser også på forholdet mellom idrett, identitet og etnisitet. Spesielt linken mellom idrett og identitet er noe jeg selv tar opp i min masteroppgave. Idrettslaget kan bli en identitetsmarkør for en by. Prestasjonene til klubbens utøvere blir et symbol på byens generelle status. Gjør utøverne det bra, vil byen bli sett positivt på.¹³⁷ Dette er et eksempel på hvordan vi definerer oss selv og vårt felleskap i forhold til andre grupper og skaper vår egen identitet ved å vektlegge forskjelligheten mellom oss selv og andre.¹³⁸

Historiker Hallvard Tjelmeland ser i sitt kapittel, *Region og regionalisme i nord*, på Nord-Norge som region og stiller spørsmålet: finnes Nord-Norge? Han forklarer hvordan utviklingen av den nordnorske regionalismen har gått gjennom ulike faser. Forfatteren viser til at den nordnorske mobiliseringen var et resultat av politikk og som var knyttet til arbeiderbevegelsens gjennombrudd i landsdelen. Formålet var å løfte landsdelen økonomisk og sosialt. Sett i lys av dette ble Mo i Rana sentral i denne mobiliseringen i og med at Stortinget vedtok at A/S Norsk Jernverk skulle bygges. Jernverksbyen demte opp for flyttestrømmen mot Sør. Dette førte til utvikling både i arbeidslivet, økt tilflytting og

---

¹³⁵ <http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest 22.01.17

¹³⁶ Pedersen 2013: 108-109

¹³⁷ Pedersen 2013: 73, 109; Aas 2016: 117-118

¹³⁸ Pedersen 2013: 57

oppblomstring av idrettstilbud i Mo i Rana.¹³⁹ I perioden da fotballen sto sterkest i Mo i Rana på 1960, 1970 og starten av 1980-tallet ble man opptatt av en egen regional nordnorsk identitet. Identiteten som nordlending sto svært sterkt på 1970- og 80-tallet. Dette vises i fotballen regionalt med entusiasmen og mobiliseringen som ble gjort i de nordligste landsdelene da Bodø/Glimt vant cupfinalen i 1975 og Mo IL spilte semifinale i NM i 1980. Det var «nord mot sør» og det nordnorske folk mobiliserte på tribunen. Mo IL hadde i kvartfinalen slått ut Viking på Stavanger stadion og Oslo-avisene skrev at dette var tidens cupbombe. Det fikk en lokal journalist til å reagere. Han uttrykte misnøye over Oslojournalistenes manglende kunnskap og saklighet om nordnorsk fotball.

«Uttrykket at Mo IL kom fra intet og slo Viking velger jeg å se på som et uttrykk for manglende kunnskap om norsk fotball generelt og nord-norsk fotball i særdeleshet At Mo IL gjennom hele sesongen har vært med i tetkampen i 2.divisjon og spilt jevnt med både Brann og Haugar har man ikke lagt merke til.»¹⁴⁰

Utover 1990-tallet opplevde man at den samlede nordnorske identitet forvittra i forhold til den styrken den hadde i de to foregående tiårene.¹⁴¹ Selv om man regionalt hadde stått sammen i store slag der nordnorske lag hadde utkjempet slag mot lag fra Sør, påpeker Tjelmeland at det også hadde vært geografiske, etniske og politiske ulikheter som gjorde at man ikke alltid kunne se på den nordnorske identiteten som altomfattende. I tillegg rivaliserte og konkurrerte mot hverandre. Dette både på banen og ikke minst på tribunen. Dette medførte at bildet som ble skapt av Nord-Norge som en region med en felles identitet flere ganger slo sprekker.¹⁴² Fotballen og samfunnslivet skapte også intern konkurranse mellom de ulike byene og regionene i Nord-Norge. Historien viser at man allerede fra 1929 opplevde rivalisering og konkurranse da nordnorsk mesterskap for første gang åpnet for åpen deltakelse for A-lag i landsdelen.¹⁴³ I nyere tid har det vist seg at man ikke lenger bare konkurrerer om å ha det beste fotballaget. Hvor sykehuset skal lokaliseres og i hvilken by storflyplassen skal bygges har vært et stridsspørsmål i flere regioner. I flere tilfeller er stedsidentiteten vel så viktig som den samlede nordnorske identiteten. Til tross for oppløsningstendensene, som følge av endringer i samfunnsstrukturer, knyttes befolkningen i Nord-Norge fortsatt sterkt sammen saker som har en sterk regional identitet knyttet til det å være nordlending.

---

¹³⁹ <http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest 09.02.17

¹⁴⁰ Rana Blad, 23.09.1980. Nr 220, 78.årg

¹⁴¹ Tjelmeland 2016: 28

¹⁴² Goksøyr & Olstad 2002: 131-137

¹⁴³ Alstadhaug 2004: 54

Pedersen skriver i sitt kapittel, *Identitet og etnisitet i nord*, om identitetsbyggingsprosesser gjennom flere typer felleskap. Dette kan være nasjonale, regionale og etniske felleskap. Slike typer felleskap har blitt skapt gjennom identitetsbyggingsprosesser hvor blant annet historie, tradisjoner og kulturelle symboler har blitt brukt som grunnlag i danningen av forestilte fellesskap.¹⁴⁴ Da Mo AIL skiftet navn til IL Stålkameratene i 1946 er dette et navn det oser industrimiljø av.¹⁴⁵ Den voksende arbeiderklassen i Mo i Rana gjorde at IL Stålkameratene fikk rotfeste hos arbeiderne. En sterk fellesskapsfølelse gjorde skillet «vi mot dem» tydelig og rivaliseringen økte i takt med at idrettslagene fikk flere medlemmer og flere idrettstilbud. Rivaliseringen mellom idrettslagene skapte også liv og røre i lokalsamfunnet. Forskjellen mellom lagene kom tydelig frem ved at de hadde egne klubbdrakter, kom fra ulike steder i byen og hadde forskjellige arbeidsgivere, som Linderoth forteller kan vise ulikhetene i praksis.¹⁴⁶ I lokalavisa fremgikk det av resultater og tabeller hvem som til en hver tid var best. Identitet ble ensbetydende med sosial tilhørighet, gruppetilhørighet og lokal tilhørighet. Dette ble overført fra banen til tribunen. Rivaliseringen kunne i mange tilfeller oppleves sterkere på tribunen enn på banen. I forhold til fotballen og dens betydning for moderne nordnorsk identitet drøftes dette av Goksøyr i kapitlet, *Utenforland? Periferier, identiteter, og fotball i nord*. Perspektivet hans er at makta ligger i Oslo. Det var først i 1979 at de nordnorske lagene ble innlemmet i en fullverdig all-norsk serie. Med Glimts cupsuksess fikk fotballen også økt betydning for nordnorsk regional identitet. Da kjempet man for å vise at man også i nord kunne spille fotball og man fikk med seg hele landsdelen i kampen mot «søringen.» Det samme skjedde da Mo IL i 1980 fylte Sagbakken stadion med tilskuere fra hele Nordland i cupkampene mot Rosenborg BK og Vålerengen IF. Denne mobiliseringen var nok spesielt viktig på 1970-tallet og etter at man ble innlemmet i all-norsk serie ble toppfotball alminneliggjort og man måtte mobilisere mot noe annet enn mot fotballmakta i sør.

Historiker Wilhelm Karlsen utfordrer i sitt kapittel, *Å eg minnest so vel – bruk av idrettsopplevelser i regional identitetsbygging*, tesen om idrettens viktige bidrag for å styrke den nordnorske identiteten i perioden 1970-1990. Var det egentlig slik at den voldsomme entusiasmen i forbindelse med Bodø/Glimts cupgull i 1975, eller Mo IL sine sportslige bragder i 1980, var et talende uttrykk for en felles regional identitet som både Tjelmeland og

---

¹⁴⁴ Pedersen 2016: 44-45

¹⁴⁵ Goksøyr 2008: 62

¹⁴⁶ Lindroth 1988: 26-27

Goksøyr skriver?¹⁴⁷ Karlsen setter spørsmålstegn ved om den etablerte fortellingen om den sterke nordnorske regionalismen er sann. Karlsen tar tak i myten om at 22 000 tilskuere reiste seg på Ullevåls tribuner og sang den nordnorske hymnen «Å, eg veit meg et land» da Bodø Glimt vant cupfinalen i 1975. I samme åndedrag kan man stille spørsmålstegn ved at Jonny Hansen i sin bok skriver at «halve Bislett» var nordlendinger i omkampen i semifinalen mot Vålerengen i 1980. Er dette bare en myte som har gått fra munn til munn? Karlsen påpeker at myten har fått etablere seg som en historisk sannhet i nordnorsk kontekst til tross for at det ikke finnes kilder som kan sannsynliggjøre at dette faktisk skjedde. Bodø Glimts supporterne var pionerer i utviklingen av norsk supporterkultur. Med sanger og bannere hadde de stor betydning når det gjaldt skapelsen av Bodø bys identitet heller enn en nordnorsk regional identitet. Karlsen konkluderer med at nordnorsk fotballhistorie ikke automatisk kan plasseres inn i den etablerte regionalhistoriske grunnfortellingen om Nord-Norge.¹⁴⁸

I artikkelen, *Bygda og ballen. Sport og kultur som lokal interaksjon og symbolsk integrasjon*, skriver Andreas Hompland om forholdet mellom fotball og bygdepatriotisme. Han skriver om Sogndal Fotball og forholdet mellom idretten og bygda.¹⁴⁹ Han bruker Sogndal som eksempel, men tar opp generelle trekk ved idrettens plass i et lokalsamfunn. Han påpeker at idretten fungerer som en symbolsk funksjon som styrker lokal tilhørighet.¹⁵⁰ Hompland skriver at symbolverdiene og evnen til å skape fellesskapsfølelse gjør idrett til en viktig integrasjonsfaktor i et lokalsamfunn.¹⁵¹ Dette er en kobling som er relevant for å forstå forholdet mellom byen og idrettslagene Mo IL og IL Stålkameratene.

---

¹⁴⁷ Tjelmeland 2016: 19; Goksøyr 2017: 57

¹⁴⁸ Karlsen 2016: 83-84

¹⁴⁹ Hompland 1984

¹⁵⁰ Hompland 1984: 77

¹⁵¹ Hompland 1984: 79-84

4 Fotballen inn i all-norsk seriespill – Profesjonalisering, toppfotball og økte kostnader, 1979-1997

Begge idrettslagene har, siden de ble dannet, hatt fokus på å tillegge seg sin egen identitet tuftet på verdier og ideologier.¹⁵² For å kunne forstå prosessen vedrørende sammenslåing, må man også forstå og sette seg inn i historien, tradisjonene og identiteten som gjennom flere år har formet de respektive idrettslagene. De har gjennom historien skapt et felleskap innad som har dyrket «vi mot dem skillet.» Det har også gjort rivaliseringen sterk.

I forkant av NM-semifinaleoppkjøret i 1980 mellom Mo IL og Vålerengen IF mente Stålkameratene at de ble dårlig behandlet av Rana kommune. Dette skyldtes at 3.divisjonskampen mellom IL Stålkameratene og Mosjøen IL var blitt flyttet til søndag ettermiddag – etter at cupkampen var ferdigspilt. En flytting til stor frustrasjon for leder i fotballgruppa (1980), Bjørn Selfors, som ønsket å spille kampen som terminfestet:

«Egentlig så synes vi det er tragisk å bli satt til side på den måten vi føler og selv om vi er fullt klar over at semifinalen er en viktigere kamp enn den vi skal gjennomføre mener vi at Sagbakken hadde tålt kamp både lørdag og søndag. Det ville ikke gjort forholdene for Mo IL og Vålerengen IF dårligere.»¹⁵³

Da det i forkant av 1998 blåste en positivitet om prosjekt FK Rana trodde mange det endelig skulle lykkes å forsone de to idrettslagene. Modernisering i samfunnet og i fotballen gjorde at man på ledernivå måtte tenke nytt for å henge med i utviklingen.¹⁵⁴ Enkelte aktører i næringslivet og i politikken ønsket at man skulle legge bak seg tiår med rivalisering for å samle fotballen i byen i drømmen om en dag å kunne sitte på Sagbakken stadion for å se en eliteseriekamp.

4.1 Profesjonalisering – økt press for å opprettholde sportslig suksess

Utover 1970, 1980- og 1990-tallet ble også idretten i Mo i Rana berørt av økte krav om profesjonalisering. Kostnader knyttet til godtgjørelser, reiser og utstyr kom som en konsekvens av sportslig suksess. Skulle man være konkurransedyktig og være attraktiv for spillere og trenere måtte man være med på dette. Fra Mo ILs årsmøte i 1978 opplyses det om

---

¹⁵² Lindroth 1988: 26-28

¹⁵³ Rana Blad, 17.09.1980. Nr 216, 78.årg

¹⁵⁴ Lindroth 1988: 29; Peterson 1993: 259-263

at biler, merke Fiat, var kjøpt inn til spillerne med en kostnad på 500.000 kr.¹⁵⁵ For å holde på spillerne var det vanlig at de mottok ulike former for frynsegoder og bonuser. Noe av utgiftene ble regnskapsført, mens andre ting ble det tiett om i offentligheten og det sirkulerte penger under bordet.¹⁵⁶ I norsk fotball på denne tiden var det ikke uvanlig at klubbene hadde en lovlig og en ulovlig konto.¹⁵⁷ Det ble hverdagskost at kreditorene etterga gjeld og at klubbene måtte ha pengegaver for å løse de voksende økonomiske utfordringene.¹⁵⁸ Kostnadsoverskridelser, nyoppdaget gjeld i plastposer og skoer ble daglig kost i flere idrettslag, så også i Mo IL.¹⁵⁹ Det daværende fleridrettslaget hadde så store økonomiske utfordringer at de ble enige med Rana kommune om salg av Klokkerhagen idrettspark. Dette ble vedtatt av Mo IL sine medlemmer på et ekstraordinært årsmøte, 16.9.1986. Årsmøte godkjente tilbudet fra Rana kommune om salg av Klokkerhagen idrettspark for 2 200 000 kr. Dette ble vedtatt mot en stemme. Selv om salget innbragte penger til laget var det uenighet innad om hvordan pengene skulle brukes. Forslaget som ble presentert til årsmøte var at fotballgruppas gjeld på 1 145 000 kr ble slettet. Dette ble vedtatt med 22 stemmer mot 14 stemmer.¹⁶⁰ Utfordringene i Mo IL fortsatte til tross for at man tilsynelatende hadde fått kontroll på økonomien. Særlig gjaldt det å få folk til å stille opp som tillitsvalgte.¹⁶¹ Mangelen på interesse for styreverv i Mo IL førte til at fungerende formann, Elsa Haugane, på styremøte i hovedlaget 28.9.1987, foreslo oppløsning av Mo Idrettslag.¹⁶² Det ble sendt ut innkalling til ekstraordinært årsmøte, som ble avholdt tirsdag 20.11.1987. Den eneste saken på dagsorden var oppdeling av Mo idrettslag i fem forskjellige sær-idrettslag.

Styret i Mo IL ba lagets årsmøte vedta følgende:

1. *«Mo Idrettslag skal heretter bare ha 1-en-idrettsgren på sitt program: fotball.*
2. *Lagets øvrige grupper danner egne selvstendige lag. Det henstilles til de nye lagene å beholde Mo i sitt klubbnavn.*

---

¹⁵⁵ Årsberetning Mo IL 1978

¹⁵⁶ Alstadhaug 2004: 98

¹⁵⁷ Goksøyr & Olstad 2002: 292-297

¹⁵⁸ Alstadhaug 2004: 110

¹⁵⁹ Alstadhaug 2004: 110

¹⁶⁰ Protokoll Mo idrettslag 08.01.1985-01.11.1988

¹⁶¹ Rana Blad, 19.11.1986. Nr 268, 86.årg

¹⁶² Protokoll Mo idrettslag 08.01.1985-01.11.1988

Til dette har også styret noen bemerkninger til årsmøte:

Det har aldri vært lett å finne noen som har vært villig til å påta seg verv i laget, og for arbeidsutvalgets del har det vært svært vanskelig. De to siste årene har det ikke lyktes å få noen til å påta seg verken formannsvervet, nestformannsvervet eller sekretærarbeidet. Det er først og fremst på grunn av dette at styret nå legger fram forslaget om at laget deles i fem atskilte lag. Det er selvfølgelig bestandig vemodig å skille lag, men når en sammenslutning ikke fungerer eller bare fungerer i kraft av lovverket, er en atskillelse lettere å avfinne seg med. Det blir verre år for år å få tillitsmenn i alle verv, og det er også av den grunn nødvendig å inndra verv som har liten eller ingen funksjon. Ut fra dette ber styret det ekstraordinære årsmøtet vedta styrets forslag.»¹⁶³

Forslaget ble vedtatt med 40 stemmer mot 10 stemmer på idrettslagets ekstraordinære årsmøte. Tilstede var 56 stemmeberettigede medlemmer av Mo IL. Det eldste idrettslaget i byen var ikke lenger et fleridrettslag, men blitt omdannet til en fotballklubb.

Også i Stålkameratene opplevde man økonomiske utfordringer. På årsmøte 24.11.1988 ble det varslet at økonomien var bekymringsfull, ikke bare for den enkelte gruppe, men også for hovedlaget. Hovedbudskapet til medlemmene var å vise ansvarsfølelse, prioritere sterkt og vise budsjettdisiplin.¹⁶⁴ Det ble ansatt daglig leder, som skulle ha som hovedansvar for å få kontroll over økonomien. Situasjonen var at gruppene hadde lånt penger fra hverandre og det fantes liten oversikt. Stålkameratenes økonomiske status var vanskelig å stadfeste konkret. Likevel må man si at den økonomiske statusen i bunn var god. IL Stålkameratene eide både skihytta på Ståltun, Stålgården i Oslo, Stålbrakka i Vika og var i ferd med å ferdigstille Stålsenteret i Nyborgbygget i sentrum av Mo i Rana.¹⁶⁵

4.2 Sportslig krise i Rana-fotballen - samarbeidstanken lanseres i 1988

Som vi ser hadde de to idrettslagene utviklet seg forskjellig. Hvor fotballen var eneste idrett i Mo IL fra 1988, var IL Stålkameratene fortsatt et fleridrettslag. En rød tråd i Mo IL, etter overgangen til sær-idrettslag, slik den forstås gjennom styreprotokoller, årsberetninger og andre førstehåndskilder, var spørsmålet om en eller annet samarbeidsform med andre idrettslag. Dette måtte forstås på grunnlag av anstrengt økonomi gjennom mange år, og forholdet til næringslivet som skulle bidra med nødvendige sponsorinntekter.¹⁶⁶ Tradisjonelt

---

¹⁶³ Innkallelse til ekstraordinært årsmøte i Mo IL i 1987. Datert 12.10.1987.

¹⁶⁴ Rana Blad, 25.11.1988. Nr 275, 87.årg

¹⁶⁵ Rana Blad, 25.11.1988. Nr 275, 87.årg, Otnes m.fl: 149,155

¹⁶⁶ Alstadhaug 2004: 247

hadde det borgerlige Mo IL hatt stor støtte fra næringslivet over mange år, og flere næringslivsledere hadde hatt styreverv i idrettslaget. Dette poenget støttes av Aas, som hevder at borgerlige idrettslag tradisjonelt hadde hatt gode forbindelser til byens næringsliv.¹⁶⁷ IL Stålkameratene hadde overtatt hegemoniet i fotballen. I 1988 var det første gang i historien at laget spilte i den høyeste divisjonen. Mo IL rykket ned i 4.divisjon, to sesonger etter at de spilte i landets nest øverst divisjon, mens Stålkameratene klarte å redde plassen i en dramatisk avslutning i 3.divisjon.¹⁶⁸

Mo IL nedsatte en komite som fikk i oppgave å ta kontakt med Stålkameratene vedrørende et samarbeid, eventuelt en sammenslåing.¹⁶⁹ Utvalgene fra Mo IL og Stålkameratene hadde utover våren/sommeren flere møter. Dette arbeidet resulterte i at idrettskonsulenten i Rana kommune, Tor B. Håkonsen, tok initiativ til et felles møte med fotballagene for å diskutere samarbeid på tvers av klubbgrensene. Resultatet ble at hver klubb skulle oppnevne en representant i et utvalg som skulle jobbe videre med saken.¹⁷⁰

Journalist i Rana Blad, Ola Petter Solbakken, uttalte seg på følgende vis vedrørende prosessen som var satt i gang i Rana-fotballen:

«Vil vi oppleve dagen da alle de beste krefter i Rana-fotballen går sammen om å skape et topplag i byen – der det er motstanderne utenfra som skal slås – og ikke nabolaget som skal holdes nede.»¹⁷¹

Idrettslederne betraktet initiativet som positiv. I tillegg til fotballedere var politikere og næringslivsfolk invitert til det første drøftingsmøtet. Idrettskonsulentens initiativ kom først og fremst i stand fordi han mente at fotballen var en samfunnsmessig ressurs for en kommune. Mo ILs trener, Jan Mannberg, ønsket svar fra klubbene om de virkelig ønsket et samarbeid: *«Jeg har aldri opplevd janteloven så sterk som i denne byen. At andre mislykkes ser ut til å være den største glede som finnes.»¹⁷²*

Dagen etter at IL Stålkameratene hadde reddet plassen i 3.divisjon, og skulle spille neste sesong i en divisjon høyere enn rivalen Mo IL, sto følgende i lokalavisa: *«Vi kommer til å kjøre vårt eget løp nå.»* Stålkameratene hadde snudd, og ville ikke delta i flere

---

¹⁶⁷ Aas 2016: 126

¹⁶⁸ Rana Blad, 07.12.1988. Nr 285, 87.årg

¹⁶⁹ Årsberetning Mo idrettslag 1988

¹⁷⁰ Årsberetning Mo Idrettslag 1988

¹⁷¹ Rana Blad, 03.09.1988. Nr 204, 88.årg

¹⁷² Rana Blad, 17.09.1988. Nr 216, 87.årg

samarbeidsmøter, til tross for positive samtaler hele høsten. Denne plutselige endringen ble forklart at det med at det på de to siste drøftingsmøtene kun hadde møtt opp to lag.¹⁷³ Mo IL på sin side hevdet at de ikke hadde fått innkallingen i tide, og dermed ikke hadde møtt opp på grunn av sen postgang. Mo IL leder, Stig Holm, beklaget at Stålkameratene ikke ville fortsette samtale og benyttet anledningen til og gratulere rivalen med å ha berget plassen i 3.divisjon. Han kunne også fortelle at Mo IL satset på opprykk ved første anledning og at Stålkameratene ikke kunne gjøre seg forhåpninger om å få spillere fra Mo IL kommende sesong.¹⁷⁴ Trolig ønsket Stålkameratene å benytte seg av sin posisjon som det ledende fotballaget. Økt satsing og interesse i sponsormarkedet førte til at de ikke var lystne på å fortsette prosessen om et fotballsamarbeid med Mo IL.¹⁷⁵ De ønsket å bygge på positiviteten i eget lag, samt drahjelpen og støtten de var i samtaler om å få fra store bedrifter i industrien på Mo.¹⁷⁶

4.3 Stålkameratene overtar som byens beste lag– får med seg næringslivet på lag

IL Stålkameratene tok grep både sportslig, økonomisk og organisatorisk på starten av 1990-tallet. Norsk Jern Holdning-avtalen sørget for en storstilt satsing på det som i en årrekke hadde vært byens lag nummer to. Avtalens innhold sørget for at fotballgruppa i Stålkameratene presenterte en handlingsplan for årene 1990-1993. Det overordnede målet var 1.divisjonsspill i 1993. Det ble også satt fokus på at organisasjonen og den daglige driften måtte endres i takt med utviklingen ellers i fotball-Norge.¹⁷⁷ I pressemeldingen fra Norsk Jern Holdning skulle selskapet gjennom denne sponsoravtalen bidra til nivåforbedring av Stålkameratenes fotballag. Dette skulle blant annet skje gjennom tilføring av kompetanse innen organisasjon og ledelse.¹⁷⁸

---

¹⁷³ Rana Blad, 28.09.1988. Nr 223, 87.årg

¹⁷⁴ Rana Blad, 27.09.1988. Nr 224, 87.årg

¹⁷⁵ Alstadhaug 2004: 247

¹⁷⁶ Rana Blad, 07.12.1988. Nr 285, 87.årg

¹⁷⁷ Goksøy & Olstad 2002: 292, 307, 352; Skogvang 2006: 82-83; Peterson 1989: 15; Peterson 1993: 25

¹⁷⁸ Pressemelding fra Norsk Jern Holding AS vedrørende inngått sponsoravtale med IL Stålkameratene. 09.11.1989

I handlingsplanen sto det følgende om hvorfor man ønsket å få på plass en ny ledelse og styrke organisasjonen:

«Fotballgruppa er tradisjonelt organisert og baserer sin virksomhet på frivillig innsats. Å drive et fotballag er meget arbeidskrevende og de fleste oppgavene faller på relativt få personer. Arbeidsformen oppleves tungvint og sterkt begrensende, det blir liten tid til utviklingsarbeid og det er problematisk å rekruttere tillitsvalgte.»¹⁷⁹

En daglig leder, Bright Hjelle, ble ansatt og skulle ha ansvaret for den daglige driften i fotballgruppa. Han uttrykte at Rana-fotballen gjennom denne avtalen hadde fått en unik sjanse til å nå høyere mål. *«Nå er det opp til oss å jobbe planmessig og hardt for å nå høyere opp i divisjonene.»¹⁸⁰* I tillegg ble det ansatt en person i administrasjonen som skulle ha ansvar for markedsføring av laget.

Det sportslige ble også styrket. Det ble ansatt en heltidstrener, med landets høyeste trenerutdanning, D-kurs. I tillegg skulle man styrke spillerstallen:

- a) *«1990 med 5 spillere, som enten hadde potensiale eller 1.divisjonserfaring*
- b) *supplere med 3 etablerte 1.divisjonsspillere pr.år i 1991-1993»¹⁸¹*

Et samarbeid med andre lag også var en del av handlingsplanen: *«Forholdet mellom klubbene er i dag mer preget av rivalisering enn av samarbeid. Konsekvensen er spredning av ressursene og problemer med å skape et elitelag i Rana.»¹⁸²*

Den nye ledelsen satte seg som mål å få «et godt samarbeidsforhold med lokale lag.» Virkemidler for å få dette til var overganger og prøvespill fra talentfulle spillere inn til Stålkameratenes A-lag. Stålkameratene hadde beveget seg i en litt annen retning enn de grunnverdiene Rolf Hofmo presenterte da han var med på å danne idrettslaget i 1935. Profesjonaliseringen i norsk fotball og ikke minst at man endelig hadde fått gehør i næringslivet gjorde at når man fikk mulighet til økt fotballsatsing, så tok man den.

I Mo IL var fokuset litt annerledes. Med A-lagets sviktende resultater hadde man satt i gang en langsiktig spillerutviklingsplan. Inspirert av Randulf Alteren prosjekt på 1960-tallet, forsto daværende leder, Tore Hagh, at en slik satsing var nødvendig for å få idrettslaget på fote

---

¹⁷⁹ Handlingsplan 1990-1993, for IL Stålkameratenes fotballgruppe. 16.10.1989

¹⁸⁰ Pressemelding fra Norsk Jern Holding AS vedrørende inngått sponsoravtale med IL Stålkameratene. 09.11.1989

¹⁸¹ Handlingsplan 1990-1993, for IL Stålkameratenes fotballgruppe. 16.10.1989

¹⁸² Handlingsplan 1990-1993, for IL Stålkameratenes fotballgruppe. 16.10.1989

sportslig. Parallelt ønsket man å skape en bedre økonomisk plattform for økt satsing rundt A-laget. Tidligere spiller, Petter Rønning, ble ansatt som daglig leder på heltid fra 1.1.1990.¹⁸³ I årsberetningen fra 1991, får vi opplyst at Petter Rønning hadde sluttet i sin jobb og ble erstattet av Jan Ove Ulstad.¹⁸⁴ Økt sportslig satsing innebærte også et samarbeid med Rosenborg BK, med hovedvekt på spiller, trener og lederutveksling.¹⁸⁵ I arbeidet med talentsatsingen besøkte fagansvarlig i NFF, Andreas Morisbak, Mo i Rana. Han hadde fått med seg samarbeidsdiskusjonen og hadde følgende kommentarer til det:

«Når det viktigste er å slå naboklubben, og ikke alle de andre motstanderne, er noe galt. Kranglingen mellom klubbene må avsluttes raskest mulig slik at man kan samle seg om en klubb i distriktet. Hver klubb må innse sine begrensninger og finne sin plass i systemet. Dette er det NFF går inn for, og for Ranas del er det klart at Mo IL har tradisjonene, mens IL Stålkameratene har laget sitt i den høyeste divisjonen. Et problem som langt fra er uløselig. Samarbeid er stikkordet.»¹⁸⁶

IL Stålkameratenes avtale med Norsk Jern Holding ble brutt etter endt sesong i 1991. Informasjonssjef i Norsk Jern Holdning, Eirik Haugen, uttalte at man ikke hadde fått de resultatene som var forventet da de inngikk sponsoravtalen.¹⁸⁷ IL Stålkameratene hadde i sesongene 1990 og 1991 mottatt 1,3 millioner uten at laget hadde klart opprykk. En god del av disse midlene var brukt til spillerkjøp. Lokale talenter som, Tommy Bergersen (Bryne, Lyn, Viking, Bodø/Glimt), Jan Harald Forsmo (Bryne) og Ørjan Johannessen (Djerv 1919) ble kjøpt til Stålkameratene, fra bydelsklubben Bossmo & Ytteren IL. Einar Mikalsen ledet forhandlingene for B&Y IL. *«Det ble harde forhandlinger og vi fikk godt betalt.»* En fellesnevner for disse tre var at de var så gode at de ble solgt videre da opprykket til 1.divisjon lot vente på seg.¹⁸⁸ Haugen påpekte at manglende samarbeid med de andre klubbene også var en av årsakene til at de brøt samarbeidet med Stålkameratene.¹⁸⁹ Leder i fotballgruppa i Stålkameratene, Karl Nagelhus, beklaget dette og mente at de lå en snarlig gevinst i satsingen i de kommende årene. Ledelsen var allerede i gang med å finne nye samarbeidspartnere for å fullføre satsingen de hadde startet på.¹⁹⁰ Nagelhus var ikke spesielt positiv til dannelse av en ny toppklubb. Han mente at mange snakket om at de ønsket en ny

---

¹⁸³ Årsberetning Mo idrettslag 1989 (23.3.1990)

¹⁸⁴ Årsberetning Mo idrettslag 1990

¹⁸⁵ Årsberetning Mo idrettslag 1990

¹⁸⁶ Rana Blad, 02.05.1990. Nr 98, 89.årg

¹⁸⁷ Rana Blad, 25.09.1991. Nr 221, 90.årg

¹⁸⁸ Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

¹⁸⁹ Rana Blad, 11.09.1991, Nr 209, 90.årg

¹⁹⁰ Rana Blad, 25.09.1991. Nr 221, 90.årg

klubb, men få kunne definere hva som skulle gjøres av endringer for å få dette til. Han var også usikker på hvilken effekt en sammenslåing ville ha for den sportslige satsingen. Spesielt trakk han fram at ved dannelse av en ny klubb ville man miste ressurspersoner i eget lag – de frivillige som solgte lodd og sto på for å samle inn penger. Fotballederen i Stålkameratene var klar på at spillerne selv måtte ta ansvar. De som ville satse og hadde ambisjoner måtte spille for det beste laget i distriktet.¹⁹¹ Selv om avtalen med Norsk Jern Holdning ble brutt, var målsetningen til laget fortsatt 1.divisjonsspill.

Den brutte sponsoravtalen ble kommentert av prosjektleder, Bjørn H. Solvang, i sponsorservice. Han mente at det hjalp lite for de lokale idrettslagene å sitte på rompa og hyle etter sponsorstøtte. Solvang oppfordret lagene til å tenke utradisjonelt, for å prøve og skape noe nytt!¹⁹² At Norsk Jern Holdning valgte og terminere avtalen med IL Stålkameratene skyldtes at de ikke hadde maktet å oppfylle kravene i avtalen, i følge Solvang.¹⁹³

4.4 Ny toppklubsatsing lanseres - Mo IL og Bossmo & Ytteren IL ønsker å få med seg IL Stålkameratene i et samarbeidsprosjekt.

Mo IL og Bossmo & Ytteren hadde i 1991 allerede samarbeidet ett år om et felles juniorlag. Nå ønsket man å utvide samarbeidet til seniornivå og målet var å få med IL Stålkameratene på laget. Den overordnede målsetningen var å danne en ny toppklubb der viktige faktorer som økonomi, organisasjon og spillerstall måtte på plass for å lykkes.¹⁹⁴ Løsningen for å beholde klubbpatriotenes engasjement var at fotballgruppene barne- og ungdomsavdelinger skulle bestå. Rolf Eliassen, i B&Y IL, mente at spill i 1.divisjon var målet.¹⁹⁵ Eliassen trodde at viljen var tilstede hos mange, selv om han også erkjente at det fantes en del bremseklosser i alle klubber.¹⁹⁶

A-lags trener i Stålkameratene (1990-1993), Herbert Scherer, jobbet systematisk for at Stålkameratene skulle nå sine mål om opprykk til 1.divisjon. Han uttalte seg om muligheten for å danne FK Rana, en løsning han var skeptisk til.

---

¹⁹¹ Rana Blad, 11.09.1991. Nr 209, 90.årg

¹⁹² Rana Blad, 02.10.1991. Nr 227, 90.årg

¹⁹³ Rana Blad, 02.10.1991. Nr 227, 90.årg

¹⁹⁴ Rana Blad, 12.09.1991. Nr 210, 90.årg

¹⁹⁵ Rolf Eliassen ble senere styreleder i Mo IL og var sentral i 1998 prosessen.

¹⁹⁶ Rana Blad, 12.09.1991. Nr 210, 90.årg

«Jeg vet ikke om jeg skal si det i avisen, men om Mo IL hadde vært i vår situasjon, tror jeg ikke vi hadde hatt elitelagsdiskusjonen i Rana i dag. De ville satset selv og gjort alt for å få næringslivet med seg.»¹⁹⁷

Videre mente Scherer at spillere med ambisjoner måtte spille for byens beste lag. For å sikre rekrutteringen måtte man starte samarbeidet på barne- og ungdomsnivå. Stålkameratene skulle være toppklubben og ved å ha en toppklubb i byen ville man også se en effekt på rekrutteringen.¹⁹⁸

Avisdebatt som engasjerer

Rana Blad inviterte sine lesere til å ringe inn å si sin mening om nå-tilstanden Rana-fotballen, høsten 1991.¹⁹⁹

Flere mente at initiativet til et fotballsamarbeid var bra. For å få dette til var et av argumentene at patriotene måtte besinne seg og fokuset måtte endres fra rivalisering og over til sportslig fremgang for fotballen i byen: *«Min drøm er at en eventuell hovedsponsor hadde gått ut med et krav som sier at vi gir ingen støtte før det satses på et elitelag i Rana.»²⁰⁰* Dette ble støttet av en annen som mente at det var tragisk hvis det ikke ble noe samarbeid mellom lagene. *«Det må skje noe på seniorsida! Jeg mener at en sammenslåing, gjerne Rana Fotballklubb, skal få alt av penger.»²⁰¹* En tredje person var overbevist om at det var riktig tidspunkt for ei skikkelig satsing:

«Skal en nå noen vei, må en samarbeide på alle plan. Fortsetter man som før, så kommer man aldri lenger enn til nå. Da vil fotballen i Rana forbli heisfotball opp og ned mellom 2., 3. og 4.divisjon.»²⁰²

Hva var nøkkelfaktorer for å lykkes? Noen mente at det var viktig at det nye laget ikke fikk navnet til noen av de etablerte klubbene i Rana fordi det var alt for mye følelser knyttet til klubbnavn. Det ble også påpekt at diskusjoner om klubbfølelse, navn og draktfarge ikke måtte få bli sentrale faktorer i debatten hvis man skulle lykkes med et samarbeid. Gammel historie og rivalisering ble også tatt opp som en faktor som kunne hindre samarbeidet:

---

¹⁹⁷ Rana Blad, 04.10.1991. Nr 229, 90.årg

¹⁹⁸ Rana Blad, 04.10.1991. Nr 229, 90.årg

¹⁹⁹ Rana Blad, 18.09.1991. Nr 215, 90.årg

²⁰⁰ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰¹ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰² Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

«Skal en komme ut av den sportslige bakevja, så er raskeste veien å forene kreftene både på ledersida og spillersida. Men det er mange skjær i sjøen, for det er tradisjonsrike klubber vi har med å gjøre. Jeg håper at man kan legge historien på hylla og se framover for fotballens del.»²⁰³

Selv om flere håpet på samarbeid var ikke alle like optimistiske i forhold til at det skulle skje: *«For å være helt ærlig, så tror jeg ikke klubbene klarer å få noe til denne gangen heller.»* Det ble hevdet at de gamle bremseklossene i klubbene hindret nytenking:

«Nå må det faen meg bli slutt på de gamle patriotene som skal styre og stelle i fotballmiljøet i Rana. Ikke minst i IL Stålkameratene. Klubben er avhengig av å hente spillere fra Mo IL og B&Y, det er de som har rekrutteringen. Og da nytter det ikke å slå seg på brystkassa å si at vi er den beste klubben i byen.»²⁰⁴

En leser mente at byen var for stor til og ikke å ha et godt fotballag, mens andre påpekte det motsatte. Var Mo i Rana var for liten til at tre klubber skulle satse hver for seg – og tvang det seg da frem et samarbeid når alle ønsket å satse like stort?

«Det er fantastisk at vi ikke har et 1.divisjonslag i Rana, når de på et såpass lite sted som Sogndal til og med har klart å få fram et eliteserielag. I Rana har vi 25.000 innbyggere, men vi kjemper mot småklubber som Grovfjord og Honningsvåg. Det sier det meste.»²⁰⁵

En av initiativtakerne til Rana Friidrettsklubb (1982), hadde ikke noe tro på et felles fotballag:²⁰⁶

«I lagidrett som fotball handler det mye mer om klubbpatriotisme. Det høres kanskje bakstrebersk ut, men hva slags underholdning er det å gå på en fotballkamp hvis en ikke har følelse for det ene laget? Uteblir suksessen vil ikke folk bry seg lenger og den sportslige følgen blir at vi får enda dårligere fotball i Rana enn det vi har nå.»²⁰⁷

I og med at IL Stålkameratene var laget som spilte høyest i divisjonssystemet og hadde et uttalt mål om 1.divisjonsspill, var det flere som mente at man burde kanalisere både midler og spillere til dem. Det ble også hevdet at hva laget het ikke hadde noe betydning for næringslivets interesse. Det som betydde noe var resultater og tabellplassering:

«Kanskje hadde det vært lurt med intensjonsavtale der det var klart at de beste spillerne skulle til Stålkameratene. Det ville ført til at Stålkameratene hadde tatt raskere steg mot sitt mål. Spillere som har ambisjoner bør skjønne at det er

---

²⁰³ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰⁴ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰⁵ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰⁶ <http://booking.rana.kommune.no/forening/visa.aspx?id=RAN-FRI> Lest 01.05.2017

²⁰⁷ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

Stålkameratene som er Ranas eliteklubb. Om det er manglende ambisjoner hos Mo IL spillere eller det er ledere som holder dem igjen, kan man jo spørre seg.»²⁰⁸

Økonomi var også et tema som ble nevnt i debatten. IL Stålkameratene hadde hatt en stabil økonomi og opptrådt som et ansvarlig idrettslag i flere tiår. Derfor mente en debattant at de burde belønnes og vises tillitt.²⁰⁹ En annen påpekte at dette var en tosidig problemstilling. Hvis hovedmålsettingen var å få til en toppklubb som hevdet seg på nasjonalt nivå var samarbeid veien å gå.²¹⁰ Likevel så man at dette ville kreve mye ressurser, ikke bare økonomisk men også human kapital. Var motivasjonsgrunnlaget godt nok? Var folk villige til å samle seg om den nye toppklubben når rivaliseringen forsvant? Flere mente at rivaliseringen mellom Mo IL og IL Stålkameratene var sunn og hadde positiv effekt på engasjementet og rekrutteringen. Andre igjen var redd for at en slik toppfotballsatsing ville gå utover bredden.²¹¹

Meningsutvekslingen i avisen viste at engasjementet for fotball i Mo i Rana var levende. De fleste som ytret seg kjente til rivaliseringen, de ulike tradisjonene og historien til idrettslagene. Der noen argumenterte for muligheten til sportslig framgang og fremtidige toppkamper på Sagbakken, mente andre at ei slik satsing allerede var der. De beste spillerne stod fritt til å melde overgang til byens beste lag – IL Stålkameratene. Gjorde de det så hadde man ei toppfotballsatsing i boks. Andre igjen trodde at dette var et umulig prosjekt. Dette fordi historien og rivaliseringen betydde så mye for de frivillige medlemmene i de respektive klubbene at ei sammenslåing ville drepe entusiasmen og stå-på-viljen.

Elkemansatt, Olav Jamtli uttalte i avisen at Elkem Rana måtte på banen for å hjelpe Stålkameratene til økt satsing. At Stålkameratene aldri hadde vært i økonomisk uføre og hadde klare visjoner og mål for framtiden ville forsterke sjansen til sponsorstøtte.²¹² Jamtli uttrykte at et felles topplag ikke nødvendigvis var veien å gå for Rana-fotballen. Han så ikke på et sammenslått lag som den eneste løsningen for å lykkes. Det begrunnet han med at et nytt lag ville kreve et helt nytt støtteapparat som var avhengig av flere penger – sponsorpenger. Et topplag måtte dessuten være meget godt organisert og ville kreve et stort antall ansatte. Han mente at man måtte analysere mulighetene man hadde i Rana før man tok til det skritt å danne

---

²⁰⁸ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²⁰⁹ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²¹⁰ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²¹¹ Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

²¹² Rana Blad, 18.09.1991. Nr 215, 90.årg

et nytt lag. Stålkameratene hadde de siste par årene vært villig til å satse for å komme seg oppover i divisjonssystemet. Det ville være naturlig for spillere med ambisjoner å være med på ei slik satsing, i følge Jamtli.²¹³

Denne gangen ble et samarbeid bare med tanken. Lokalavisen skrev at hovedårsaken nok i første rekke skyldtes klubbpatriotismen og gamle feider.²¹⁴ I et brev fra IL Stålkameratene refereres det fra fotballgruppas styremøte 2.6.1992. De ønsket ikke å være med på et fotbollsamarbeid på nåværende tidspunkt. Bakgrunnen for standpunktet var at de mente at tiden ikke var inne for å splitte opp klubbmiljøene i Mo i Rana. Stålkameratene kunne ikke se at et slikt prosjekt ville skape et bedre sportslig, økonomisk eller administrativt tilbud og fant det ikke riktig å gå fra det sikre til det usikre slik situasjonen var.²¹⁵ Der Mo IL og B&Y IL ønsket å danne FK Rana, ville IL Stålkameratene beholde de nåværende klubbstrukturene.²¹⁶ Klubbfølelsen ble trukket fram som en hemsko av B&Y ILs Stein Hovind. Han påpekte at man hadde fått til et samarbeid både i friidrett og på ski. Var fotball en så spesiell idrett at man ikke kunne se på erfaringer som var gjort ved dannelsen av Polarsirkelen Ski eller Rana Friidrettsklubb? Stålkameratenes Brigt Hjelle mente at en sammenslåing ikke var ensbetydende med suksess og at en slik løsning oftere var drevet mer av økonomiske motiv enn av sportslige. Han uttalte også at etablering av en ny toppklubb kunne ødelegge klubbfølelsen. Man kunne risikere å miste medlemmer og tillitsvalgte som hadde hjerte for klubben.²¹⁷ Hovin syntes at det var synd at IL Stålkameratene hentet spillere helt fra Kasakhstan. Dette var med på å skape større fronter og misunnelse mellom klubbene. Flere hadde håpet på et samarbeid, men man endte opp med en ny isfront.²¹⁸

IL Stålkameratene hadde lyktes i sin sponsorjakt etter at Norsk Jern Holdning trakk seg ut av samarbeidet i 1991. Elkem Rana hadde inngått et samarbeid med laget fra 1992, noe som gjorde at de kunne kjøpe to helprofesjonelle spillere fra Kasakhstan, Andrej Jefremov og Jevgenij Sorokin.²¹⁹ Bjørn Selfors, sponsoransvarlig i Stålkameratene, fortalte at Elkem Rana ville ha Stålkameratene med seg i et prosjekt for å løse ei utfordring bedriften hadde. De

---

²¹³ Rana Blad, 18.09.1991. Nr 215, 90.årg

²¹⁴ Rana Blad, 02.04.1992. Nr 79, 91.årg

²¹⁵ Brev til Mo IL, B&Y IL, Gruben IL ad. samarbeidsprosjekt. 1992. Signert Karl Nagelhus, leder IL Stålkameratenes fotballgruppe

²¹⁶ Rana Blad, 29.10.1992. Nr 252, 91.årg

²¹⁷ Rana Blad, 28.08.1992. Nr 130, 91.årg

²¹⁸ Rana Blad, 29.10.1992. Nr 252, 91.årg

²¹⁹ Rana Blad, 06.10.1992. Nr 232, 91.årg

skulle bidra til skape en sosial relasjon til en råstoffleverandør i Kazakhstan. Direktøren fra Khromtau i Kazakhstan besøkte Mo i Rana og Stålkameratene arrangerte en tur til Helgelandskysten og la inn et besøk på krigskirkegården på Tjøtta der russiske soldater ble begravet etter 2.verdenskrig.²²⁰ Faren til direktøren hadde forsvunnet under krigen og besøket traff direktøren rett i hjertet. Relasjonen var opprettet og dette gjorde at det ble mulig å hente to helprofesjonelle spillere fra FC Gornjak.²²¹ «I ettertid ser vi jo hvilken betydning de fikk for IL Stålkameratene. De hevet det sportslige både i trening og kamp.»²²²

For å klargjøre IL Stålkameratenes holdninger og til det som hadde skjedd vedrørende fotballsamarbeid, skrev Karsten Svendsen fra IL Stålkameratene sin fotballgruppe følgende i et leserinnlegg i forbindelse med et ekstrabilag til «Polarsirkelen cup.» Bakgrunnen for leserinnlegget var at Rana Blad ved flere anledninger hadde hevdet at Stålkameratene var det største hinderet for å få dannet FK Rana. I leserinnlegget ønsket Svendsen å gi forklaringer til Stålkameratenes tilbakeholdenhet:

«Årsaken til at danning av FK RANA ikke har lyktes, blir ofte begrunnet med de sterke klubbfølelsene som er involvert. Og at slike følelser teller mye for noen, er helt sikkert riktig. Men mange klubbtilhengere, og det gjelder i begge leirer, har som standpunkt at en slik løsning ikke behøver å være den beste.»

Klubbvalg: De som vil huske det, vil erindre at det ganske mange av spillerne på Mo Idrettslag på den tiden, som kom fra Stålkameratene. At ikke det samme har skjedd motsatt veg i den tiden Stålkameratene har vært byens beste lag, kan man lure på.

Fleridrettslaget: Fleridrettslaget har alltid vært driftet godt, ikke minst økonomisk. Fotballgruppa er idrettslagets klart største gruppe. Det har bestandig vært A-lag innen klubben, og å få spille på klubbens A-lag har jo bestandig vært målet for de yngste spillerne. Det vil derfor være et drastisk skritt for Stålkameratene å legge ned sin voksenalder fotball.

Prosjekt 94:

Ble dannet høsten 1992. Det som initierte prosjektet var samarbeidet med Elkem og man fikk muligheten til å forsterke stallen med to spillere fra Kazakhstan. Målsettingen med prosjektet var å få et 1.divisjonslag i 1994. Gjennomføringen av prosjekt 94 innebærer forpliktelser av både økonomisk- og moralsk karakter foruten de sportslige målsettinger som skal nås. Høsten 1993 hadde vi en grundig analyse av prosjektet og målsettingen på bakgrunn av resultatene i sesongen 1993, men besluttet å fullføre prosjekt 94. Dette er blant annet årsaken til at vi ikke har kunnet delta i danningen av en ny klubb på nåværende tidspunkt. Høsten 1994, når denne sesongen

---

²²⁰ https://snl.no/Operasjon_asfalt Lest 03.04.2017

²²¹ https://no.wikipedia.org/wiki/FK_Gornjak Lest 03.04.2017

²²² Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

er over, må vi ha en ny målsettingsdebatt. De sportslige og økonomiske resultater, og utsiktene i de nærmeste år, vil da bli avgjørende for resultatet av denne debatten. Om stemningen innad i klubben er snudd til fordel for nedleggelse av vårt A-lag, vil tiden vise.»²²³

Mo IL og bydelsslaget Bossmo & Ytteren IL besluttet å gå videre uten Stålkameratene. Lagene inngikk i et fotballsamarbeid i 1992 på junior og seniornivå.²²⁴ Modellen var inspirert av alliansen mellom næringslivet og fotballen i Bodø. Nordlandsbanken spilte en sentral rolle i dette arbeidet både i Bodø og i Mo i Rana. Daværende sponsorsjef i Nordlandsbanken, Kai Henriksen, var sterkt involvert i prosessene som ble satt i gang for å få dannet FK Rana. Nordlandsbanken hadde vært involvert i snuoperasjonen som ble gjort i Bodø. Byens flaggskip, Bodø/Glimt, hadde ligget nede både sportslig og økonomisk og noe måtte gjøres. Sterke krefter både i og utenfor klubben mente at et suksessfullt fotballag kunne være med å tilføre lokalsamfunnet viktige kvaliteter. Både i Bodø og i Mo i Rana hadde man opplevd et sterkt engasjement for fotballen på 1970-tallet. Fotballen ga innbyggerne felles positive opplevelser, som man vanskelig kunne få til på andre samfunnsarenaer.²²⁵ Nordlandsbanken, med Ragnar Larsen i front, dannet 22-gruppen av sponsorer, og sørget for midler til økt satsing. Bakgrunnen for dette var at man på et landsmøte i COOP spurte hva folk tenkte på når de hørte ordet, Bodø. Flertallet hadde Bodø/Glimt øverst på sin liste. Sammen med kommunen og fylkeskommunen bestemte man seg for å satse på laget som byens fremste merkevare. Som i Bodø hadde fotballen i Mo i Rana svært svake resultater på slutten av 1980-tallet. Nordlandsbanken og kommunens mål var å få samlet fotballen i byen. Samarbeidstanken ble løftet både av fotballfolk, politikere og næringslivet. 21-gruppa ble dannet i Mo i Rana, etter samme modell som i Bodø. Banksjef i Bodø, Ragnar Larsen deltok også på et møte med 21-gruppa i Mo i Rana. Han så gjerne at det ble dannet et FK Rana. Slik kunne man legge fortida bak seg og starte på en ny og frisk satsing. Uten et bredt samarbeid fryktet Larsen at en var like langt – og tenkte på nabokrigen som først og fremst hadde vært utkjempet mellom Mo IL og IL Stålkameratene.²²⁶ Stålkameratene trakk seg ut og ville satse for seg selv. Dermed ble det ikke et bredt samarbeid, men man vedtok å satse på Mo IL og

---

²²³ Rana Blad, 21.03.1992. Nr 69, 91.årg – ekstrabilag i lokalavisa i forbindelse med Polarsirkel Cup som IL Stålkameratene arrangerte i Mo i Rana i samarbeid med Elkem Rana. Blant deltakende lag var Rosenborg BK, Mjølner og Umeå FC.

²²⁴ Alstadhaug 2004: 248

²²⁵ Lundestad 2016: 324

²²⁶ Rana Blad, 12.12.1992. Nr 290, 91.årg

bydelsklubben Bossmo & Ytteren IL, som fikk navnet Mo/Bossmo.²²⁷ Mo-Bossmo var sikret 525.000 kr per sesong i en treårsavtale²²⁸ Målet var klart:

«Mo-Bossmo FK var et middel for å få tilbake den positive gleden, samholdet, styrken og identiteten, som befolkningen på Mo og i distriktet husket fra Mo ILs storhetstid på slutten av 1970-, begynnelsen av 1980 årene.»²²⁹

Nå hadde man igjen to lag i byen som hadde som mål å spille 1.divisjonsfotball.

På fotballtinget i 1991 vedtok NFF å tillate profesjonell fotball.²³⁰ Profflisens ble innført i 1993. Det førte til mer ryddige, økonomiske forhold i norsk fotball, først og fremst i toppfotballen, men det fikk også synergieffekter nedover i divisjonssystemet. Dette skapte nye tider i norsk fotball, til glede for kemnerne.²³¹ Norsk fotball hadde blitt drevet «kriminelt.» Lønn var ikke noe nytt, men nå kom pengene opp på bordet. Billettpriser og penger i kiosk gikk tidligere direkte til å betale spillere med ulike avtaler.²³² De nye bestemmelsene gjorde at det også i Rana-fotballen ble kjøpt spillere fra andre deler av landet, som ble lønnet av klubbene.²³³ Medienes interesse økte og klubbene fikk være med på oppturen. IL Stålkameratene kjøpte spillere fra Kasakhstan, samt tidligere spillere som hadde vært sentrale i klubben tidligere i Jan Harald Forsmo fra Bryne, Ørjan Johannessen fra Djerv 1919 og Per Gunner Tysnes fra Vard.²³⁴ Selv om Mo-Bossmo gikk med 300.000 kroner i underskudd etter første sesong ble Mike Speight ansatt som hovedtrener foran 1995 sesongen.²³⁵ I tillegg ble Lars Jensen, profesjonell fotballspiller, kjøpt fra Moss. Mo/Bossmo-prosjektet varte i tre sesonger, 1992-1995, og kan karakteriseres som mislykket og kostbart. Mo-Bossmo rykket ned til 3.divisjon i 1995. Økonomien var skakkjørt og fusjonen ble oppløst.²³⁶ Barne- og ungdomsavdelingen i Mo IL overtok gjelden på 800.000 kr.²³⁷

I 1995 og 1996 spilte IL Stålkameratene i all-norsk 1.divisjon. I opprykksesongen 1994, var det i følge lokalavisen 2000 tilskuere på Sagbakken stadion da Stålkameratene slo Mo-

---

²²⁷ Intervju med Kai Henriksen 27.02.2017

²²⁸ Årsberetning Mo/Bossmo 1994

²²⁹ Alstadhaug 2004: 248

²³⁰ Goksøyr 2002: 297

²³¹ Goksøyr 2002: 297

²³² Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

²³³ Goksøyr 2002: 292

²³⁴ Rana Blad, 07.10.1992. Nr 233, 91.årg

²³⁵ Rana Blad, 15.12.1994. Nr 282, 93.årg; Årsberetning Mo/Bossmo 1994

²³⁶ Intervju med Kai Henriksen 27.03.2017

²³⁷ Alstadhaug 2004: 249

Bossmo i seriekamp i 2.divisjon og sikret opprykket til 1.divisjon.²³⁸ To sesonger i 1.divisjon kostet penger og i laget fikk man oppleve medaljens bakside ved å drifte ei fotballgruppe, som mange medlemmer opplevde som et pengesluk. Stålkameratene hadde tidligere hatt et renommé i forhold til at de alltid hadde hatt ordnet økonomi. Hovedlaget hadde investert i eiendommer og vært dyktige med og ikke å bruke mer penger enn man hadde.

I det neste kapittelet skal jeg se nærmere på et nytt initiativ for å danne en toppklubb i byen. Nye aktører kommer på banen og sier at sammenslåing må til for å få toppfotball til Mo i Rana. Lokalsamfunnet har gått gjennom en vellykket omstilling, nye bedrifter er etablert og positiviteten råder. De økonomiske utfordringene i begge fotballgruppene var betydelige og slik sett virket nok forhandlings- og kompromissviljen tilstede hos begge parter.²³⁹ Sportslige og økonomiske piler pekte nedover og de så på samarbeid som et steg for å unngå og sloss med røde tall hver eneste sesong. Økte krav til organisering og økonomi i fotballen førte til at det flere steder i Norge dannes samarbeidslag med mål om å etablere seg som toppklubb. Ønsket og drømmen til de aktørene som lanserer ideen, er at FK Rana skal bli en merkevare og en identitetsskaper for byen. Historien, tradisjonene og identiteten danner også denne gangen rammen for prosessen.

---

²³⁸ Rana Blad, 13.09.1994. Nr 211, 93.årg

²³⁹ Alstadhaug 2004: 249

5 Et nytt fremstøt for å danne FK Rana - Ordfører Bogens prestisjeprosjekt

Byen hadde i løpet av en tiårsperiode gått gjennom en storstilt, men vellykket omstilling etter at Jernverket i 1988 gikk fra å være statseid til å bli privatisert i flere bedrifter. Lokalsamfunnet var i endring. Det ble etablert nye bedrifter og positivitet rådet i det private næringslivet. Privatiseringen førte til økt konkurranse, krav om inntjening og markedstilpasning.²⁴⁰ På markedsføringsforeningens frokostmøte, 11. desember 1997, tok ordfører Svein Bogen (A) til ordet for å samle fotballen i Mo i Rana.²⁴¹ Han ble dermed en av de fremste forkjemperne for å få dannet FK Rana.²⁴² Kai Henriksen mente det var to faktorer som var avgjørende for denne viljen til igjen å se på FK Rana som et godt alternativ. Fra lederhold ble det hevdet at skulle man få i stand ei stabil toppfotballsatsing i Mo i Rana hadde ingen av klubbene økonomiske muskler nok til å klare det alene slik fotballen hadde utviklet seg de siste årene. Det gjorde at man flere steder måtte tenke nytt for å klare å henge med og oppfylle alle krav som ble stilt av NFF. Fotballen gikk fra å være amatørdrivet til å bli profesjonalisert. Det førte til at fotballklubber søkte kompetanse hos næringslivsaktører som hadde erfaring med å lede større foretak. I flere små og mellomstore byer ble sammenslåing av fotballklubber et av virkemidlene som ble tatt i bruk. Dette støttes av Goksøyr/Olstad, Lindroth, Peterson og Skogvang i deres beskrivelser av endringene og de nye kravene profesjonaliseringen i fotballen førte med seg på 1990-tallet.²⁴³ Den andre faktoren var at fotballinteressen i byen er stor. Situasjonen i 1997 var at Mo i Rana hadde to fotballag med svært dårlig økonomi, men gode spillerstaller.²⁴⁴ På frokostmøtet uttrykte ordføreren at det var en skam at fotballen ikke hadde klart å samle kreftene til beste for byen:

«Nå anbefaler jeg at næringslivet i Rana avholder seg fra å sponse Stålkameratene og Mo IL. Bare et FK Rana fortjener pengestøtte! Vi må samle innsatsen, den kan ikke lenger stykkes opp. Jeg er klar over at dette er sterke ord.»²⁴⁵

En dristig uttalelse fra en ordfører, men i følge Rana Blad, var store deler av næringslivet lei av å sponse to klubber som sloss på samme marked. Representantene fra næringslivet nikket

---

²⁴⁰ Slottemo 2007: 590-591

²⁴¹ Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg

²⁴² Alstadhaug 2004: 249

²⁴³ Goksøyr & Olstad 2002: 292, 307, 352; Lindroth 1988: 29-30; Peterson 1993: 25, 259-263; Skogvang 2006: 82-83

²⁴⁴ Intervju med Kai Henriksen 27.02.2017

²⁴⁵ Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg

derfor anerkjennende til Svein Bogens utspill.²⁴⁶ Dette fikk ballen til å rulle. Handlingen til Bogen som aktør, kan i følge Kjeldstadli, sees på som et bevisst utspill og ble benyttet som et middel for å nå et mål – sammenslåing av Mo IL og IL Stålkameratene til en ny toppklubb.²⁴⁷ Et godt fotballag skulle bli et symbol på det nye Mo i Rana. Aas og Pedersen støtter opp om dette ved å vise til at et godt fotballag kan være et symbol på byens generelle status.²⁴⁸ Aas, Hompland og Hansen bekrefter at idretten har en betydelig innvirkning i et lokalsamfunn. Et godt fotballag kan styrke den lokale patriotismen og tilhørigheten.²⁴⁹

At ordføreren gikk inn i fotballens sfære ble tatt i mot med blandende følelser av idrettslederne som deltok på møtet. Steinar Sørensen, leder i fotballgruppa IL Stålkameratene, reagerte krast på ordførerens utspill: *«Jeg håper ordføreren har tenkt seg litt om før han går ut med noe sånt. Å gi et slikt signal er det samme som å legge fotballen i de to klubbene død.»*²⁵⁰ Sørensen lurte på hvordan samarbeidet skulle fungere? Han mente at dette var et viktig spørsmål som Bogen burde utdype og stilte spørsmål om intensjonen og meningen var at Mo IL og IL Stålkameratene skulle være en farmerklubb ovenfor FK Rana? Steinar Sørensen syntes næringslivet selv burde få bestemme hvem eller hva de ville sponse.²⁵¹ Stålkameratenes Bjørn Selfors, mente at det var harde og utidige ord som kom fra ordføreren. Han var redd for at en sponsorstopp til fotballgruppa også kunne ramme andre idretter i Stålkameratene.²⁵² Sportslig leder i fotballgruppa i Stålkameratene, Karsten Svendsen, uttalte at han syntes det var en merkelig uttalelse fra en ordfører og håpet at det var en glipp, mens tidligere styremedlem i Stålkameratene, Anders Bekke, roste ordførerens utspill. En som senere kom til å bli sentral i forhandlingene om FK Rana, hovedlagsleder i IL Stålkameratene, Odd Hågensen, syntes at utspillet var svært overraskende, men ville ikke kommentere Bogens uttalelser.

En annen som kom til å få en sentral rolle i sammenslåingsprosessen var, Rolf Eliassen, styreleder Mo IL. Han var svært positivt til Bogens initiativ i denne saken. For å kunne skape et topplag var man avhengig av en solid økonomi for å kunne hevde seg i 1.divisjon. Derfor mente Eliassen at tiden var moden for å samle ressursene i et satsingslag.

---

²⁴⁶ Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg

²⁴⁷ Kjeldstadli 1999: 32

²⁴⁸ Pedersen 2013: 73, 109; Aas 2016: 118

²⁴⁹ Hompland 1984: 77; Hansen 2015: 13, 17; Aas 2016: 118

²⁵⁰ Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg

²⁵¹ Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg

²⁵² Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96 årg

Politikerne, med ordføreren i spissen, gikk aktivt inn i fotballen og ønsket å endre strukturen i idrettslagene med det formålet å spisse fotballsatsingen i Mo i Rana. Fotballens status i lokalsamfunnet var høy. Politikerne så verdien av at FK Rana kunne spille en betydelig rolle i markedsføringen av byen. Hovedmålet og tanken med å danne FK Rana, var å få et topplag som skulle stabilisere seg i en all-norsk fotballserie. I tillegg ønsket Bogen at FK Rana skulle bli en identitetsmarkør for byen og regionen. Prestasjonene til klubbens spillere skulle bli et symbol på byens status. Gjorde fotballaget det bra, ville byen bli sett positivt på, noe både Pedersen og Hompland hevder.²⁵³

I etterkant av frokostmøtet påpekte Bogen at det historiske forholdet mellom Mo IL og IL Stålkameratene hadde vært preget av rivalisering. I starten fordi man tilhørte hvert sitt idrettsforbund, forfektet ulike politiske standpunkter og knyttet seg til forskjellige tradisjoner. I følge Aas, Otnes og Alstadhaug ble forholdet mellom lokal identitet og klassetilhørighet synlig da arbeideridretten fikk rotfeste.²⁵⁴ Tidligere hadde idretten fungert som et samlingssted og en identitetsbygger på tvers av spenninger i samfunnet. Da Mo AIL ble dannet i 1935 benyttet arbeideridrettslagene idretten som en arena for politikk.²⁵⁵ Det var store forskjeller på folkene, ideologien, kulturen og verdiene i de to idrettslagene.²⁵⁶ Tradisjonelt hadde det borgerlige Mo IL rotfeste hos befolkningen i de høyere samfunnsklasser, mens Stålkameratene var arbeidernes lag. Borgerlige idrettslag hadde i følge Aas, tradisjonelt hatt forbindelser til byens næringsliv.²⁵⁷ Der Mo IL tradisjonelt hadde tenkt topp, var Stålkameratene mer breddeorientert, noe uttalelsene i etterkant av Bogens utspill viste.²⁵⁸ Skjønt det var nok forskjeller på dette synet også innad i fleridrettslaget – i og med at det hadde vært en betydelig satsing på fotballgruppa de siste årene.

I etterkrigstiden økte rivaliseringen i takt med idrettslagenes utvikling. Identitetshierarkiet som var innlysende i starten i og med at den borgerlige idretten hadde et forsprang på arbeideridretten var forsvunnet.²⁵⁹ «Vi mot dem-sillet» ble en vesentlig faktor og bidro til å krydre fotballopplevelsen, både fra et spiller/trener-perspektiv så vel som for dem på tribunen.

---

²⁵³ Hompland 1984: 76; Pedersen 2013; 73, 109

²⁵⁴ Aas 2016: 116; Otnes m.fl 1985: 8; Alstadhaug 2004: 256

²⁵⁵ Aas 2016: 116

²⁵⁶ Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

²⁵⁷ Aas 2016: 126

²⁵⁸ Lindroth 1988: 26-29

²⁵⁹ Aas 2016: 119

Det å vinne fotballkamper gjorde at motsetninger ble tydelige og enkle å forstå.²⁶⁰ Aas forsterker bilde av hva et felleskap kan bety. Å skape sin identitet og det å høre til ble direkte og kroppslig gjennom idrett. Kollektive og felles opplevelser styrket samholdet og identiteten. Idretten berørte sterke følelser i mennesket.²⁶¹

Etter idrettssamlingen i 1946 deltok spillere i begge leire i samme seriesystem. Spillerne fikk høre det hvis de tok overgang. Det var nærmest å regne som klasseforræderi.²⁶² Denne holdningen hadde preget fotballen i byen, på tross at aktiviteten i seg selv var folkets og arbeidernes fritidsaktivitet.²⁶³ Tidligere Mo IL-leder, Dag Østerdal, fortalte om en episode fra 1980, som understøtter dette:

«På 1980-laget tok flere overgang fra Stålkameratene til Mo IL. I gågata opplevde keeperprofilen Svein Ystenes å bli spyttet i ansiktet av en stål-patriot.²⁶⁴ En gang stålgutt, da ble det forventet at du skulle være stålgutt for resten av livet. Det ble sett på som et svik at du spilte for rivalen.»²⁶⁵

Odd Bjørnar Breivik, mangeårig tillitsmann i Mo IL, kunne fortelle at på grasrota var det en avventende stemning etter ordførerens utspill. Da Mo IL rykket ned fra nest-øverste nivå i 1986, jublet ledere og sympatisører av IL Stålkameratene.²⁶⁶ Dette falt mange tungt for brystet. Nå skulle man samarbeide med «dem». For noen i Mo IL var det en uvirkelig tanke.²⁶⁷ Med dette som bakteppe var det klart at dette kom til å bli en krevende prosess.

Lagene hadde gjennom identitetsfellesskap skapt en sannhet om at de var annerledes enn den andre. Pedersen forteller at en egen «nasjonsbygging» er en prosess der identitet bygges rundt utvalgte markører, utvalgte historier og tradisjoner.²⁶⁸ Gjennom fotballen fikk medlemmene i klubbene utløp for identitet, lojalitet og tilhørighet gjennom sterke følelser. Kollektive opplevelser på idrettsbanen skapte fellesskapsidentitet, som Aas kaller det.²⁶⁹ Pedersen viser

---

²⁶⁰ Pedersen 2016: 45

²⁶¹ Aas 2016: 117

²⁶² Goksøyr & Olstad 2002: 31

²⁶³ Goksøyr & Olstad 2002: 57

²⁶⁴ https://kfl.no/wiki/index.php/Svein_Ystenes Lest 04.04.2017

²⁶⁵ Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

²⁶⁶ Alstadhaug 2004: 238

²⁶⁷ Intervju med Odd Bjørnar Breivik 02.03.2017

²⁶⁸ Pedersen 2016: 46

²⁶⁹ Aas 2016: 117

også til hvordan vi definerer oss selv og vårt felleskap i forhold til andre grupper og skaper vår egen identitet ved å vektlegge forskjelligheten mellom oss selv og andre.²⁷⁰

Kjeldstadli kaller det sosiale og kulturelle strukturer, som kan forklare menneskelig utvikling som et produkt av historiske forhold. Disse strukturene kan både begrense og påvirke det menneskelige handlingsrom.²⁷¹

5.1 Drøfting med idretten

Ordfører Bogen fikk gehør hos idrettslederne og inviterte idretts- og næringslivsaktører til et drøftingsmøte om fotballsamarbeid i januar 1998. Han ønsket å følge initiativet han selv hadde vært med å sette i gang på frokostmøtet. Politiske aktører og næringslivsaktører så på dette som muligheten til å få til noe til glede for befolkningen og for å utvikle byen videre. Opplevelser på fotballbanen skulle styrke stoltheten av å være ranværing og bidra til det Aas, Goksøyr og Pedersen kaller et «forestilt felleskap.»²⁷² Fotballen var ment å være en positiv faktor i en moderne byutvikling, som hadde blitt satt i gang etter omstillingen i 1988. Parallelt med å forsøke å etablere et nytt fotballag ble det også jobbet med å få til et studiesenter. Erfaringene fra Tromsø, Bodø og Sogndal – som man hadde konkurrert mot på 1970- og 1980-tallet – var at det å ha et universitetstilbud også gjorde at man kunne beholde ungdommene i byen og tiltrekke seg spillere utenfra.²⁷³ Mo i Rana skulle bli en by der folk og fotballspillere flyttet til og ikke fra.²⁷⁴ I sum skulle disse tiltakene styrke ranværingens identitet og lokalpatriotismen, og et godt fotballag skulle bidra til å fremme lokal identitet og tilhørighet, som Hompland og Aas skriver.²⁷⁵

På ledernivå i Stålkameratene var tonen avventende, men ikke avvisende. Hugo Fjellheim, styremedlem i fotballgruppa mente at det kunne være mulig med et slikt samarbeidsprosjekt. Han kunne bekrefte at saken hadde vært drøftet både i fotballgruppa og i hovedlaget.²⁷⁶ Terje Hansen fra Nordland fotballkrets var også deltakende på det første møtet der Bogen samlet idrettslederne. Han var begeistret for initiativet. Hansen trodde at et godt fotballag kunne virke positivt inn på hele regionen. Han trodde at Mo i Rana hadde et FK Rana på plass før

---

²⁷⁰ Pedersen 2013: 57

²⁷¹ Kjeldstadli 1999: 34

²⁷² Aas 2016: 117; Pedersen 2016: 16; Goksøyr 2016: 61

²⁷³ Goksøyr & Olstad 2002: 76

²⁷⁴ Goksøyr & Olstad 2002: 76

²⁷⁵ Hompland 1984: 77; Aas 2016: 118

²⁷⁶ Rana Blad, 07.01.1998. Nr 5, 97 årg

sesongen 1999.²⁷⁷ Var det realistisk å tro på Hansens spådommer? At et topplag i Mo i Rana ville skape regional entusiasme? På 1970- og 1980-tallet mente noen at nordnorske lags triumfer, ble en felles seier for den undertrykkelsen man i flere tiår hadde opplevd fra makta i sør.²⁷⁸ Karlsen hevder at dette er myter som har bygget seg opp over tid. Fotballbragdene til nordnorske lag var nok i større grad et bilde på en felles opplevelse enn på en felles landsidentitet eller en regional identitet.²⁷⁹ Sett i et slikt lys kan man påstå at opplevd identitet og tilhørighet kanskje i større grad er knyttet til gleden av å oppleve eget lag i kamp mot rivalen lokalt. For mange kan det være viktigere enn å ha et topplag i regionen.

Første gang en fotballkamp i Nord-Norge virkelig skapte uvennskap, var i 1918, da rivalene Mo IL og Mosjøen IL møttes til pokalkamp. Mosjøens røffe spillestil sjokkerte Mo-tilhengerne. Gjestene ble pepet ut etter alle kunstens regler og fikk gjennomgå verbalt fra publikum som aldri før på en nordnorsk fotballbane.²⁸⁰ En konsekvens av kritikken i Rana Blad besluttet Mosjøen IL å bryte alt idrettslig samkvem med Mo IL. Det tok to år før både klubber, ledere og spillere kom frem til at de burde ta opp den sportslige forbindelsen igjen.²⁸¹ Dette er et annet eksempel på hvordan vi definerer oss selv og vårt felleskap i forhold til andre grupper og skaper vår egen identitet ved å vektlegge forskjelligheten mellom oss selv og andre, som Pedersen hevder.²⁸² Idretten styrker stedsidentiteten gjennom denne typen opplevelser. Eksemplet viser at det lå krutt i lokalpatriotisme og stedsidentitet som en betydelig identitetsskaper, som Aas skriver.²⁸³

Prosessen var satt i gang og ballen var nå spilt over til idrettslederne. Økt støtte fra næringslivet skulle resultere i sportslig fremgang. Den nære historien hadde vist at næringslivet til en viss grad hadde stilt opp for å bedre betingelsene til fotballen. Norsk Jern Holding og Elkem Rana bidro til 1.divisjonsspill for Stålkameratene og 21-gruppen i Rana til økt sportslig satsing for samarbeidslaget Mo-Bossmo FK i perioden 1990-1995. Ingen av prosjektene hadde ført til stabil og varig sportslig suksess. De økonomiske vanskene som oppsto i kjølvannet av den mislykkede satsingen gjorde at man var tvunget til å starte på nytt. Var målet å ha et lag i toppfotballen krevdes det større økonomiske muskler bak satsingen.

---

²⁷⁷ Rana Blad, 07.01.1998. Nr 5, 97 årg

²⁷⁸ Karlsen 2016: 88

²⁷⁹ Karlsen 2016: 89

²⁸⁰ Hansen 2015: 26

²⁸¹ Hansen 2015: 27

²⁸² Pedersen 2013: 57

²⁸³ Aas 2016: 117-118

Goksøyr/Olstad, Lindroth, Peterson og Skogvang viser til profesjonaliseringsprosessen og utviklingen i norsk fotball. Spillere, trenere og ledere gikk fra å drive sin fotballvirksomhet basert på frivillighet, fra å være amatører, til etter hvert å utøve sin praksis som lønnsbetalte yrkesmenn. NFF åpnet for profesjonell fotball i 1991 og lønningene ble nå betalt over bordet.²⁸⁴ Toppfotballen var også blitt profesjonell i form av rasjonalisering og økt tilførsel av kompetanse fra andre arenaer og da spesielt fra næringslivet.²⁸⁵ Fotballklubbene i Rana, kjøpte på starten av 90-tallet eksterne spillere og ansatte folk i administrasjonen som et ledd i å nå sine resultatmål. Profesjonaliseringen førte til at forskjellene mellom klubbene økte i norsk fotball. De rike ble rikere og skulle man henge med i utviklingen måtte det tenkes nytt, spesielt i små og mellomstore byer.

I et leserinnlegg gjorde Tor Jacobsen seg noen refleksjoner om tiden var moden for FK Rana. Han forsto at aktører i politikken og i næringslivet ønsket å ha et godt fotballag de kunne vise frem og som kunne bidra til god PR for Mo i Rana som by. Disse aktørene ønsket å skape en endring i tråd med tiden og utviklingen som preget samfunnet og fotballen.²⁸⁶ Var det så enkelt at hvis man slo sammen to lag så ville resultatene komme av seg selv? For å kunne prestere måtte man også ha et godt miljø og alle som bidro måtte trives. Derfor mente han at Bogens forslag ikke kunne lykkes slik situasjonen i Rana-fotballen var på nåværende tidspunkt. Stålkameratene var et såret dyr, som hadde blitt tvangsflyttet ned i 3.divisjon av NFF på bakgrunn av systematisk bruk av ikke berettigede spillere.²⁸⁷ Etter noen år med Stålhegemoni var Mo IL på opptur etter et mislykket samarbeidsprosjekt med Bossmo & Ytteren IL. Jacobsen undret seg over hvordan Bogen kunne tvinge de gamle motstanderne til å spille på lag? Det kunne umulig skape et godt miljø?²⁸⁸ Han mente også at ordførerens oppfordring til sponsornekt og en tvunget sammenslåing var en forhastet prosess og ville være dømt til å mislykkes. Tiden var ikke var moden for FK Rana.²⁸⁹

Evelyn Solem, styremedlem i Stålkameratene, reagerte på Jacobsens uttalelser om at Stålkameratenes situasjon var et hinder for å danne FK Rana. Hun påpekte at idrettslaget gjennom 63 år aldri hadde vært en økonomisk belastning for verken banker, kommunen eller

---

²⁸⁴ Goksøyr & Olstad 2002: 307, 352; Lindroth 1988: 29-30; Peterson 1993: 25; Skogvang 2006: 82-83;

²⁸⁵ Goksøyr & Olstad 2002: 292, 307, 352; Lindroth 1988: 29-30; Peterson 1989: 15; Peterson 1993: 25
Skogvang 2006: 82-83

²⁸⁶ Kjeldstadli 1999: 33

²⁸⁷ Rana Blad, 20.11.1997. Nr 270, 96.årg

²⁸⁸ Rana Blad, 17.01.1998. Nr 14, 97.årg

²⁸⁹ Rana Blad, 17.01.1998. Nr 14, 97.årg

fylket.²⁹⁰ Det var allment kjent at Stålkameratene hadde investert i eiendommer, og hadde hatt en solid økonomi. Eiendomsmassen var tilknyttet Mo i Rana og omegn, med ett unntak. I 1970 kjøpte idrettslaget en bygård i Oslo som fikk det klingende navnet, Stålgården.²⁹¹ 100 mil sør for Mo i Rana eide og driftet idrettslaget en bygård, for sine medlemmer. Et kollektivt tilbud i god AIF-ånd. Eiendommene sikret idrettslaget faste inntekter, men driften krevde at medlemmene jobbet dugnad og hjalp til med vedlikehold. Samhold, kameratskap og lagfølelse gjorde at der det var Stålfolk ble det også skapt et godt miljø.²⁹² I sin tid ønsket Arbeiderbevegelsen å skape et fullverdig tilbud til arbeiderne, hvor medlemskap ga dem goder. Målet var at en arbeider ikke på noen som helst måte skulle være avhengig av de borgerlige tilbudene for å klare seg i samfunnet. Et eksempel er COOP. Dermed ble også AIF organisert som et fullverdig idrettstilbud. En arbeidergutt med Stålbakgrunn skulle slippe å leie hos borgerlige folk, når han måtte flytte sørover for å studere. Derfor kjøpte man en bygård i Oslo.²⁹³ Ideologi og politikk først, deretter organiserte man laget og rekrutterte utøvere. Organisasjonen var viktigere enn laget.²⁹⁴ Solem nevnte ingenting om Mo IL, men det var en kjensgjerning at de hadde hatt store økonomiske utfordringer på slutten av 1980-tallet og etter Mo-Bossmo samarbeidet i 1995. Hun avsluttet med en kommentar som gjenspeilet rivaliseringen mellom de to klubbene:

«Er det rart at det er krig ute i verden når det i et lite intimt lokalsamfunn som i Rana finnes personer som ikke synes å ville gi slipp på negative hendelser, men i stedet bidrar til en påminnelse og forsterkning som umuliggjør endringer?»²⁹⁵

En debattant i avisen, bygget opp under skepsisen til ordførerens forslag om å danne av FK Rana: *«I visse kretser er det velkjent at Mo IL og IL Stålkameratene til en hver tid har forsøkt å ta livet av hverandre. Det har de ikke klart og det er nok det sunne med konkurranse.»²⁹⁶* Han undret seg over realismen i trusselen fra ordføreren. Hva om Kjell Magne Bondevik hadde sagt at Rana Ap og FrP måtte gå sammen for å få statlige overføringer til kommunekassa?²⁹⁷ Han påpekte videre at frivillig arbeid var noe man gjorde med hjertet og ikke med intellektet. Hvor realistisk var det at dagens dugnadsgjeng ville stille like mye opp

---

²⁹⁰ Rana Blad, 21.01.1998. Nr 17, 97.årg

²⁹¹ Otnes m.fl 1985: 162

²⁹² Otnes m.fl 1985: 156

²⁹³ Intervju med Dag Østerdal 01.02.2017

²⁹⁴ Intervju med Dag Østerdal 01.02.2017

²⁹⁵ Rana Blad, 21.01.1998. Nr 17, 97.årg

²⁹⁶ Rana Blad, 03.02.1998. Nr 28, 97.årg

²⁹⁷ Rana Blad, 03.02.1998. Nr 28, 97.årg

for FK Rana?²⁹⁸ I forhold til frivillighet mente han det var forskjell på kulturen i idrettslagene. Folk som arbeidet på «golvet» var vant til å ta i et tak, og sikta til medlemmene i Stålkameratene. Samtidig var det et horn i siden til Mo IL sine medlemmer som han antok kom fra et høyere samfunnslag. Hvis FK Rana ble en realitet ville det bety slutten for det frivillige arbeidet i idretten for han sin del. For han var det å få etablert en toppklubb i byen underordnet gleden av å få være en del av idrettslaget sitt. Det var tilhørigheten og samholdet i laget han sympatiserte med som var viktig. De lokale idrettslagenes historie hadde bygget identitet og vært grunnlaget for danningen av et felleskap som var viktig for de frivillige, som Aas, Goksøyr og Pedersen forklarer.²⁹⁹ En emigrert ranværing stilte i sitt leserinnlegg flere spørsmål vedrørende intensjonen med å danne FK Rana. For det første var han bekymret for hvem som skulle bidra og drive klubben. Han mente det måtte bli en helprofesjonell klubb, fordi man ikke kunne forvente at mennesker uten hjerte for laget skulle bruke like mange dugnadstimer som de hadde gjort i moderklubben. Stod virkelig næringslivet klar med 5-6 millioner, noe som krevdes for å få til en stabil satsing i 1.divisjon. Han lurte også på hvorfor Mo IL ikke kunne være satsingslaget? Som et særiddrettslag med fotball som eneste idrett ville det vært logisk. Hvorfor skulle man rasere en fotballklubb for igjen å starte en ny fotballklubb?³⁰⁰ Eller som Lindroth skriver, hva var de bakenforliggende årsakene til at strukturen i fotballen måtte endres og kanskje en slik elitetenkning passet tradisjonene i Mo IL bedre?³⁰¹ Han stilte også spørsmålet om FK Rana skulle bli ei leikegrind for næringslivstopper, mens grasrota skulle stille opp og jobbe dugnad? Hadde profesjonaliseringen slik som Goksøyr/Olstad, Peterson og Skogvang beskriver vært med på å distansere toppfotballen fra folket i og med at det var bedriftsvirksomhet og lønnsomhet som var viktigst?³⁰² Vedkommende var også usikker på hvor stor støtte prosjektet hadde. Det hadde vært diskusjoner vedrørende samarbeid ved flere anledninger det siste tiåret og ingen av dem hadde lyktes, senest i 1992 da Stålkameratene ikke ville være med. Hvorfor skulle de endre mening denne gangen?³⁰³ Han påpekte at et FK Rana ikke ville ha noe historie og tradisjon i lokalsamfunnet. Uten felleskap, tradisjoner og en felles samlingsplass: hvordan skape entusiasme og overleve som fotballklubb? Pedersen som skriver at en felles identitet

---

²⁹⁸ Rana Blad, 03.02.1998. Nr 28, 97.årg

²⁹⁹ Pedersen 2016: 16; Aas 2016: 117; Goksøyr 2016: 61

³⁰⁰ Rana Blad, 11.02.1998. Nr 35, 97.årg

³⁰¹ Lindroth 1988: 28

³⁰² Goksøyr & Olstad 2002: 352; Peterson 1989: 15; Skogvang 2006: 82-83

³⁰³ Rana Blad, 11.02.1998. Nr 35, 97.årg

må bygges over tid og sterk fellesskapsfølelse gjør at skillet «vi mot dem» fremstår tydelig.³⁰⁴ Rivalisering mellom Mo IL og Stålkameratene hadde engasjert supporterne og for noen var nettopp dette, vi mot dem, det som gjorde at de brukte så mye tid på fotballen.

5.2 Idrettslederne tar ballen videre

Lederne i bydelsklubbene, Mo IL, IL Stålkameratene, Gruben IL og Bossmo & Ytteren IL, bestemte seg for å ta prosessen videre. Det ble nedsatt et samarbeidsutvalg som skulle jobbe videre med oppgavene de hadde blitt enige om i felleskap.³⁰⁵ Samarbeidsutvalget besto av følgende representanter. For Mo IL var det leder Rolf Eliassen og styremedlem Trond Grønvold. IL Stålkameratenes representanter var hovedlagsleder Odd Hågensen og leder i fotballgruppa Hugo Fjellheim. Fra de andre bydelsklubbene satt Tore Storrødvann leder i Gruben IL og styremedlem Geir Gisnås fra B&Y IL. I tillegg representerte Einar Mikalsen styret i Nordland Fotballkrets. De startet med å kartlegge lignende prosesser for å lære hvordan andre klubber hadde jobbet med å få realisert en sammenslåing av fotballklubber. Her ble det sett til Odd Grenland, FK Haugesund, FK Lofoten og FK Narvik.³⁰⁶

På styrerommene var debatten om dannelsen av en ny toppklubb positiv. Rolf Eliassen i Mo IL var likevel opptatt av at klubbene måtte få anledning til å modne samarbeidstanken sammen med sine medlemmer. Han mente at det var mye større sjanse for å lykkes til slutt dersom man hadde medlemsmassene med seg.³⁰⁷ Endrede krav i fotballen gjorde at selv tidligere rivaler kunne sette seg sammen å se på felles løsninger, i følge Lindroth.³⁰⁸

Hva så med spillerne? Hvordan så de på arbeidet som var satt i gang? Lars Jensen, kaptein på Mo IL i 1998, uttrykte en nøktern optimisme, men dro opp et gammelt spøkelse i sine uttalelser om tema. «*Hvis ingen av spillere fra IL Stålkameratene kommer over til Mo IL, stiller jeg spørsmålsteget ved grunnlaget for FK Rana.*»³⁰⁹ Einar Mikalsen i samarbeidsutvalget hadde luftet forslaget om det kunne vært lurt med ei satsing på Mo IL den kommende sesongen. I praksis lå det til grunn en tanke om at de beste spillerne i Stålkameratene, som hadde blitt degradert til 3.divisjon sesongen før, skulle melde overgang

---

³⁰⁴ Pedersen 2016

³⁰⁵ Rana Blad, 22.01.1998. Nr 18, 97.årg

³⁰⁶ Rana Blad, 22.01.1998. Nr 18, 97.årg

³⁰⁷ Rana Blad, 22.01.1998. Nr 18, 97.årg

³⁰⁸ Lindroth 1988: 30

³⁰⁹ Rana Blad, 03.03.1998. Nr 52, 97.årg

til Mo IL. Overgangene skulle styrke mulighetene for opprykk inneværende sesong - 1998. Rykket man opp ville man være i forkant av de sportslige målsetningene allerede fra dag en av prosjektet.³¹⁰ Lars Jensen mente at Mikalsens ide` var en strålende tanke og et en slik løsning ville gi FK Rana en god sportslig start. Dette forslaget var imidlertid ikke fotballgruppa i Stålkameratene enig i. Ledelsen følte at det var nødvendig å sende ut ei pressemelding der de klargjorde for sitt standpunkt:

«1. Hovedmålet med disse forhandlingene er å etablere FK Rana – som en selvstendig enhet ovenfor moderklubbene. Forholdet FK Rana og disse, reguleres av de til en hver tid inngåtte avtalene.

2. Arbeidet med FK Rana må tilrettelegges slik at det skjer i en modningsprosess i de impliserte klubbene. Det er bare på den måten man kan skape forståelse og entusiasme for FK Rana blant medlemmer og sympatisører som skal være med å heve FK Rana til noe alle kan slutte seg opp om og være stolte av. Kortsiktig tenking og avgjørelser over hodet på dem bærer i seg kimen til strid og motsetninger som på litt sikt kan virke ødeleggende på FK Rana.

3. Stålkameratene endrer ikke sine sportslige og organisatoriske målsettinger før det foreligger omforente avtaler om FK Rana som tilsier at våre mål skal justeres. Det er jo også slik at når FK Rana er realisert, så er det valgte styret i FK Rana som skal utforme detaljene med hensyn til hvordan FK Rana skal nå sine sportslige og organisatoriske mål. Det må være opp til dem hvilke spillere de ønsker i stallen.

4. Gjennomsnittsbudsjettet for norske 1.divisjonsklubber ligger på 6 millioner kroner pr år. Hvis FK Rana skal være liv laga som toppklubb, med ambisjoner om å etablere seg i 1.divisjon, så må avtaler for midler i denne størrelsesorden være klar før det besluttes at et FK Rana skal realiseres.»³¹¹

En debattant i avisa var enig i at Mo IL burde toppes for å få et best mulig utgangspunkt før 1999-sesongen. Han mente det var underlig at dette ikke skjedde i og med at det hadde vært normal praksis at de beste spillerne hadde representert det laget som spilte i den høyeste divisjonen. Han påsto at dette var fordi IL Stålkameratene ikke ønsket FK Rana fra sesongen 1999. Det betydde at et nystartet topplag måtte starte i 2.divisjon med et lavere budsjett enn om det var kvalifisert for 1.divisjon. Da kunne man i Stålkameratene lene seg til argumentet om at budsjettet til satsingen i FK Rana ble for lav og at man dermed så sitt snitt til å bryte ut av samarbeidet på grunn av økonomiske årsaker.³¹² Hadde han et poeng? Hvis lederne av fotballgruppa i IL Stålkameratene hadde ønsket et samarbeid, hadde det vel vært naturlig å

---

³¹⁰ Rana Blad, 08.01.1998. Nr 6, 97.årg

³¹¹ Pressemelding fra IL Stålkameratene 25.01.1998; Rana Blad, 07.02.1998. Nr 32, 97.årg

³¹² Rana Blad, 23.03.1998. Nr 69, 97.årg

optimalisere mulighetene for å få til 1.divisjons spill allerede 1999? Lederne i Stålkameratene måtte selvsagt konsentrere seg om sin egen satsing fram til en ny klubb ble vedtatt, noe annet ville sannsynligvis ført til sterk misnøye internt i klubben.

Lars Jensen, kaptein i Mo IL, tenkte toppfotball. Som profesjonell yrkesutøver ønsket han å spille på høyest mulig nivå. Hvis et samarbeidsprosjekt nok en gang skulle mislykkes trodde Jensen at Rana ville være i fotballens bakgård i svært lang tid framover.³¹³ Han trakk frem hva steder som Kongsvinger, Sogndal og Moss hadde fått til. Som innflytter syntes han at det var trist hvis stridigheter mellom de to største klubbene i byen skulle hindre videre utvikling. Han mente at en felles satsing på FK Rana var løsningen.³¹⁴ Stålkameratenes toppscorer, Jevgenij Sorokin, ivret også for et topplag. Sorokin håpet at man fikk inn en trener som kunne se nye sportslige muligheter.³¹⁵ Interessant er det at de spillerne som uttalte seg var spillere på heltid, som i sin tid hadde blitt kjøpt av klubbene.³¹⁶ For dem var ikke historien og rivalisering det viktigste. Da arbeideridretten kom til Mo i Rana i 1935, oppsto det en naturlig rivalisering, som Tønnesson/Olstad, Otnes m.fl og Alstadhaug har belyst.³¹⁷ Mange valgte å flytte over til arbeideridrettslaget fordi de naturlig tilhørte dem politisk og ideologisk, mens for andre ble det vanskeligere. De ønsket ikke å bli skilt fra sine gamle lagkamerater på grunn av klassegrenser i samfunnet.³¹⁸ Aas bekrefter at mot den etablerte idretts- og stedsidentiteten måtte altså arbeideridretten kjempe om folks gunst.³¹⁹ Jensen og Sorokin hadde ikke vokst opp med den lokale patriotismen og rivaliseringen knyttet til et spesifikt lag og sosiale ulikheter der «vårt lag» og «vår utøver» var viktigst, som både Pedersen og Aas viser til når de skriver om identitet.³²⁰ Dette var ikke spillere som hadde vokst opp og fått sin opplæring i Rana-fotballen. De ønsket å spille fotball på et høyest mulig nivå, som profesjonelle fotballspillere. De var som Goksøyr/Olstad, Peterson og Skogvang har beskrevet det, yrkesutøvere som hadde fotballen som levevei.³²¹

På spørsmål om hva som nå var nøkkelfaktorer i det videre arbeidet påpekte B&Y IL sin representant i samarbeidsutvalget, Geir Gisnås, at det var at IL Stålkameratene og Mo IL

---

³¹³ Rana Blad, 03.03.1998. Nr 52, 97.årg

³¹⁴ Rana Blad, 03.03.1998. Nr 52, 97.årg

³¹⁵ Rana Blad, 03.03.1998. Nr 52, 97.årg

³¹⁶ Goksøyr & Olstad 2002: 35; Skogvang 2006: 82-83

³¹⁷ Alstadhaug 2004: 60; Tønnesson & Olstad 1987; Otnes m.fl 1985

³¹⁸ Alstadhaug 2004: 60; Aas 2016: 106

³¹⁹ Aas 2016: 106

³²⁰ Aas 2016: 114; Pedersen 2013: 57

³²¹ Goksøyr & Olstad 2002: 352; Peterson 1993: 25; Skogvang 2006: 82-83

bidro positivt, slik de har gjort til nå.³²² Tore Storrødvann, leder Gruben IL, mente at ved dannelse av FK Rana var konsekvensene store først og fremst for Mo IL og IL Stålkameratene. En toppfotballklubb i Rana var målet for det videre arbeidet, men hvordan det skulle løses organisatorisk var ikke diskutert grundig nok. Storrødvann var imidlertid klar på at både topp- og bredde måtte ivaretas, uavhengig modell som ble valgt.³²³

5.3 Interimstyret og intensjonsavtale

I mars 1998 ble det satt sammen et interimstyre, som fikk i oppdrag å fortsette prosessen som idrettslederne hadde påbegynt. Interimstyrets medlemmer var: Erik Sehm (leder) og Jørgen Svarthoel – IL Stålkameratene, Øyvin Trønsdal og Dag Østerdal - Mo IL, Kai Henriksen – Gruben IL og Svein Tore Strand – Bossmo & Ytteren IL.

Det ble søkt om kommunal støtte til prosjektet for å gjennomføre planlagte tiltak. Et solid forarbeid skulle danne grunnlaget for at FK Rana skulle bli realisert. Blant annet ville man reise på studietur til Haugesund.³²⁴ Formannskapsmøtet, 28.4.1998, avdekket en viss skepsis blant noen av politikerne. Det var ikke rom for å bevilge mer enn 100.000 kr til forprosjektet, interimstyret hadde opprinnelig søkt om 300.000. Roald Johansen (FrP) mente at krangelen om spilleroverganger tydet på at prosessen fremover kom til å bli tung. «*Fotballsamarbeid i Rana virker omtrent like realistisk som en snarlig forsoning i Jugoslavia.*»³²⁵ Ordfører, Svein Bogen (Ap), oppfordret Rana kommune til å stille opp. «*Det har vært snakka om en toppklubb i flere tiår, og nå nærmet partene seg ei løsning.*»³²⁶ Han fikk støtte fra sin partikollega, Tor Arne Strøm (Ap), som senere ble leder i fotballgruppa i IL Stålkameratene. «*Man har lyktes med å etablere toppklubber andre steder, blant annet i Narvik. Det bør gå også i Rana.*»³²⁷ Lederen i interimstyret, IL Stålkameratenes Erik Sehm, uttalte i etterkant at interimstyret hadde et mandat fra de involverte klubbene til å lage ei innstilling. Den jobben skulle man utføre selv om enkelte politikere var skeptisk til prosjektet.³²⁸

Hva var årsaken til at enkelte politikere var skeptiske? Ordfører Bogen hadde uttrykt at den nye fotballklubben skulle bli en positiv identitetsmarkør for byen. FK Rana skulle være Mo i

---

³²² Rana Blad, 05.03.1998. Nr 54, 97.årg

³²³ Rana Blad, 19.03.1998. Nr 66, 97.årg

³²⁴ Rana Blad, 02.04.1998. Nr 78, 97.årg

³²⁵ Rana Blad, 29.04.1998. Nr 97, 97.årg

³²⁶ Rana Blad, 29.04.1998. Nr 97, 97.årg

³²⁷ Rana Blad, 29.04.1998. Nr 97, 97.årg

³²⁸ Rana Blad, 29.04.1998. Nr 97, 97.årg

Ranas ansiktet utad, som Pedersen viser til.³²⁹ Da Bodø/Glimt i 1992 fikk et sportslig løft hadde klubben med seg både kommunen, fylkeskommunen og næringslivet. Kanskje var årsaken at Bodø/Glimt allerede var en institusjon som mange forbandt med Bodø. FK Rana måtte skape seg sin egen historie og identitet. Samtidig kan man spørre seg hvor mange kulturarrangement som trekker like mange tilskuere som en fotballkamp? I NM-kamper mot god motstand, strømmet ranværingene til Sagbakken stadion for å se fotball.³³⁰

I april 1998 var man kommet så langt i arbeidet at en intensjonsavtale ble undertegnet av Mo IL, IL Stålkameratene, Bossmo & Ytteren IL og Gruben IL. Nå var man i teorien syv måneder unna FK Rana.

1. *«Intensjonen – avtalens intensjon er å etablere en klubb, med arbeidstittel FK Rana, dersom interimstyrets arbeid bekrefter grunnlag for dannelse av en eliteklubb for fotball i Rana.*
2. *Interimstyre – partene er enige om at der skal oppnevnes et interimstyre for evnt. dannelse av en eliteklubb i Rana. Interimstyre skal bestå av seks medlemmer, to fra Mo IL, to fra Stålkameratene, en fra Gruben og en fra B&Y IL. Interimstyret konstituerer seg selv.*
3. *Interimstyrets oppgaver – den primære oppgaven er å kartlegge om det er grunnlag for stiftelse av en eliteklubb i Rana innen den 1.november 1998. Det påhviler interimstyre å utarbeide vedtekter for klubben, samt utkast til avtale for øvrig som er nødvendig for å ivareta de organisatoriske og økonomiske forhold mellom en eliteklubb og de fire stiftelsesklubbene.*

Interimstyrets oppgaver skal herunder også omfatte å etablere kontakt med næringslivet – primært i Rana og nabokommunene – med sikte på å skape økonomisk grunnlag for driften av en eliteklubb.

4. *Kontakten med klubbene – i sitt arbeid skal interimstyret ivareta nær kontakt med de fire klubbenes styrer. Alle viktige avgjørelser skal forelegges klubbene til uttalelse, og klubbens meninger skal så langt som mulig legges til grunn for interimstyrets arbeid.*
5. *Lojalitetserklæring – partene erklærer, med sin underskrift at de lokalt vil arbeide for å realisere intensjonene i denne avtale».*³³¹

Utad var entusiasmen stor. Nå startet arbeidet med å utarbeide en avtale som klubbene kunne enes om. Geir Gislås berømmet fotballedernes vilje til å få resultater.³³² Tore Storrødvann var

---

³²⁹ Pedersen 2013: 73, 109

³³⁰ Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

³³¹ Rana Blad, 02.04.1998. Nr 78, 97.årg

³³² Rana Blad, 02.04.1998. Nr 78, 97.årg

også optimist på vegne av Rana-samfunnet. Lyktes man med fotballprosjektet ville det være særdeles god PR for byen, og generere stor entusiasme og nye arbeidsplasser i Mo i Rana.³³³

Roar Grønvold, Mo-sympatisør, var ikke like entusiastisk og prøvde å sette ord rivaliseringen som historisk hadde vært mellom Mo IL og IL Stålkameratene. Han spekulerte i om Stålkameratenes hat til naboen skyldes historien:

«Alle vet at Stålkameratene er en klubb som ble dannet av gamle stålarbeidere ved datidens Jernverk og at Mo IL har en forhistorie som en klubb for de med høyere posisjon i samfunns- og arbeidsliv. Så lenge denne holdningen finnes vil det aldri bli mulig å få gjennomført FK Rana. Heldigvis! Leve Mo IL.»³³⁴

Andre steder hadde man fått til fotballsamarbeid. I Levanger hadde erkefiendene Sverre IL og Sportsklubben Nessegutten slått seg sammen og dannet Levanger FK (1997). I Narvik ble de gamle rivalene Narvik/Nor og Mjølner til FK Narvik (1997). Djerv 1919 og Haugar slo seg sammen og dannet FK Haugesund (1993). Var Rana-samfunnet så spesielt at det var umulig å få dette til også her? Var det de grunnleggende verdiene hos medlemmene, som Lindroth beskriver dem, som var ulik og gjorde at noen så på dette som et umulig prosjekt?³³⁵ Hang det igjen gamle strukturer fra Jernverkstiden i rivaliseringen mellom idrettslagene, slik Grønvold hevdet?³³⁶

Industrisamfunnet i Mo i Rana hadde vært et klassesdelt samfunn. Likevel så innbyggerne selv så på de sosiale forskjellene som ubetydelige, i følge historiker Slottemo.³³⁷ Statlige overføringer og lokale inntekter i kommunen gjorde at ingen sultet og arbeiderne hadde moderne boliger. Økt velferd kom alle til gode.³³⁸ De sosiale forskjellene kom først og fremst til syne i forhold til hvor folk bodde. Direktørene hadde hus på St.Hanshaugen, på folkemunne kalt «Snobby Hill.» Arbeiderne bodde stjerneblokkene på Langmoheia.³³⁹ Mo i Rana ble et samfunn med en stor arbeiderklasse og for arbeiderne på Jernverket ble det naturlig å være medlem av Stålkameratene. En faktor som viser til strukturene i idrettslagene, i følge Lindroth. Hvilket yrke medlemmene hadde kunne være avgjørende for hvilket

---

³³³ Rana Blad, 02.04.1998. Nr 78, 97.årg

³³⁴ Rana Blad, 06.05.1998. Nr 102, 97.årg

³³⁵ Lindroth 1988: 26

³³⁶ Rana Blad, 06.05.1998. Nr 102, 97.årg

³³⁷ Slottemo 2007: 407

³³⁸ Slottemo 2007: 405-406

³³⁹ Slottemo 2007: 407

idrettslag de tilhørte.³⁴⁰ Under Jernverksperioden var Mo IL borgerskapets klubb. Var dette tilfelle også i 1998?³⁴¹ Blant Stålkameratenes eldste medlemmene fant vi veteraner fra Jernverkstiden, som var innflyttere til byen og som hadde meldt seg inn i arbeidernes idrettslag. Idrettslagene hadde ulike tradisjoner og historie. Fortsatt var det nok ulike måter å forstå idretten og foreningslivet. Der Mo IL gjerne ville ha toppfotball – ønsket IL Stålkameratene i større grad å ta vare på mangfoldet i idrettstilbudet, som kan sees i lys av det Lindroth skriver i forhold til idrettslagenes ulike strukturer.³⁴²

Ny fotballstadion, med 1.divisjonsstandard skulle bygges. Det skulle satses. Med FK Rana skulle man fjerne seg fra amatøridealet og dugnadsbasert inntekt til å bli en profesjonell bedrift der inntekter og utgifter skulle forvaltes av ansatte, som tidligere beskrevet i lys av profesjonaliseringsprosessen som preget norsk fotball.³⁴³ Hovedlagsleder i Stålkameratene, Odd Hågensen, påpekte flere ganger i løpet av prosessen at Stålkameratene egentlig ikke hadde noe valg hvis man ønsket toppfotball i byen. I utgangspunktet var det ikke sikkert at han som hovedlagsleder i Stålkameratene ønsket dette innerst inne, men han hadde to viktige hensyn å ta. Fotballgruppa til IL Stålkameratene hadde vært i den heldige situasjonen at de hadde hatt et velstående hovedlag i ryggen, et hovedlag som valgte å prioritere ei fotballsatsing på starten av 1990-tallet. Det hadde kostet mer enn det hadde smakt og hovedlaget verken kunne eller ville gjenta ei lignende satsing i fremtiden. Det ville gå utover tilbudet til bredden og til andre idretter. Idrettslagene hadde utviklet seg i ulik retning etter 1988. Mo IL var blitt et sær-idrettslag med fotball som eneste idrett, som beskrevet i kapittel 4.1. Stålkameratene var fortsatt et fleridrettslag med et bredt aktivitetstilbud til sine medlemmer.

På den ene siden hadde man handlende aktører som jobbet for å nå sine mål, mens man på den andre siden hadde disse strukturene som kunne virke fastlåste og vanskelig å endre, slik Kjeldstadli beskriver det.³⁴⁴ Idrettslagenes historie, den sterke rivaliseringen og den ulike identiteten og kulturen som satt i veggene i de respektive lagene dannet er ramme for arbeidet til interimstyret. Det var mange hensyn som skulle tas og det var mange bakketopper som

---

³⁴⁰ Lindroth 1988: 26

³⁴¹ Lindroth 1988: 27

³⁴² Lindroth 1988: 28-29

³⁴³ Goksøy & Olstad 2002: 352; Lindroth 1988: 29-30; Skogvang 2006: 82-83

³⁴⁴ Kjeldstadli 1999: 35

måtte bestiges. Det var medlemmene i Mo IL og IL Stålkameratene som skulle avgjøre om det ble et FK Rana. Derfor måtte interimstyrets arbeid være grundig.

Forslaget fra interimstyret ble lagt fram for klubbene, 3.6.1998. For å få støtte så interimstyret på en fusjon av fotballaktivitetene i IL Stålkameratene og Mo IL som eneste løsning:

«Den sannsynligvis eneste måten å lykkes med en satsing på elitefotball i Rana er å samle ressursene om en klubb. For å få til dette må IL Stålkameratene og Mo IL fusjonere sine fotballaktiviteter i en klubb.»³⁴⁵

Erik Sehm, ble utfordret på om dette var et ultimatum for å gå videre i arbeidet, noe han benektet og påpekte at det var et forslag.³⁴⁶ Det var selvsagt også viktig å se på det økonomiske fundamentet og interimstyret så det som nødvendig å sikre nødvendig grunnkapital. Målet måtte være å sikre et tilstrekkelig inntektsgrunnlag for løpende drift i årene fremover. Man ønsket seg en stabil grunnkapital på 2 millioner og driftsinntekter på minst 4 millioner ved spill i 1.divisjon. FK Rana skulle organiseres i et aksjeselskap hvor FK Rana skulle ha aksjemajoritet. Investorer skulle inviteres til å være med på å sikre den nødvendige grunnkapitalen. Den økonomiske driften skulle ligge i aksjeselskapet. Eierandelen 51 % -71 % skulle eies av FK Rana, det resterende kunne eies av interessenter utenfra.³⁴⁷

Rolf Eliassen, styreleder Mo IL, var raskt ute med å gi honnør til interimstyret for den jobben de hadde gjort i en vanskelig sak. Han syntes det var positivt at interimstyret la fram resultatet av sitt foreløpige arbeid så tidlig.³⁴⁸ Samtidig reflekterte Eliassen over det som hadde blitt foreslått og uttrykte at det var et radikalt forslag som skulle opp til diskusjon blant egne medlemmer. I forslaget lå det at Mo IL ville være borte for alltid. Derfor var det naturlig at dette måtte diskuteres i hele klubbapparatet før man kom med en felles uttalelse. Han trodde Mo IL organisasjonen måtte bruke tid på å fordøye forslaget. For mange var det de felles opplevelsene de hadde hatt i Mo IL som betydde mest, noe Hompland bekrefter når han påstår at idrett har en unik evne til å skape fellesskapsfølelse.³⁴⁹ Mo IL-veteran Gustav Nyborg uttalte: *«Det er hodet som taler, hjertet protesterer og jeg er lydhør hvis noen har gode*

---

³⁴⁵ Rana Blad, 03.06.1998. Nr 124, 97.årg

³⁴⁶ Rana Blad, 03.06.1998. Nr 124, 97.årg

³⁴⁷ Rana Blad, 03.06.1998. Nr 124, 97.årg

³⁴⁸ Rana Blad, 04.06.1998. Nr 125, 97.årg

³⁴⁹ Hompland 1984: 79-84

*argumenter som kan endre min oppfatning.»*³⁵⁰ Odd Bjørnar Breivik, mangeårig tillitsmann i Mo IL, tente ikke på forslaget. Han ønsket ikke at Mo IL skulle forsvinne fra fotballkartet. Mo IL var en del av han og menneskene i klubben betydde mye for han. For han var Mo IL grunnfjellet i hverdagen. Det første som slo Breivik var at dette er eventyrlyst, som vanskelig kunne ende lykkelig. Det var spesielt de tidligere toppspillerne og lederne i Mo IL, som selv hadde opplevd fulle tribuner på Sagbakken, som var overbevist om at noe måtte ofres hvis det skulle skje igjen. Tiden hadde forandret seg. Det holdt ikke lenger kun å ha lokale talenter på laget hvis man skulle etablere seg som et stabilt 1.divisjonslag. Det måtte kjøpes nøkkelspillere som løftet kvaliteten. I denne debatten var nok toppfotballtanken viktigere for enkelte enn Mo IL sin eksistens.³⁵¹

Mo IL hadde så langt i sesongen hatt sportslig suksess i 2.divisjon og hadde mulighet til kvalifiseringsspill til 1.divisjon.³⁵² Den sportslige utviklingen hadde gått raskere enn forventet. Rana Blad undret om den sportslige suksessen kunne påvirke idrettslagets medlemmer til å ville satse videre på eget lag. Eliassen trodde ikke det. Skulle man ha muligheten til å ha et stabilt topplag i Mo i Rana, så skjønnte flertallet vanskene med å satse på en de rivaliserende klubbene i langsiktig perspektiv.³⁵³

Evelyn Solem, styremedlem i hovedlaget i Stålkameratene, kunne fortelle at det kom som en overraskelse på dem at man skulle legge ned all aktivitet i egen fotballgruppe. Hun var bekymret for at det ble to færre klubber til å ta seg av de unge spillerne. Hva ville skje med de spillerne som falt utenfor ei slik toppfotballsatsing? Derfor var hun av den klare oppfatning av at klubbene burde beholde sitt seniortilbud. Solem var likevel villig til å se løsninger. I en slik prosess mente hun at klubben måtte være villig til å gi for å oppnå resultater. Derfor hadde Solem liten tro på at dette punktet ville velte prosessen.³⁵⁴ Bjørn Selfors husker han argumenterte for dette i hovedstyremøter i Stålkameratene og mente at en nedbygging av byklubbene ville gå utover barn og ungdomssatsing på sikt. Det kunne han ikke være med på.³⁵⁵ Dette underbygges både av Olstad/Tønnesson, Larsen og Lindroth, som viser til

---

³⁵⁰ Rana Blad, 16.10.1998. Nr 240, 97.årg

³⁵¹ Intervju med Odd Bjørnar Breivik 02.03.2017

³⁵² Rana Blad, 24.08.1998. Nr 194, 97.årg. Vinnerne av 2.divisjonsavdelingene spilte i 1998 kvalifisering for opprykk til 1.divisjon.

³⁵³ Rana Blad, 20.08.1998. Nr 191, 97.årg

³⁵⁴ Rana Blad, 15.09.1998. Nr 213, 97.årg

³⁵⁵ Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

verdiene og ideologien i de tidligere arbeideridrettslagene, og gjennom slike ytringer kommer de tradisjonene til syne.³⁵⁶

Hovedlagsleder i IL Stålkameratene, Odd Hågensen, mente at det sto respekt av arbeidet interimstyret hadde gjort så langt. Hågensen kunne meddele at Stålkameratene gikk inn for et FK Rana fullt og helt, men med de turbulente forholdene som hadde rådet og fortsatt preget Rana-fotballen, var det utvilsomt en utfordrende oppgave. Derfor måtte de bruke tida framover til å tenke seg godt om. Han trodde uansett at alle parter ble nødt til å svelge en del kameler på veien.³⁵⁷

5.4 Meningsmåling viser flertall for sammenslåing

Gunnar Moe, sportsjournalist i Rana Blad, kommenterte interimstyrets arbeid, så langt, og ikke minst jobben som lå i klubbens hender. Han satte ord på utfordringer som idrettslagene måtte regne med å støte på i sin jobb for å overbevise sine medlemmer. Han mente at et svært viktig element i en fotballsatsing i Rana var at den fikk tid til å utvikle seg. Det var liten grunn til å tro at det bare var å slå seg sammen og dermed automatisk høste idrettslig suksess. Moe manet til tålmodighet og påpekte at det sannsynligvis ville ta tid å få organisasjonen til å fungere. Dette ble støttet av en debattant som skrev følgende:

«En fotballklubb er ikke det samme som en spikerfabrikk hvor du kan putte inn 5 millioner kroner og få ut noen tonn spiker. Hvis noen tror at det å gi 5 millioner til FK Rana er synonymt med opprykk må de tro om igjen. Kulturen mangler.»³⁵⁸

Klubbene ville være avhengig av et stort engasjement, og nettopp det kunne bli den største utfordringen? Det å skape en klubbfølelse for noe nytt var ikke nødvendigvis en enkel sak. Hvordan skulle man angripe situasjonen og skape et klima som fikk Mo og Stålsupportere til å engasjere seg helhjertet og sammen om en helt ny klubb? Han var spent på om dette kunne lykkes og hva klubbene ville si om forslaget.³⁵⁹ Både Goksøyr/Olstad, Larsen og Alstadhaug har vist eksempler på kompleksiteten i rivaliseringen mellom borgerlige idrettslag og arbeideridrettslag før de ble samlet i ett forbund i 1946. På tross av idrettssamlingen forsvant ikke rivaliseringen.³⁶⁰ Lindroths beskrivelse av de ulike strukturelle forskjellene fra dannelsen

---

³⁵⁶ Olstad & Tønnesson 1987; Larsen 1979; Lindroth 1988

³⁵⁷ Rana Blad, 04.06.1998. Nr 125, 97.årg

³⁵⁸ Rana Blad, 25.02.1998. Nr 47, 97.årg

³⁵⁹ Rana Blad, 05.06.1998. Nr 126, 97.årg

³⁶⁰ Goksøyr & Olstad 1987; Larsen 1979; Alstadhaug 2004

og at man skapte egen identitet som Aas og Pedersen viser til var medvirkende årsaker til at rivaliseringen ble opprettholdt.³⁶¹ Sett i lys av dette var nok Moes oppfordringer meget relevant i denne sammenhengen. Nye tradisjoner og stort engasjement skapes ikke på en dag.

Rana Blad oppfordret sine lesere til å si sin mening om saken. Hvordan så de på forslaget fra interimstyret? En leser syntes det var meget bra hvis fotballklubbene i Rana slo seg sammen. Hun mente at sjansen for å komme opp i tippeligaen ikke var reell hvis de ikke gikk inn i et samarbeid.³⁶² En annen mente at den store faren med ei fotballsammenslåing var at innsatsen fra frivillige og supporterne vil falle dramatisk. Det kunne ikke bare være sponsorpenger som skulle drive klubben? Uten engasjement i medlemsmassen ville det bli vanskelig.³⁶³ En tredje var overbevist om at FK Rana ville bli en suksess. Han hadde fulgt lagene i alle år og håpet virkelig at fotballen kunne få et etterlengtet løft.³⁶⁴

På oppdrag fra Rana Blad gjennomførte Polarfakta en undersøkelse. Målet var å kartlegge om befolkningen ønsket FK Rana? Undersøkelsen baserte seg på 152 svar. Svaret viste 70 % ønsket dannelse av FK Rana, men et stort flertall trodde allikevel ikke det kom til å bli en realitet:

«Følgende spørsmål ble stilt:

- *Synes du Mo IL og IL Stålkameratene bør slås sammen til en felles fotballklubb, FK Rana, slik det nå er framsatt forslag om?*
- *Tror du partene blir enige slik at FK Rana er en realitet før neste års fotballsesong?*

På spørsmål 1, svarte 70 % ja, 14 % nei og 16 % vet ikke

På spørsmål 2, svarte 57 % tror ikke det vil skje, 23 % tror på en realisering av FK Rana og 20 % var usikre.

Kjønnsmessig fordelte svarene noenlunde likt. Godt over halvpartene av dem som svarte var mellom 30 og 50 år.»³⁶⁵

Rana Blad ønsket kommentarer fra Odd Hågensen, hovedleder i Stålkameratene, om resultatene fra undersøkelsen. Han var overrasket over at så mange var positive til FK Rana.

---

³⁶¹ Lindroth 1988; Pedersen 2013; Aas 2016

³⁶² Rana Blad, 05.06.1998.Nr 126, 97.årg

³⁶³ Rana Blad, 05.06.1998.Nr 126, 97.årg

³⁶⁴ Rana Blad, 05.06.1998.Nr 126, 97.årg

³⁶⁵ Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg

Hågensen var full av optimisme og mente at dette var en prosess som skulle ende med FK Rana. Det hadde man et hovedlagsvedtak på.³⁶⁶

Gunnar Moe og Trond Isaksen, sportsjournalister Rana Blad, kommenterte også undersøkelsen. De stilte spørsmålet om det virkelig var klima for et samarbeid denne gangen?³⁶⁷ Spørsmålet var om forholdet spillerne og ledere imellom var godt nok til at de to rivalene kunne klare å samarbeide mot et felles mål? Sportsjournalistenes oppfatning var at interessen for et samarbeid ikke var 100 %. Ledelsen i de to fotballgruppene kommuniserte ikke spesielt godt. Hvordan skulle det arte seg når de allerede fra neste sesong kanskje skulle opptre som en samlet enhet? Kunne man stole på at de ville tale FK Ranas sak blant spillere, medlemmer og sympatisører?³⁶⁸ De kommende to-tre månedene ville bli avgjørende for om man lyktes med å danne FK Rana eller ei. Nå var saken overlevert til klubbene og de satt med nøkkelen og ansvaret for at saken ble videreført på en god måte. Dette for at interimstyrets arbeid ikke skulle være fånyttet.³⁶⁹

Selv om interimstyret, på bestilling fra klubbene, hadde lagt ned mye jobb og kommet fram til et forslag var det flere skeptiske røster internt i klubbene. For interimstyret ble det avgjørende å få lederne med på laget. Interimstyret hadde som oppgave å sette en struktur, stake ut en kurs for sammenslåingen, men det var lederne som skulle overbevise sine egne medlemmer om at dette var riktig å gjøre. «*I Mo IL jobbet vi dag for dag for å overbevise våre medlemmer om at dette var den riktige veien videre.*»³⁷⁰ Hovedargumentet Eliassen benyttet seg av var at ved å danne FK Rana ville man gjøre et skikkelig forsøk på å få til en toppklubb i byen. Skepsisen gikk, som tidligere beskrevet, først og fremst ut på at byens eldste og mest tradisjonsrike idrettslag skulle legges ned og forbli historie. Det falt mange tungt for brystet, spesielt for de eldste medlemmene. For flere av dem var det helt utenkelig og skulle samarbeide med rivalen, som hadde helt andre verdier. Inge Myrvoll (SV) tidligere ordfører og stål-patriot, forklarte dette på følgende måte:

---

³⁶⁶ Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg

³⁶⁷ Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg

³⁶⁸ Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg

³⁶⁹ Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg

³⁷⁰ Intervju med Rolf Eliassen 27.02.2017

«Som en del av rivaliseringen tar vi på egne briller og ser verden gjennom våre brilleglass. I Stålkameratene har flere en bestemt forståelse av at dugnadsånden og breddeatsingen er annerledes enn i Mo IL. Man har synspunkt på naboen og mener mye om mangt. Forholdet kan være anstrengt.»³⁷¹

Eliassen forteller at det var lite kontakt med fotballgruppa til Stålkameratene. Hovedlagslederen, Odd Hågensen, frontet Stålkameratene og deres uttalelser. I møter ga han også uttrykk for at det var utfordringer i Stålkameratene med å overbevise sine medlemmer om at FK Rana var den optimale løsningen for fotballen i Mo i Rana. Inge Myrvoll var skeptisk til FK Rana-prosjektet:

«Det hadde vært tungt for flere i Stålkameratene hvis fotballgruppa hadde blitt lagt ned. Den sterke tilhørigheten og hjerte man har for klubben gjør at det blir en del av livet ditt. Derfor hadde det vært som et slag i mageregionen, for mange, hvis FK Rana hadde blitt en realitet.»³⁷²

Mangeårig tillitsmann i IL Stålkameratene Bjørn Selfors, var overbevist om at FK Rana ikke kunne ha kraft og støtte nok til å begeistre og skape engasjement i folket. Dette ble også et samtaleemne i forbindelse med de daglige kaffetreffene på Stålbrakka våren, sommeren og høsten 1998:

«Jeg er redd for at en dannelse av en helt ny toppklubb kunne drept engasjementet til flere gamle veteraner i Stålkameratene. En fotballgruppe er helt avhengige av frivillige som bidrar med dugnadstimer for at det skal gå rundt.»³⁷³

Einar Mikalsen, styremedlem i Nordland fotballkrets, forteller at gamle medlemmer i idrettslagene i Mo i Rana, så på folk som jobbet med samarbeid som forrædere. For dem betydde det mer å bevare eget fotballag enn at man skulle danne en toppklubb, som skulle ha som mål å konkurrere på nasjonalt nivå.³⁷⁴ Synspunktene til disse medlemmene fikk i følge Mikalsen støtte fra daværende fotballpresident Per Ravn Omdal. Han støttet ikke trenden med at det ble dannet nye toppklubber. Omdal mente at klubbidentiteten og den indre sjela var så sterk noen steder at slike forslag umulig kunne gjennomføres uten at den møtte på store motkrefter.³⁷⁵

---

³⁷¹ Intervju med Inge Myrvoll 01.03.2017

³⁷² Intervju med Inge Myrvoll 01.03.2017

³⁷³ Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

³⁷⁴ Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

³⁷⁵ Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

Erik Sehm, lederen av interimstyret, mente at man i september 1998 kunne bevege seg inn i en ny fase og starte med direkte forhandlinger mellom idrettslagene. Ti måneder var gått siden Svein Bogen sparket liv i samarbeidstanken. På ledernivå var det enighet på de fleste punkter om der det var uenighet var det små justeringer som skulle til, i følge Sehm.³⁷⁶ Kai Henriksen, medlem av interimstyret, kunne fortelle at det så ut til at man har funnet en felles plattform som det kunne bygges videre på. Generalforsamlingen var nært forestående. Selv om det internt i idrettslagene hadde vært stor skepsis, hadde arbeidet til idrettslederne fått flere tvilere til å snu. Videre i prosessen var det viktig at de informerte sine medlemmer om fremdriften. Man ville ikke risikere at medlemmene gikk til valg uten at de nøyaktig visste hva de stemte over.³⁷⁷ Det var de som skulle ta endelig stilling til den nye modellen. Det betydde i praksis at det var medlemmene i Mo IL og IL Stålkameratene som fikk det siste og avgjørende ordet.

Rolf Eliassen, styreleder i Mo IL, kunne bekrefte at tonen i forhandlingene var konstruktiv, men at det fortsatt var nøkkelpunkter som måtte diskuteres grundigere før man kunne signere en avtale. Spesielt var økonomi et viktig tema for begge lag. Mo IL hadde overtatt gjelden fra Mo-Bossmo samarbeidet. Idrettslaget hadde i praksis ingenting annet enn gjeld. Alt man eide fikk plass i en handlepose. Det dukket stadig opp nye regninger. Regnskapet var det første man måtte få kontroll på, i følge Eliassen³⁷⁸. I Stålkameratene hadde 1.divisjonseventyret medført at fotballgruppa satt med en betydelig gjeld. Hovedlaget måtte inn med ca. 1,5 million i utgiftsdekking til A-laget. Uten et velstående hovedlag i ryggen ville fotballgruppa fått store problemer med å betale regningene.³⁷⁹ Lindroth skriver at utfordrende økonomi eller økonomiske krisetider kan føre til at idrettslagene må vurdere endringer både i tankesett, satsing og struktur. Tiltak må iverksettes for å ordne opp.³⁸⁰ Odd Hågensen beskrev det på denne måten: «*Det er makta som rår, det vil si pengene, i dagens fotball på dette nivået.*»³⁸¹ Peterson skriver: «*Har man inte en förening som organisatoriskt och ekonomiskt kan hantera ett omfattande lönearbete blir professionalismen endast ett framtida önskemål.*»³⁸² Dette støtter opp det som Hågensen beskrev. Skulle man henge med i den rivende utviklingen som

---

³⁷⁶ Rana Blad, 03.09.1998. Nr 203, 97.årg

³⁷⁷ Rana Blad, 15.10.1998. Nr 239, 97.årg

³⁷⁸ Intervju med Rolf Eliassen, 27.02.2017

³⁷⁹ Intervju med Bjørn Selfors, 27.02.2017

³⁸⁰ Lindroth 1988: 30

³⁸¹ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

³⁸² Peterson 1993: 259

preget norsk fotball måtte man tenke annerledes. Uten ordnet og god økonomi, samt en profesjonell administrasjon ville det være vanskelig å konkurrere sportslig.

Alstadhaug viser også til diskusjoner som gikk i Mo IL i denne perioden om tema økonomi. På styrevernet diskuterte man muligheten for å opprette et AS. Denne tanken ble også overført til interimstyret, som vedtok en slik organisering i sitt forslag. Fordelen med det var at økonomisk ansvar og risiko ble flyttet fra idrettslaget og over i et aksjeselskap.³⁸³ Slike diskusjoner viser at profesjonalisering i norsk fotball, som Goksøy/Olstad, Peterson og Skogvang skriver om, gjorde at idrettslagene strukturerte virksomheten annerledes enn tidligere.³⁸⁴

5.5 Interimstyrets forslag

23.10.1998 var lederne blitt enige om likhetsprinsippet ved en sammenslåing, og var villige til å kjøre etter modellen som gjorde at FK Rana ble dannet i forkant av sesongen 1999. Mo IL og Stålkameratene var i praksis bare ei generalforsamling fra et historisk samarbeid. Interimstyret kunne presentere fem punkter:

1. *«Sesongen 1999 etableres en FK Rana med organisering lik interimstyrets opprinnelige forslag, men formelt sett bygger man på Mo ILs organisasjonsnummer.*
2. *Navnet på klubben er FK Rana – skulle det ikke la seg gjøre til neste år, kan det bli et annet og midlertidig navn i 1999 sesongen.*
3. *Sammensetting av styret i fotballsamarbeidet blir slik: Mo IL og Stålkameratene får tre representanter hver. Bossmo & Ytteren IL og Gruben IL en. I tillegg velges det et uavhengig medlem.*
4. *Det nye idrettslaget, FK Rana, med eget organisasjonsnummer, skjer innen 1.mars 1999. Aksjeselskapet «FK Rana» skal stiftes innen samme dato, altså innen den 1.mars 1999.*
5. *Oppgjør dato for den økonomiske plattform settes innen 1.februar 1999».*³⁸⁵

Interimstyret ble også utfordret til å tenke høyt om hva de trodde ble utfallet på generalforsamlingene. Erik Sehm var klar på at et hinder til måtte forseres før FK Rana var en realitet.³⁸⁶ Kai Henriksen var positiv i og med at styrene i idrettslagene trodde på dette selv. Uten den entusiasmen de hadde vist ville ikke denne saken kommet så langt på så kort tid.³⁸⁷

---

³⁸³ Alstadhaug 2004: 250

³⁸⁴ Goksøy/Olstad 2002: 352; Peterson 1989: 15; Skogvang 2006: 82-83

³⁸⁵ Rana Blad, 23.10.1998. Nr 246, 97.årg

³⁸⁶ Rana Blad, 23.10.1998. Nr 246, 97.årg

³⁸⁷ Rana Blad, 23.10.1998. Nr 246, 97.årg

Gunnar Moe, sportsjournalist i Rana Blad, hyllet idrettsledernes evne til å bygge bro. Gjennom en lang prosess, der man hadde kjørt slalåm i et potensielt minefelt, hadde de manøvrerte seg fram til ei løsning som få trodde var mulig på forhånd. Journalisten var likevel klar på at den spennende ankeretappe gjensto før man var i mål. Alle som hadde vært deltakende i Rana-fotballen visste at å få overbevist generalforsamlingene i de to lagene om at dette var den beste løsningen - ikke kom til å bli enkelt. Moe fulgte opp sin tidligere kommentar:

«Noen har sikkert allerede tatt sine standpunkt på basis av samtaler i klubbmiljøet og hjertefølelsen. Der har ikke samme grad av positivitet vært rådende. Og da kan det hende at fornuften blir taperen.»³⁸⁸

Historien og idrettslagenes ulike tradisjoner, som jeg har belyst i verkene om norsk idrettshistorie og norsk arbeideridrettshistorie, viser grunnleggende forskjeller mellom Mo IL med sine røtter i den borgerlige idretten og IL Stålkameratene med sine i arbeideridretten.³⁸⁹ Dette førte til at man rekrutterte medlemmer og ledere fra ulike steder. Verdiene og ideologien ble arvet og ført videre fra generasjon til generasjon, som Lindroth skriver.³⁹⁰ Slike sosiale og kulturelle mønstre, som i sin tid var skapt av mennesker, kan i følge Kjeldstadli virke umulig å endre, og sette rammer for våre valg og bestemmelser.³⁹¹

Hva så med næringslivsaktørene? Et nystiftet FK Rana var avhengig av ei økonomisk satsing for å nå sportslige mål. Interimstyret og styreledere fra Fundia Bygg, Mo Industripark og Rana Gruber ble derfor invitert til ordfører Bogens kontor for å diskutere FK Rana. Etter møtet fortalte Erik Sehm at signalene fra næringslivslederne var positive.³⁹² Bogen konstaterte at møtet stadfestet forståelsen av viktigheten at Rana fikk et godt fotballag, som Pedersen og Hansen har vist kan være en identitetsmarkør for byen.³⁹³ Bogen beundret arbeidet som interimstyret hadde gjort, og trakk fram klubbene som hadde vist vilje til samarbeid.³⁹⁴ Ordføreren mente at de positive signalene fra næringslivet, om økonomi, burde gjøre valget

---

³⁸⁸ Rana Blad, 15.10.1998. Nr 239, 97.årg

³⁸⁹ Olstad & Tønnesson 1987; Larsen 1979, Alstadhaug 2004; Otnes m.fl 1985

³⁹⁰ Lindroth 1988: 26-28

³⁹¹ Kjeldstadli 1999: 35

³⁹² Rana Blad, 28.10.1998. Nr 250, 97.årg

³⁹³ Pedersen 2013: 79,109; Hansen 2015: 13,17

³⁹⁴ Rana Blad, 28.10.1998. Nr 250, 97.årg

enkelt for generalforsamlingene. Nyetableringen og den ventede FK-Rana suksessen ville fremstå som nok en bragd i typisk Ranastil, i følge ordføreren.³⁹⁵

Hvor ivrig var egentlig næringslivet? I følge Bjørn Selfors påsto næringslivet at hvis man fusjonerte skulle de være med på å bidra økonomisk. Det ble imidlertid aldri lagt fram noen konkrete summer:

«Jeg er meget skeptisk til at næringslivet ville stilt opp. Tradisjonelt har man ikke bidratt med de store summene til fotballen i byen. De har hatt muligheten ved flere anledninger. Jeg tror ikke interessen er stor nok og det er for få lokale bedrifter som kan bidra med de store summene. Husk at de største bedriftene ved Mo Industripark er utelandseid og har dessverre ikke de store følelsene for lokalidretten.»³⁹⁶

Videre påpekte Selfors at både Norsk Jern Holding og Elkem-avtalene, som jeg skrev om i kapittel 4.3, var en engangssak for IL Stålkameratene. Det ble dessverre ikke en langsiktig satsing. Einar Mikalsen støtter også om dette. Næringslivet i Rana har sjeldent vært tungt involvert i fotballen. Det har vært en svakhet.³⁹⁷ Inge Myrvoll var også skeptisk til om næringslivet virkelig hadde stilt opp hvis vi hadde fått FK Rana. De lovet å være med å bidra da nye Sagbakken stadion ble bygget, men regnskapet viser vel at det stort sett var Helgeland Sparebank som sammen med kommunen tok regningen.³⁹⁸ Interimstyret måtte også svare på spørsmålene som kom. Var næringslivet med?³⁹⁹

Erik Sehm hevdet at det som gjensto var å få på plass økonomien, deriblant opprettelsen av et aksjeselskap. Nå var avtalen underskrevet på ledernivå og arbeidet med økonomigrunnlaget kunne starte. Kai Henriksen påpekte at næringslivet ikke kunne karakteriseres som en homogen enhet, som ville ditt eller datt. Interimstyret var ydmyk ovenfor næringslivets rolle i denne saken.⁴⁰⁰

5.6 Generalforsamlingen gjennomføres

Dagen generalforsamlingene skulle gjennomføres, 29.10.1998, sendte styrene i Mo IL og IL Stålkameratene ut ei pressemelding til sine medlemmer. Aldri før hadde man vært så nær ei

---

³⁹⁵ Rana Blad, 28.10.1998. Nr 250, 97.årg

³⁹⁶ Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

³⁹⁷ Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

³⁹⁸ Intervju med Inge Myrvoll 01.03.2017

³⁹⁹ Rana Blad, 15.10.1998. Nr 239, 97.årg

⁴⁰⁰ Rana Blad, 15.10.1998. Nr 239, 97.årg

sammenslåing og man ville benytte den siste dagen til å minne medlemmene på at dette var et viktig valg for fremtiden til fotballen i Rana:

«Kjære Mo IL og Stålkameratene-medlem. I dag har vi innkalt til ekstraordinær generalforsamling, slik at dere kan være med på å markere en milepæl innenfor Rana-fotballen. Møt opp på Meyergården/Gulbrakka i kveld og stem ja for et fotballsamarbeid fra miniputt til A-lag. Din ja-stemme vil bidra til at det skapes et godt grunnlag fra satsing mot 1.divisjon – ett FK Rana. Gjennom din ja-stemme får vi spisset fotballkreftene, Rana-spillere, ledere, dommere og ikke minst de økonomiske ressursene som er helt nødvendig og avgjørende for å nå de mål som fotballen i Rana har – et stabilt lag på 1.divisjonsnivå.»⁴⁰¹

Lederne i Mo IL og IL Stålkameratene hadde gitt hverandre et historisk håndtrykk. Gamle rivaler hadde blitt enige om en felles plattform. Lederne i Mo IL og IL Stålkameratene krysset fingrene for at medlemmene stilte seg bak forslaget til samarbeid. Rolf Eliassen, styreleder Mo IL, presiserte at det var veldig godt å kunne legge fram et forslag til fotballsamarbeid. Det var en milepæl i seg selv bare å ha fått det til.⁴⁰² Han hadde også tidligere vært deltakende i å forsøke å få til et bredt samarbeid, uten at det hadde lyktes. Eliassen gledet seg til generalforsamlingen, som skulle avholdes senere på kvelden. Han kom også med en siste appell til sine medlemmer: *«Det er sikkert mange som er opptatt av historien, til dem vil jeg si: løft hodet og se framover. Vi får til det meste i Rana. Nå er det på tide å vise at fotballen kan.»⁴⁰³* Odd Hågensen, Hovedlagsleder i Stålkameratene, kunne konstatere at det fortsatt fantes skeptikere i Stålkameratene. *«Jeg håper ikke de blir de som avgjør saken. Finnes det en ukultur innen Rana-fotballen, så har vi enestående mulighet til å starte med blanke ark.»⁴⁰⁴*

Gunnar Moe, sportsjournalist Rana Blad, valgte også å benytte muligheten på valgdagen til å påvirke medlemmene i Mo IL og IL Stålkameratene. I utgangspunktet trodde han at det ville bli vanskelig for mange å stemme for at klubben i deres hjerter skulle samarbeide tett med hovedfienden.⁴⁰⁵ Med det som utgangspunkt oppfordret han medlemmene til å stille seg følgende spørsmål: Hva var alternativet? Moe skjønnte argumentet med at konkurransen mellom Mo IL og Stålkameratene kunne være et krydder og en helt naturlig del av en by på Mo i Ranas størrelse. Likevel beskrev han en nå-situasjon der rivaliseringen og konkurransen hadde blitt mer og mer destruktiv. Ja, så destruktiv at den ikke var sunn for og kunne lykkes

---

⁴⁰¹ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰² Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰³ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰⁴ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰⁵ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

med å få frem et godt fotballag i byen. Han oppfordret derfor medlemmene til å la hodet og ikke hjerte styre konklusjonen:

«En kan ønske å håpe så mye en vil, men de gamle tidene kommer ikke tilbake. Tidene har forandret seg så til de grader at det er naivt å tro at IL Stålkameratene eller Mo IL skal kunne klare seg i 1.divisjon alene. Ingen av lagene vil få den nødvendige støtten fra næringslivet.»⁴⁰⁶

Betingelsene var klare. Det krevdes 2/3 dels flertall for å få forslaget vedtatt. Gunnar Moe mente at det laget som eventuelt stemte ned forslaget ble sittende igjen som den store taperen. Tilliten til og troen på fotball-Rana ville ved et nei få seg en så alvorlig knekk at det kunne ta svært lang tid før det ble rettet opp igjen. Moe trodde også at et nei ville føre til at det kom til å bli umulig å få næringslivsstøtte av betydning. Han håpet på et positivt resultat. *«Jeg vet at det i dag er krefter som jobber for å stoppe denne historiske sjansen. De styres av kortsiktig tankegang og bør ikke få styre prosessen. Stem ja til FK Rana!»⁴⁰⁷*

5.7 Et stort mindretall hos Stålkameratene stemmer ned forslaget

Øyvinn Trønsdal, advokat og medlem av interimstyret, deltok på møte i Mo IL. Han kunne fortelle til generalforsamlingen at Mo IL sin gjeld var på 800.000 kroner. Ønsket man en ny start med økt sportslig satsing ba han medlemmene i Mo IL om å ta stilling til om interimstyrets forslag var det beste for Rana-fotballen på sikt. Tore Hagh, A-lagstrener Mo IL, uttrykte at idrettslaget hadde havnet i en tvangssituasjon, og dermed ikke hadde noe valg. Han var av den oppfatning at dette var byens sjanse til å få oppleve toppfotball igjen. Derfor oppfordret Hagh generalforsamlingen til å si ja til fotballsammenslåing.⁴⁰⁸ Medlemmene i Mo IL lot seg overtale, 59 stemte for og 6 i mot dannelse av FK Rana.⁴⁰⁹

Fra Stålkameratenes «Gulbrakke» kunne observatører konstatere at det ikke ble 2/3 flertall for sammenslåing.⁴¹⁰ På generalforsamlingen stemte 42 av 71 ja til et fotballsamarbeid, mens 28 sa nei.⁴¹¹ Dermed var interimstyrets forslag nedstemt. Spesielt veteranene i Stålkameratene hadde vondt for å svelge at fotballgruppa skulle bli slettet fra fotballkartet. Veteran og pensjonist, Johan Johansen, holdt en appell til generalforsamlingen før avstemningen:

---

⁴⁰⁶ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰⁷ Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg

⁴⁰⁸ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴⁰⁹ Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴¹⁰ Alstadhaug 2004: 250

⁴¹¹ Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg

«Vi er samlet her for å si nei til fotballen vår. Jeg kan ikke være med på å legge ned den største gruppa vi har. Sier vi nei, blir vi den store stygge ulven, men det får bare være. Det hevdes at sier vi ikke ja, så sier sponsorene nei til oss. Men har vi hatt så store sponsorer? Det som betyr noe for meg er å ha et Stål-lag å heie på!»⁴¹²

Strukturene og mønstrene, som Kjeldstadli beskriver: kulturen, tradisjonene, historien og verdiene som i sin tid ble skapt av mennesker i Stålkameratene hadde Johansen arvet.⁴¹³ De styrte hans mening i denne saken. Idrettslagets grunnverdier og ideologi preget fortsatt medlemmene i Stålkameratene, slik Lindroth forstår dem.⁴¹⁴ Johansen var en tidligere fagforeningsleder på Jernverket.⁴¹⁵ Han kjente til rettigheter man som medlem hadde når avgjørelser skulle tas og hadde mobilisert en felles motstand sammen med andre veteraner. For han var Stål-historien, Stål-identiteten og Stål-miljøet viktigere enn at Rana fikk en felles toppklubb. Ved å vise til Pedersen, kan det forklares med at Johansen hadde skapt sitt felleskap og sin identitet gjennom å vektlegge forskjelligheten mellom hans klubb og de andre.⁴¹⁶ I klubbnavnet lå tradisjonene, røttene, identiteten og felleskapet. Det han ville verne om, noe både Goksøyr og Pedersen viser til i teorien.⁴¹⁷

Odd Hågensen, hovedlagsleder i Stålkameratene, kunne opplyse generalforsamlingen at hovedlaget hadde ei gjeld som kostet dem 1.300 kr pr dag i 15 år framover. Han ga i praksis dermed klar beskjed om at det ikke var penger til å drive ei fotballgruppe som en del av et fleridrettslag i 1999. Etter avstemningen var Odd Hågensen svært skuffet. *«Jeg har bare ett ord for det. Jeg er jævlig skuffet. Mer er det ikke å si.»⁴¹⁸*

Frode Fagermo, nøkkelspiller og tillitsvalgt for spillerne i Stålkameratene, var en frustrert mann etter at resultatet ble kjent. Han var forbannet over at gamle gubber, som aldri hadde spilt fotball, skulle avgjøre hvor han skulle spille fotball neste år.⁴¹⁹ Han mente også at IL Stålkameratene hadde gått rett i baret og så mørkt på fremtiden. Fagermo trodde at de fleste i spillergruppa til Stålkameratene stemte ja til FK Rana, men kunne bekrefte at noen også stemte nei: *«Det er nok noen som gnir seg i hendene, men det er fordi de ikke hadde hatt*

---

⁴¹² Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴¹³ Kjeldstadli 1999: 35

⁴¹⁴ Lindroth 1988: 26-28

⁴¹⁵ Intervju med Bjørn Selfors 01.03.2017

⁴¹⁶ Pedersen 2013: 57

⁴¹⁷ Goksøyr 2008: 62; Pedersen 2016; 7

⁴¹⁸ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴¹⁹ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

*muligheter til å kjempe seg til en plass i troppen til en samarbeidsklubb».*⁴²⁰ Svein Bogen var fortvilt, forbauset og sjokkert etter at resultatet ble kjent: «Jeg tror ikke de som har stemt nei til dette har skjønt hva konsekvensene kan bli.»⁴²¹ Ordføreren var overbevist om at begge lagene denne gangen ville være med å bidra til et ja vedtak: «Faktisk tror jeg at hele fotball-Nordland holdt pusten. Mo IL ville, men Stålkameratene sa nei, og det må vi forholde oss til.»⁴²² Han takket representantene for de to lagene og interimstyret, for at de klarte å bli enig om en god avtale på forhånd. Selv hadde han lagt ned mye prestisje i at dette skulle lykkes. Derfor var Bogen meget skuffet over at generalforsamlingen i Stålkameratene stemte ned forslaget.

Selv om medlemmene i IL Stålkameratene ikke vedtok forslaget fra interimstyret ble det stemt over et alternativ forslag. Den tidligere A-lagstreneren, Per Harry Steiro, ville at man skulle utsette samarbeidsplanene ett år, og åpnet for et samarbeid med oppstart i år 2000. Steinar Sørensen, leder i fotballgruppa i Stålkameratene, støttet Steiros forslag. Han syntes prosessen hadde gått for fort og sa at Stålkameratene trengte mer tid. Sørensen ville ta kontakt med Mo IL for å fortsette prosessen.⁴²³ Tidlig i prosessen, referert til i 5.2, hadde fotballgruppa i Stålkameratene uttalt at arbeidet med FK Rana måtte tilrettelegges slik at det ble en modningsprosess i de impliserte klubbene. Dette argumentet benyttet lederen i fotballgruppa igjen i ettertid av avstemningen.

Rolf Eliassen, leder Mo IL, var en skuffet mann etter at vedtaket fra Stålbrakka ble kjent. I forhold til den enorme jobben som hadde blitt lagt ned i dette prosjektet, så trodde han rent umiddelbart, at det kom bli vanskelig å få til en ny prosess for FK Rana.⁴²⁴

I Stålkameratene hadde man en oppmøteprosent blant sine medlemmer på 19,6 %.⁴²⁵ På Mo ILs generalforsamling var oppslutningen på 51,9 %.⁴²⁶ Hva var årsaken til at interessen ikke var større? Mo IL var et særiddrettslag med fotball som eneste idrett. Sett i lys av det hadde

---

⁴²⁰ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴²¹ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴²² Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴²³ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴²⁴ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg

⁴²⁵ Generalforsamlingen i Stålkameratene: Hovedlaget i Stålkameratene hadde i 1998, 362 (118 kvinner og 244 menn) stemmeberettigede medlemmer fra 15 år viser tall fra Nordland Idrettskrets. 92 av 362 var registeret som medlem av fotballgruppa. Av medlemmene i fotballgruppa var det da 25,4 % som stemte. Dette er dog noe unøyaktig da et medlem også kan tilhøre flere grupper.

⁴²⁶ Generalforsamlingen i Mo IL: Mo IL hadde i 1998, 110 (20 kvinner og 90 menn) stemmeberettigede medlemmer fra 15 år viser tall fra Nordland Idrettskrets.

kanskje Rolf Eliassen bedre kontroll og styring over informasjonsflyten i og med at alle medlemmene var fotballfolk. I IL Stålkameratene var det hovedlagsleder, Odd Hågensen, som var idrettslagets ansikt utad. Han frontet Stålkameratene i media og var opptatt av å få til et samarbeid med Mo IL. Hovedlaget hadde bidratt med store summer til fotballgruppas satsing, og Hågensen påpekte ved flere anledninger at dette ikke kunne fortsette. Man kan tenke seg til at selv om hovedlagslederen ønsket å skille ut fotballgruppa fra resten og flere skjønnte det argumentet, ønsket de likevel ikke å bidra til en sammenslåing med Mo IL. Sjefsredaktøren i Rana Blad, Kirsti Nielsen, mente at viljen ikke viste å være like stor på grunnplanet, som på ledernivå, og da tenkte hun spesielt på i Stålkameratene: «*Her har ikke samarbeidstanken fått vekstvilkår. Her ligger fortsatt det gamle naget og fiendskap og ulmer.*»⁴²⁷ Hun ga Stålkameratene skylda for at fotballen i Rana ikke kunne realisere prosjektet – og pekte på medlemmene i Stålkameratene, som neppe tenkte på fotballens beste. I samme åndedrag skrøt hun av Mo IL, der medlemmene hadde vært villig til å tilintetgjøre laget til fordel for felleskapet.⁴²⁸

5.8 Avslutter spillet? Et siste utspill fra ordføreren for å redde prosjektet

Bjørn Brandt Jacobsen i JRP Consult, hadde på oppdrag av Mo IL, loddet stemninga ute blant deler av næringslivet samme dag som avstemningen skulle gjennomføres. 55 bedrifter ble forespurt og 22 svarte.⁴²⁹ Jacobsen fortalte at over 90 % av dem som hadde svart mente at det var riktig å satse på en fotballklubb i Mo i Rana. De påpekte samtidig at det ville være enklere å gi økonomisk støtte til en klubb. Det var også en stor andel av bedriftene som på sparket ga beskjed om at de ville bidra økonomisk. Rana Blad kunne opplyse at IL Stålkameratene ikke ønsket at undersøkelsen skulle presenteres i forkant av generalforsamlingen. Årsaken var at de ikke ville at resultatet fra den skulle påvirke stemmegivingen, noe som opprørte Jacobsen.⁴³⁰ Jacobsen kritiserte de involverte partene for at informasjonen var for svak i forkant av generalforsamlingene. Han var overbevist om at hvis interimstyre, styrene i Mo IL og IL Stålkameratene, hadde prioritert informasjon som sitt viktigste styringsverktøy hadde man fått realisert FK Rana-prosjektet.⁴³¹ Jacobsen mente at interimstyret burde ha solgt inn et mer ferdig produkt i forkant. Positive signaler fra næringslivet er ikke noe man ikke kan sette

---

⁴²⁷ Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴²⁸ Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴²⁹ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴³⁰ Rana Blad, 30.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴³¹ Rana Blad, 03.11.1998. Nr 255, 97.årg

på konto. Det var ingen grunn til å tro at næringslivet som samlet enhet satt på gjerdet og ventet på å sponse et fotballag. Om sponing var aktuelt tok man som regel stilling til når man ble presentert et ferdig produkt. Jacobsen mente videre at produktet FK Rana manglet visjoner og tydelige mål. Det var kort og godt ikke noe for næringslivslederne å ta stilling til.⁴³²

Rolf Eliassen, styreleder Mo IL, var skuffet over utfallet og reagerer på noen uttalelser som var kommet fra Stålkameratenes generalforsamling. Blant annet hadde Herbert Scherer, A-lagstrener i Stålkameratene, advart imot at et ja til et felles A-lag også kunne bli et ja til nedbemanning av aldersbestemt fotball. Eliassen var overbevist om at det motsatte hadde blitt tilfelle. Han trodde et FK Rana ville gitt ei oppblomstring av det samla fotballtilbudet, med økt kompetanse og flere krefter som kunne arbeidet mot felles mål.⁴³³ Scherer kunne bekrefte at han mente at den aldersbestemte fotballen ville raseres ved et samarbeid. Samtidig påpekte han at selv om forslaget fra interimstyret ble nedstemt av generalforsamlingen var det flertall i Stålkameratene for et FK Rana allerede i dag. Scherer mente at man ikke hadde kommet langt nok i planleggingen. Det hadde gått for fort. Han var engstelig for at det økonomiske og organisatoriske fundamentet ikke var godt nok. Dermed var han redd for at FK Rana bare ville gi framgang på kort sikt. Scherer skjønnte ikke at Rolf Eliassen kunne mene det motsatte. Det var uforståelig for han at lederen i Mo IL ikke så de utfordringene og at en bærekraftig organisasjon måtte være på plass for å kunne få til ei langsiktig og stabil satsing.⁴³⁴ Han uttrykte forståelse for at Mo IL var frustrert etter avstemningen, og ba folk tro at han satt igjen med de samme følelsene. Likevel håpet han at prosessen kunne fortsette og at Mo IL på tross av skuffelsen kunne være med å diskutere oppstart fra år 2000.⁴³⁵

Stålkameratene hadde tidlig i prosessen påpekt at en modningsprosess var nødvendig for å overbevise sine medlemmer om at FK Rana var det riktige steget videre. At man på generalforsamlingen hadde stemt for en utsettelse av oppstart til år 2000 opplevdes for mange som et hån. Helt siden 1988 hadde man diskutert samarbeid, noe jeg skrev om i kapittel 4.2. En leser i avisen kunne ikke forstå hvordan noen i Stålkameratene mente at dette hadde gått for fort. Både i 1988 og i 1992 hadde Stålkameratene vært lunkne til et samarbeid. Kalenderen viste 1998 og ledelsen i fotballgruppa i Stålkameratene uttalte at de synes prosessen hadde gått for fort! 11 år med diskusjoner.

---

⁴³² Rana Blad, 03.11.1998. Nr 255, 97.årg

⁴³³ Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg

⁴³⁴ Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

⁴³⁵ Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

Han oppfordret også næringslivet til å huske dette og satse på et lag som viste vilje til å få til noe, med klar adresse til Mo IL. Andre mente at interimstyret hadde kommet i tidsnød og at dette påvirket prosessen i sluttfasen. Strukturene som lå i historien ble igjen sett på som en faktor. De menneskeskapte mønstrene kunne virke umulig å endre.⁴³⁶ De som kjente de to klubbenes historie hadde nok lettere for å forstå den skepsisen som har rådd hos medlemmene underveis i prosessen.⁴³⁷

I Mo IL hadde toppidrettskulturen rådet og man hadde gjort alt for å drifte ei fotballgruppe som i løpet av en sjuårsperiode hadde spilt på nest øverste nivå i norsk fotball.⁴³⁸ Det hadde vært satsing over evne og det var bekymringsverdig. En debattant var bekymret for kulturen som rådde på ledernivå. Selv om det ikke var de samme ledere som satt ved roret i dag, så hadde dagens ledere og bakmenn arvet ånden, mente han.⁴³⁹ Selv om Stålkameratene visstnok også hadde opparbeidet seg gjeld mente debattanten at det var en vesentlig forskjell i og med at verdiene av Ståls eiendommer ikke oversteg gjelden de hadde. Stålkameratene hadde aldri satset over evne og hatt god økonomistyring. Samtidig mente han at klubbens verdier, som dugnadsånd, samhold, miljø og kameratskap var et prakt eksempell hvordan et idrettslag skulle bli drevet og sto i sammenheng med klubbens grunnverdier.⁴⁴⁰

En annen leser mente det var utrolig at Stålkameratene kunne si nei til et samarbeid etter rotet som hadde preget 90-tallsversjonen av toppsatsningen. Han argumenterte med at fotballgruppa ikke hadde gjort noe annet enn å rote det til for seg selv og andre i løpet av de siste årene. Pengesløsning, dårlig organisering og ikke minst den fatale dommerkorthistorien. Når de fikk de en gyllen mulighet til å rette opp noe av inntrykket klarte de ikke å se lenger enn sin egen nesetipp. På ironisk vis, hyllet han avgjørelsen.⁴⁴¹ Samtidig tok han seg også frihet til å synliggjøre sykdomstegnene som preget byens fotballag:

«I sin streben etter å bli byens beste lag har verken Mo IL eller Stål totalt sett bidratt til å løfte Rana-fotballen så mye som et musesteg framover. Heltestatusen på Ramona, byens utested, har muligens gitt enkeltspillere personlig et løft, men noen sportslig

---

⁴³⁶ Kjeldstadli 1999: 35

⁴³⁷ Rana Blad, 27.11.1998. Nr 276, 97.årg

⁴³⁸ <https://nordnorgeunited.wordpress.com/2014/04/07/nordnorske-lag-i-nest-overste-divisjon-1979-2014/> Lest 11.05.2017

⁴³⁹ Rana Blad, 27.11.1998. Nr 276, 97.årg

⁴⁴⁰ Rana Blad, 27.11.1998. Nr 276, 97.årg

⁴⁴¹ Rana Blad, 06.11.1998. Nr 258, 97.årg

gevinst for Rana har det ikke blitt. I sportssendingene på tv er det sjeldent innslag fra Ramona.»⁴⁴²

Rolf Eliassen opplevde at entusiasmen blant lederne falt etter generalforsamlingens vedtak. Lufta gikk ut av ballongen. I Mo IL måtte man reorganisere og var ikke med på å spille ekstraomganger.⁴⁴³ I forhold til Stålkameratenes vedtak om å utsette et samarbeid til år 2000, sendte Mo IL et brev der de klargjorde sine synspunkter:

«Skuffelsen etter at generalforsamlingen i IL Stålkameratene sa nei til interimstyrets overenskomst, bærer Mo ILs organisasjon fortsatt preg av. Vi erindrer at IL Stålkameratene sa nei til fotballsamarbeid også i 1992. Mo IL har hatt et prioritert mål om å spisse ressursene på fotballsiden i Rana – skape en helt ny klubb med en bærekraftig organisasjon, en sunn økonomi og samle de beste spillerne i regionen i FK Rana. Arbeidet som interimstyret har nedlagt er vi full av beundring for. De klarte å forene et felles syn (4 klubber) på hvordan man skulle nå målsettingen om en elitesatsing på fotballsiden i Rana. Vi hadde store forhåpninger om at samarbeid skulle bli en realitet fra sesongen 1999. Slik gikk det ikke. Inneværende år har Mo IL nedprioritert arbeidet med egen klubb. Dette har gått utover drifta og planleggingen av sesongen 1999. Vi ber om forståelse for at arbeidet med Mo IL må prioriteres i tida framover. Vi ser det imidlertid som naturlig at en eventuell videreføring av FK Rana prosessen blir kanalisert gjennom interimstyret.»⁴⁴⁴

En debattant i avisen lurte på hva som var grunnen til at Mo IL ikke hadde tid til å vente ett år. Skulle det bli noe fotballsamarbeid i Rana måtte lederne vise at de kunne samarbeide og ikke lete etter syndebukker for så å prøve å slå økonomisk gevinst. Han trodde at ei slik holdning ville føre til at man dessverre kunne avskrive et fotballsamarbeid i lang tid fremover.⁴⁴⁵

Selv om Mo IL hadde bekreftet at de ville prioritere egen planlegging av sesongen 1999 var det flere som ivret etter å fortsette prosessen. Kai Henriksen, medlem av interimstyret, utelukket ikke at man kunne fortsette under den forutsetningen at lagene ble enige om et nytt mandat. Han påpekte at hovedoppgaven til interimstyret fram til nå hadde vært å lage en modell som styrene i lagene kunne se på som et felles grunnlag.⁴⁴⁶ Også de andre klubbene som hadde deltatt i FK Rana samtalene var opptatt av at en ikke måtte gi seg nå. Tore Storrødvann, leder i Gruben IL, var skuffet og fortvilet over resultatet. Han mente at resultatet

---

⁴⁴² Rana Blad, 06.11.1998. Nr 258, 97.årg

⁴⁴³ Intervju med Rolf Eliassen 27.02.2017

⁴⁴⁴ Brev sendt fra styret i Mo IL, adressert til fotballgruppa i IL Stålkameratene, 04.11.1998

⁴⁴⁵ Rana Blad, 12.11.1998. Nr 263, 97.årg

⁴⁴⁶ Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

dessverre var et steg tilbake, men ønsket ikke å avslutte spillet.⁴⁴⁷ Jøran Strand, leder i Bossmo & Ytteren, syntes det først og fremst det er uheldig at enkelte krefter i Stålkameratene forpurret arbeidet. Han uttrykte at det store mindretallet i Stålkameratene som stemte mot dannelse av FK Rana hadde gravd sin egen grav og overlatt til Mo IL å skumme fløten.⁴⁴⁸ Terje Hansen, leder Nordland fotballkrets, var også opptatt av at klubbene ikke måtte gi seg til tross for tilbakeslaget. Han hadde sett for seg at det skulle bli ei samling i Rana-fotballen mot et framtidig topplag på Helgeland. Hansen trodde at det raskt ville resultert i at FK Rana ville blitt en god nummer to i Nordland. På sikt trodde han det kunne vært mulig å få et eliteserielag fra Rana.⁴⁴⁹ Han mente at om man hadde fått dannet FK Rana ville man fått en god start. Både IL Stålkameratene og Mo IL hadde gode lag på slutten av 1990-tallet. Stålkameratene hadde nettopp spilt to sesonger i 1.divisjon og Mo IL spilte kvalifisering til 1.divisjon i 1998.⁴⁵⁰

Det ble også sagt at fotballgruppa i Stålkameratene måtte klare seg på egenhånd framover. Odd Hågensen, hovedleder i Stålkameratene, gjorde det klart at hovedlaget ikke lenger kunne være økonomisk ansvarlig for fotballgruppa. Mange mente at fotballen hadde tappet laget for nok penger, og at fotballgruppa måtte seile sin egen sjø i framtida.⁴⁵¹

Svein Bogen kastet seg på nytt inn i debatten og foreslo at man burde toppe Mo IL i sesongen 1999 for å være best mulig rustet for et opprykk. Rana Blad kunne imidlertid fortelle at en god del av dagens stålspillere ikke var spesielt interessert i å spille for et toppet Rana-lag. Hovedargumentet var at klubben mente at de ville få det klart beste laget kommende sesongen, og at det derfor ville være galt å toppe Mo IL.⁴⁵² Frode Fagermo, tillitsvalgt A-spiller hos Stålkameratene, kunne fortelle at stemningen i spillergruppa var avventende. De var usikre på hva som kom til å skje etter ordførerens utspill.⁴⁵³

---

⁴⁴⁷ Rana Blad 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

⁴⁴⁸ Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

⁴⁴⁹ Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

⁴⁵⁰ Intervju med Rolf Eliassen 27.02.2017

⁴⁵¹ Rana Blad, 05.11.1998. Nr 257, 97.årg

⁴⁵² Rana Blad, 25.11.1998. Nr 274, 97.årg

⁴⁵³ Rana Blad, 25.11.1998. Nr 274, 97.årg

Dette førte til at fotballgruppa i Stålkameratene sendte ut ei pressemelding:

«IL Stålkameratene, fotball, har de to siste årene jobbet godt, både organisatorisk og sportslig. Siste års resultat skulle tale for seg selv. Vi gikk gjennom serien i 3.divisjon uten tap, og var det lag i vår avdeling som fikk minst gule/røde kort. Spillerstallen fra 1998 er intakt og i god gjenge med tanke på den kommende sesong. Den økonomiske situasjonen er under kontroll, vi hadde før sesongen 1997 et regnskap som gikk i null og forventer at resultatet for 1998 vil komme ut som budsjettet. Fotballgruppa er godt organisert og har en god stab som tar seg av den daglige driften av gruppa. IL Stålkameratene har et årsmøtevedtak på at FK Rana skal være etablert fra sesongen 2000. Styret i fotballgruppa slutter seg enstemmig til dette vedtaket og vil arbeide for at dette skal realiseres.»⁴⁵⁴

Bogens siste utspill førte til reaksjoner. I et leserinnlegg stilte en leser spørsmålstegn ved at ordføreren ønsket å tvinge Stålkameratene til å se bort fra et demokratisk fattet vedtak? Kunne det være Bogens behov for å demonstrere egen handlekraft etter å ha mislykkes med å samle fotball-Rana?⁴⁵⁵ Leseren kritiserte utspillet om at Mo IL skulle toppes allerede kommende sesong. Hvorfor ivret ordføreren etter å skape et topplag på Mo? Han trodde at idrettslag var til for medlemmene og at det også for Rana kommune var viktigere at det fantes et tilbud til flere enn at noen skulle få spille i en høyere divisjon? Var det noen som trodde at nye bedrifter etablerte seg i Rana eller at omsetningen til for eksempel Helgeland kraftlag kom til å øke dersom FK Rana rykket opp og spilte kamper på tv? Han håpet sponsorer fortsatte å støtte lag og foreninger som drev positiv aktivitet for barn og ungdom og dermed ignorerte Bogens innblanding i denne saken.⁴⁵⁶

I et annet leserinnlegg mente innsender at ordføreren ikke respekterte en demokratisk avgjørelse og at man trengte tiden framover for å stable på beina FK Rana fra år 2000. Han påpekte at FK Rana ville trenge denne tiden for å bygge opp en slagkraftig organisasjon, organisatorisk og økonomisk, for virkelig og kunne lykkes på sikt. Dette burde Bogen hjelpe til med i stedet for å skape splid mellom klubbene.⁴⁵⁷

At Stålkameratene først stemte ned FK Rana og deretter ikke var villig til å toppe Mo IL med spillere foran 1999-sesongen skapte sterke reaksjoner. En debattant mente at Stålkameratenes viktigste målsetting for 1999-sesongen var å vise omverdenen og i særdeleshet Mo IL, at de var best i byen. De hadde selv brukt argumenter som at de kom til å få det klart beste laget

---

⁴⁵⁴ Pressemelding fra IL Stålkameratene: 25.11.1998

⁴⁵⁵ Rana Blad, 01.12.1998. Nr 279, 97.årg

⁴⁵⁶ Rana Blad, 01.12.1998. Nr 279, 97.årg

⁴⁵⁷ Rana Blad, 04.12.1998. Nr 282, 97.årg

den kommende sesongen. Hvordan skulle man få til et godt samarbeidsklima med ei sånn holdning? Han mente at den eneste måten å jobbe mot et mål om FK Rana i år 2000 var å toppe et av lagene i 1999-sesongen. At dette laget ble Mo IL var naturlig ut fra det som hadde skjedd på generalforsamlingen i oktober. Skulle noen i Stålkameratene synes dette var vanskelig å svelge, så kunne han trøste dem med at det gjaldt kun for ett år. I år 2000 var intensjonen at man var samlet i en klubb – FK Rana!⁴⁵⁸

Entusiastiske samarbeidsforkjempere, med Svein Bogen i spissen, hadde blitt slått i bakken og prosjektet var i ferd med å svinne hen. Dialogen i etterkant viser at det var to rivaler, Mo IL og IL Stålkameratene som stod langt fra hverandre. Klimaet idrettslagene mellom var om enda dårligere enn tidligere. Veien mot et samarbeid hadde vært lang og kronglete siden tema for første gang ble diskutert i 1988. Det var et faktum at IL Stålkameratene hadde stoppet prosessen med samarbeid to ganger tidligere på 1990-tallet. Det hadde gått mot en historisk sammenslåing, men etter Stålkameratenes nei blusset gamle konflikter, personmotsetninger og rivalisering opp igjen.

Dag Østerdal, leder i Mo IL på slutten av 1980-tallet og medlem av interimstyret i 1998, var overbevist om at det var strukturene i fotball-Rana som gjorde at man møtte motstand. Østerdal mente at hvert sted må vurdere separat om det er riktig å danne en fotballklubb med tanke på toppfotballsatsing:

«For og lykkes må man inn i historien og forstå historien sett opp mot dagens situasjon og fremtiden. Hvis dem som er miljøet, identiteten og kontinuitetsbærere i klubben ikke ønsker samarbeid, da kan alt annet være godt planlagt. Man kan ha økonomi og sport på plass, men det viktigste mangler og da vil man treffe på store motkrefter som vil ødelegge for prosessen. Det tror jeg skjedde i 1998.»⁴⁵⁹

Østerdal mener at det ikke lenger er grunnlag for et samarbeid i Rana-fotballen. Lederne har så dype ideologiske røtter at et fremtidig samarbeid er utenkelig. For disse handler det om mer enn bare fotball.⁴⁶⁰ Østerdal argumenterer samtidig for at Mo IL og IL Stålkameratene egentlig er en perfekt match:

«La Stålfolkene ha ansvar for det organisatoriske og la Mo IL få ta seg av det sportslige. Da hadde det blitt toppfotball i byen. Men om jeg tror på det er en annen sak. For noen av lederne i IL Stålkameratene, dem som jeg kaller organisatorene, er

---

⁴⁵⁸ Rana Blad, 03.12.1998. Nr 281, 97.årg

⁴⁵⁹ Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

⁴⁶⁰ Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

livsmålesettingen å bidra til at Stålkameratene skal ha det beste fotballaget i byen og da er alt annet underordnet.»⁴⁶¹

Einar Mikalsen tror at samarbeidstanken nå er helt lagt på is:

«Det er helt urealistisk å tro at det skal være «liv laga» for et FK Rana i dag. Med å opprettholde klubbstrukturer får du med folk som vil legge ned masse arbeid. Det å ha tilhørighet til et idrettslag er særdeles viktig for mennesker.»⁴⁶²

5.9 Aktørenes rolle og strukturenes betydning

I dette kapitlet har jeg fremstilt ulike aktørers rolle i prosessen samtidig har jeg sett på strukturens betydning. Strukturer som har blitt skapt gjennom menneskelig aktivitet og satt aktørens handlinger i en historisk og sosial sammenheng.⁴⁶³ Her skal jeg trekke fram de mest sentrale funnene.

Det at Svein Bogen var initiativtaker til å gjenoppta prosessen må forstås på bakgrunn av sin rolle som ordfører i Rana kommune og at han lenge hadde vært en sentral politisk aktør. Det handlet derfor fra hans side om idretten og samfunnet. Nedleggelsen av Jernverket gjorde at man tenkte nytt for å endre og utvikle det tidligere jernverkssamfunnet. Politiske prosesser førte til at privatisering, nyetableringer, fokus på et bedre utdanningstilbud og et mangfoldig kulturliv ble satsingsområder sammen med en ny satsing på fotball. Ordføreren ønsket fotballen som et flaggskip. Hompland påpeker at idrettens betydning for et lokalsamfunn er stort og særlig fotballen kan styrke den lokale tilhørigheten og byens omdømme.⁴⁶⁴ Vi må forstå det slik at Bogen handlet bevisst for å nå et slikt mål.⁴⁶⁵

I tillegg til det politiske motivet viser studien at det var to andre motiv som gjorde at man på ledernivå ønsket å gå inn for et samarbeid – et økonomisk motiv og et sportslig motiv. Fotballgruppa hadde satt hovedstyret i IL Stålkameratene i økonomiske vansker og leder så ikke hvordan en ny fotballsatsing kunne gjennomføres.⁴⁶⁶ Her har jeg støttet meg på Peterson og Lindroths teorier der de påpeker at økonomiske krisetider kan være årsaken til at idrettslag må tenke annerledes.⁴⁶⁷ På samme måte var økonomi også en vesentlig drivkraft for å tenke

---

⁴⁶¹ Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

⁴⁶² Intervju med Einar Mikalsen, 06.03.2017

⁴⁶³ Kjeldstadli 1999: 34

⁴⁶⁴ Hompland 1984: 77; Hansen 2015: 13,17

⁴⁶⁵ Kjeldstadli 1999: 32

⁴⁶⁶ Kjeldstadli 1999: 32-33

⁴⁶⁷ Lindroth 1988: 29-30; Peterson 1993: 259-263

nytt i Mo IL. Her hadde fotballgruppas toppfotballsatsing ført til omdanning til særiddrettslag med eget budsjettansvar. I så måte var strukturen i organisasjonene og budsjettansvaret ulik.⁴⁶⁸

Det kan være vanskelig å danne seg et klart bilde hvordan det ble jobbet overfor medlemmene underveis i prosessen. Likevel virker det som om Rolf Eliassen, styreleder i Mo IL, fikk overbevist medlemsmassen som bestod utelukkende av fotballfolk. Profesjonaliseringen hadde ført til at fotballklubber i større grad benyttet seg av næringslivets prinsipper for å sikre drift og å takle utgifter, men også for å skaffe penger til økt satsing. Næringslivsaktører var blitt en del av den profesjonelle idretten.⁴⁶⁹ Økonomien var så svak at man aldri kunne få til satsing på toppfotball alene slik kravene i fotballen hadde utviklet seg. En slik fremstilling støttes av Goksøyr/Olstad, Peterson og Skogvang som har skrevet om profesjonaliseringsprosesser i fotballen.⁴⁷⁰ En følge av profesjonaliseringen var at Mo IL og IL Stålkameratene ble tvunget til bedre økonomistyring og de ansatte ledere, trenere og spillere i heltidsstillinger. Fotballklubber i de øverste divisjonene, endret seg fra å være amatørdrivet til å bli profesjonelle virksomheter, særlig i større byer i Norge. Dette skyldes ikke minst at budsjettene kunne økes.⁴⁷¹ Dette støttes i teorien. Goksøyr/Olstad, Peterson og Skogvang har vist til 1990-tallets fotballrevolusjon med fokus på profesjonalisering i alle ledd i fotballen.

Fotballgruppa i Stålkameratene var opptatt av at sponsoravtaler måtte være på plass for å sikre en toppfotball satsing. På tross av at interimstyret, ordføreren og idrettslederne hevdet å ha næringslivet med på laget, ble det ikke presentert noen slike avtaler for medlemmene i forkant av avstemmingen. Dette må tillegges vekt som et argument som gjorde at skepsisen blant medlemmene ikke ble mindre.

Det andre motivet var sportslig relatert. Idrettslederne ønsket å samle spillerne og slå sammen klubbene for å optimalisere muligheten for å få til topplag i byen. En slik forståelse ble støttet av Bogen og næringsaktører som også jobbet for å utvikle et topplag som igjen skulle samle tilskuere på stadion. Disse aktørene var særlig opptatt av ringvirkningene av et toppfotball lag i form av Mo-reklame, stolthet og felles opplevelser. Toppfotball skulle begeistre, engasjere

---

⁴⁶⁸ Lindroth 1988: 26-28

⁴⁶⁹ Kjeldstadli 1999: 32-33; Peterson 1989: 15

⁴⁷⁰ Goksøyr & Olstad 2002: 352; Peterson 1993: 259-263; Skogvang 2006: 82-83

⁴⁷¹ Goksøyr & Olstad 2002: 307; Peterson 1993: 25; Skogvang 2006: 82-83

og eksponere byen. Satsningen skulle bygge det Aas, Goksøy og Pedersen kaller et forestilt felleskap.⁴⁷² Dette viser hvilken status toppfotball har som identitetsmarkør for en by. Lykkes fotballaget vil byen også bli sett på som noe vellykket.⁴⁷³

Vi ser at de sosiale og politiske forskjellene som hadde vært store, preget også idrettslagene på 1990-tallet.⁴⁷⁴ Funnene viser at en vesentlig faktor for at det ble et stort nok mindretall ligger nettopp i historien og tradisjonene. Dugnadsånden, kameratskapet og breddenkingen sto fortsatt sterkt i det tidligere arbeideridrettslaget. Olstad og Tønnesson beskriver grunnleggende forskjeller i ideologier idrettslag med utspring fra to konkurrerende forbund.⁴⁷⁵ Mobilisering for slike verdier ble dermed en avgjørende faktor i prosessen i tillegg til ei toppfotballsatsing ville rasere barne- og ungdomsfotballen. Dette må vi tolke dithen at fotballen var viktig for stålveteranene, men ikke på bekostning av strukturene – felleskap, identitet og kultur, som var bygd opp gjennom generasjoner.⁴⁷⁶ En slik forståelse støttes av Pedersen: vi definerer oss selv og vårt felleskap i forhold til andre grupper og skaper vår egen identitet ved å vektlegge forskjelligheten mellom oss selv og andre.⁴⁷⁷ Medlemsmassens sosiale sammensetning fikk betydning for utfallet. Lindroth peker på at hvor medlemmene jobber og hvilke titler de hadde i yrkeslivet kan si noe om strukturen i idrettslaget.⁴⁷⁸ Medlemmene i Mo IL så på prosessen annerledes enn veteranene i Stålkameratene når de ønsket sammenslåing. I følge Lindroth og Aas kan også idrettslagets navn vise idrettens samfunnsmessige betydning og slik representerer Mo IL sitt navn byen, Mo i Rana – uten tilknytning til verken politikk eller sosial klasse.⁴⁷⁹

---

⁴⁷² Pedersen 2016: 16; Aas 2016: 117; Goksøy 2016: 61

⁴⁷³ Pedersen 2013: 73, 109; Aas 2016: 117-118

⁴⁷⁴ Lindroth 1988: 26

⁴⁷⁵ Olstad & Tønnesson 1987

⁴⁷⁶ Pedersen 2016: 7

⁴⁷⁷ Pedersen 2013: 57

⁴⁷⁸ Lindroth 1988: 26-27

⁴⁷⁹ Lindroth 1988: 29; Aas 2016: 117

6 Avslutning

I denne masteroppgaven har jeg prøvd å vise hvilken betydning fotball kan ha for et lokalsamfunn. Jeg har valgt å dele dette avslutningskapittelet inn i fire deler for å klargjøre hvordan denne historien om forsøket på å slå sammen klubbene på Mo viser fotballens samfunnsmessige betydning. For det første at fotballens status i seg selv gir spillet betydning. For det andre spillet politiske betydning. For det tredje hvordan fotballen har økonomisk betydning og sist men ikke minst hvordan fotballklubbenes historie og ulike tradisjoner bidrar til å forme identiteter.

6.1 Fotballens status

Fotballens viktigste kapital er selve spillet og dets popularitet.⁴⁸⁰ Spillet har lenge hatt en betydelig plass og rolle i samfunnet, også i Mo i Rana. Allerede på 1970-tallet og starten av 1980-tallet fikk Mo IL overskrifter i nasjonale aviser. «Guttene fra Jernverksbyen» ble landskjente da laget var en tåspiss unna cupfinalen i 1980. Fotballag og deres resultater benyttes til å skape identiteter knyttet til sted og region. Fotball brukes som utstillingsvindu for byer, regioner og nasjoner. I perioden 1988-1998 var samfunnet og idretten i endring, både lokalt og nasjonalt. Å vise styrke, fremadrettet utvikling og positivitet var viktige faktorer for et Rana-samfunn i omstilling. Dette ønsket viser at fotballens status betød mye for sentrale aktører i Rana-samfunnet: et godt fotballag i byen ville også være en pekepinn på omstillingens vellykkethet.

Fotball er et spill som kan være samlende. Fra tribunen hører man tilrop som skal styrke kollektivet. Vi blir emosjonelle, engasjerte og stolte. Et fotballag kan stå for noe mer: det kan ha en samfunnsmessig betydning. Alta IF har under slagordet, «stolthet lengst nord» og Tromsø IL under slagordet «kraft i nord» – uttalt at de ønsker å være gode representanter for en hel landsdel.⁴⁸¹ Bodø Glimt banet vei med sitt cupgull i 1975. Fram til all-norsk serie ble opprettet i 1979 var fotballen i nord - «Nordnorsk fotball». Det var bare i NM at man kunne spille mot lag sørfra. Det gjorde at man utviklet en felles regional fotballidentitet i kampen for å vise at nordlendingene også kunne spille fotball. Likevel har rivaliseringen og

---

⁴⁸⁰ Goksøyr & Olstad 2002: 285

⁴⁸¹ <http://www.til.no/>; <https://www.fotball.no/fotballdata/klubb/hjem/?fiksId=1582> Lest 05.05.2017

stedsidentiteten alltid vært sterk mellom lag og byer også i nord. Fotballaget representerte ikke bare seg selv, men også stedet de kom fra. Fotball bidro til å fremme stedsidentiteten. Et godt fotballag ble en sterk identitetsmarkør for en by.

6.2 Forholdet mellom fotball og politikk

Idrett og fotball har ved flere anledninger blitt benyttet som et politisk virkemiddel. Historiske eksempler er blant annet at den internasjonale arbeideridretten i mellomkrigstiden arrangerte sine egne arbeiderolympiader (1925, 1931, 1937) som en motvekt til olympiske leker.⁴⁸²

Idrett ble også benyttet som propaganda under den kalde krigen med det formål å synliggjøre sitt politiske systems overlegenhet. I fotball kan man også se til Spania. Et land der en felles nasjonalisme rundt fotballandslaget har vært vanskelig å få til. De regionale motsetningene har vært store helt siden general Francos tid. Athletic Bilbao (1912) har siden dannelsen hatt et fotballag kun bestående av spillere fra Baskerland. Under Franco var baskisk kultur og språk forbudt fordi deres ideologier og verdier ikke stod i stil med visjonen om et forent Spania.⁴⁸³ Det samme var tilfellet i Katalonia, en annen region i Spania. Her har linken mellom fotball og politikk vært sterk. Gjennom FC Barcelona, der katalanernes eget flagg har valet i takt med triumfene, har fotballen en symbolsk funksjon. Da Spanias herrelandslag i fotball ble europamester (2008, 2012) og verdensmester (2010) i nasjonalsporten – samlet det nasjonen til en felles stolthet rundt laget.⁴⁸⁴ Disse eksemplene viser hvilken stor kraft et fotballag kan ha.

Noen av de mest sentrale aktørene i forsøket på å slå sammen IL Stålkameratene og Mo IL var politikere og næringslivsledere. Årsaken til dette ligger, som jeg har vist nettopp i fotballens status og troen på dens samfunnsmessige betydning. Industrien i Mo i Rana har vært viktig som ideologisk og politisk fundament for arbeideridrettens fremvekst. Samtidig opplevde også Mo IL økende medlemstall etter Jernverkets opprettelse. Som Aas viser var det ikke alle som valgte idrettslag ut fra politikk og klasse, men også på bakgrunn av lojalitet til lagkamerater, trenere og idrettslig tilbud. På Mo ønsket politikere og politiske organisasjoner å bruke fotball for å oppnå politiske resultater. I Mo i Rana ble

---

⁴⁸² Larsen 1979: 73

⁴⁸³ <http://www.fotballsonen.com/2013/02/22/athletic-bilbaos-unike-filosofi/> Lest 10.05.2017

⁴⁸⁴ <http://www.aftenposten.no/100Sport/meninger/Aragons---mannen-som-samlet-fotball-Spania-188004b.html> Lest 10.05.2017

hjørnesteinsbedriften, A/S Norsk Jernverk nedlagt i 1988 og Rana-samfunnet måtte inn i en omstillingsfase. Staten bidro med midler og nyetableringer. I tillegg opplevde man økt privatisering i næringslivet: nye markedsaktører kom til byen. For å skape og utvikle et moderne lokalsamfunn måtte det tenkes annerledes. Politikerne ønsket å skape et levende samfunn. Mo i Rana skulle ha tilbud som gjorde at folk skulle kunne bli boende i byen. For mange næringslivsaktører og politikere var også et godt fotballag viktig. I takt med moderniseringen av Rana-samfunnet ble det foreslått fra politisk hold at man måtte samle fotballkretene i byen. Flere steder i Norge hadde man allerede satt i gang lignende prosjekter og noen steder hadde man allerede lyktes. Målet med prosessen i 1998 var å forene gamle rivaler og skape et nytt topplag i byen som kunne fungere som hele byens identitetsmarkør.

På 1990-tallet utviklet idretten og fotballen seg til å bli et eksponeringsverktøy for næringslivsaktører og politikere og fikk dermed næringsmessig betydning. For disse aktørene, med ordfører Svein Bogen i spissen, skulle idretten og fotballen utvikle seg til å bli byens stolthet. For å klare det måtte man derfor tenke annerledes enn man hadde gjort til nå. Derfor gikk ordføreren til det skritt at han ønsket å diktere næringslivet og klubbene i en retning som han mente var til det beste for byens utvikling. FK Rana skulle være sentral i oppbyggingen av det nye Mo i Rana.

Som oppgaven viser henger fotball og politikk sammen. Ordførernes utspill og engasjement for å danne FK Rana skapte diskusjoner, engasjement og følelser. Ordførerens mål var at FK Rana skulle sørge for forening av kreftene og forbrødring mellom to rivaliserende idrettslag. To idrettslag som hadde utspring i ulike miljøer og tradisjoner i det gamle jernverkssamfunnet. Han og tilhengerne var optimistisk på fotballens vegne og på samfunnets vegne. Sammenslåingen skulle være et virkemiddel i omstillingen og byutviklingen. Til tross for dette ønsket om sammenslåing hadde ikke fotballens status **alene** stor nok kraft til å forene de tradisjonelle rivalene. Det er mange faktorer som er avgjørende for at ei forsoning kan skje og at man kan slå sammen klubber. Min fortelling viser at man ikke tok nok hensyn til faktorer som identitet, tilhørighet, sosial ulikhet og idrettslagenes tradisjoner underveis i prosessen.

6.3 Fotball og økonomi

Utviklingen i norsk fotball, med non amatør bestemmelsene i 1984 og innføring av profesjonell fotball i 1991, gjorde at man i Mo i Rana hadde store vanskeligheter med å hevde seg i toppfotballen. Som følge av de nye bestemmelsene gikk fotball fra å være en amatøriddrett til å bli forretning på 1990-tallet. Det oppsto et klasseskille i norsk fotball, der de lagene som hadde stor støtte i næringslivet fikk et fortrinn. Desto flere arenaer man presterte på, som NM, serie, europacup, desto større ble markedsverdien og dermed inntektene. Dette førte til at flere tilskuere kom på kampene: spillere ble salgsobjekter. Noen klubber opparbeidet seg en økonomi som gjorde at de kunne videreutvikle organisasjonen og bedre klubbens fasiliteter. En slik satsing førte også til at klubbene kunne stille større krav. Næringslivets inntog i fotballklubbens styrerom og kontorer førte til økt kompetanse og lønnsomhet ble en faktor i den daglige driften. Mer penger inn førte også til at de ansatte i klubben ble brukt til andre arbeidsoppgaver enn bare å spille fotball. De stilte opp for sine sponsorer og ble allemannseie i et lokalsamfunn. Fotballen betydde også mye for bedriftene. Det førte til god reklame og bedrifter ble assosiert med laget gjennom deres verdier og prestasjoner.

Det var kravene om solid økonomi og en profesjonell organisasjon som gjorde at flere byer og lag så på sammenslåingslag som eneste mulighet for å lykkes. I Mo i Rana hadde ingen av lagene fått aksept for å være byens lag nummer en, som for eksempel Bodø/Glimt hadde fått i Bodø eller Tromsø IL i Tromsø. Studien viser at Mo IL, Mo-Bossmo FK og IL Stålkameratene i flere perioder til en viss grad hadde næringslivet i ryggen – selv etter generalforsamlingen i 1998. Likevel lyktes verken Mo IL eller Stålkameratene med å etablere seg som et stabilt topplag. Fotballen genererer penger og prestisje noe som gjør at næringslivet, tross nedturer, oppfatter fotball som et statussymbol, og som en aktivitet som kan øke omsetning og skaffe flere arbeidsplasser. Dette var noe de ønsket å være med på i jakten på utvikling av egen bedrift. Bedriftenes merkenavn blir ofte koblet til fotballaget, som for eksempel Lerum i Sogndal, Hansa bryggeri til Brann og Lyse til Viking.

Det å utvikle en klubb fra frivillig forening til forretning er avhengig av et økonomisk fundament. Dette argumentet ble også brukt i FK Rana-prosessen. Det er et velkjent argument: får vi inn nok penger så kommer vi garantert til å oppnå sportslig suksess. Historien har vist at det ikke alltid er tilfelle. Det er mange komplekse faktorer som spiller inn og har betydning når man skal satse og ikke minst etablere seg på et høyere nivå. Argumentet

med at FK Rana ville sørge for at næringslivet skulle garantere for økt satsing ville bare vært én faktor for suksess, og ikke nødvendigvis den eneste. God økonomistyring, en sterk organisasjon, spillerlogistikk, talentutvikling og langsiktig tankegang ville være viktige faktorer for å få det til. I jakten på umiddelbare resultater tenkte man ikke langsiktig nok.

6.4 Fotball; tradisjon, historie og identitet

Til tross for at ledende politikere, sentrale næringslivsaktører og klubbens tillitsvalgte arbeidet for sammenslåing fikk altså ikke forslaget tilstrekkelig flertall i begge klubbene. I denne studien har jeg vist hvordan idrettslagene var organisert og ble drevet, hvem som var tillitsvalgte, hvilke type aktivitetstilbud man hadde, hvor man rekrutterte sine medlemmer og hvordan idrettslagene utviklet seg i takt med samfunnets utvikling. Der Mo IL hadde sine røtter i den borgerlige idretten, hadde Stålkameratene sine røtter fra arbeideridretten. Tradisjonelle ulikheter i forhold til politikk, tradisjoner, verdier og ideologi har ført til at det gjennom hele etterkrigstiden har vært til dels sterke motsetninger mellom klubbene. Som vist i kapittel 5 mener jeg disse strukturelle faktorene medvirket til at sammenslåing ikke ble noe av i 1998. I Mo IL var toppfotball målet og det som overbeviste medlemmene og som sørget for 2/3 flertall på generalforsamlingen. I Stålkameratene var medlemmene mer opptatt av bredden. Hele klubben skulle ivaretas, i god sosialdemokratisk ånd. Diskusjonen topp-bredde tenking henger slik jeg forstår det sammen med de tradisjonsbundne forskjeller mellom klubbene. Disse gjorde seg fortsatt gjeldende i 1998.

For idrettslagenes medlemmer var det dermed ikke bare ønsket om toppfotball som gjaldt, men organisering og budsjett hadde også betydning. Fotballgruppene hadde gang på gang påført idrettslagene store budsjettunderskudd og mange så på en sammenslåing av fotballgruppene som eneste løsning. I 1988 ble Mo IL et sær-idrettslag. Fotballsatsingen hadde ført idrettslaget inn i en kritisk situasjon og man så på oppløsning av hovedlaget som eneste løsning. Stålkameratene var i 1998 fortsatt et fleridrettslag med en fungerende organisasjon. På den måten kan man si at det store mindretallet på IL Stålkameratenes generalforsamling i 1998 var mulig fordi man hadde beholdt strukturen i idrettslaget og at det på generalforsamlingen møtte medlemmer også fra andre grupper som var stemmeberettiget.

Fortellingen viser at det var veteranene i Stålkameratene som hadde mobilisert. De gamle jernverksarbeiderne. En tidligere tillitsmann på valseverket var deres talerør på generalforsamlingen. Han kunne ikke si ja til en nedleggelse av fotballgruppa. Han ville ha et

Stål-lag å heie på. Jernverksarbeiderne hadde bygget opp et felleskap og et kameratskap, som også var tuftet på AIF sine opprinnelige verdier. Idrettslagenes ulike tradisjoner og historie var så sterk – disse strukturene som hele tiden dannet bakteppet i prosessen, men som ikke ble aktivt drøftet i FK Rana-prosessen, ble dermed avgjørende for at man ikke lyktes med å få et stort nok flertall for å danne FK Rana. Veteranene ønsket ikke å miste sin identitet for å danne en ny toppklubb. De mente at en ny klubb ville være uten sjel, tradisjoner og historiske røtter.

Mange av medlemmene som stemte ja i Mo IL gjorde det av hensyn til fotballsatsingen. At byens eldste idrettslag skulle forsvinne fra kartet syntes mange var en forferdelig tanke. Derfor ble flere glade da rivalen sa nei, og satte en stopper for FK Rana. Inge Myrvoll, mener at en ny klubb, uten sjel, røtter og identitet kunne fått utfordringer med å skape engasjement på grasrota:

«Det hadde vært tungt for flere i Stålkameratene hvis fotballgruppa hadde blitt lagt ned. Den sterke tilhørigheten og hjerte man har for klubben gjør at det blir en del av livet ditt. Derfor hadde det vært et slag i mageregionen, for mange, hvis FK Rana hadde blitt en realitet. Jeg tror en ny toppklubb ville drept engasjementet og viljen til å stå på.»⁴⁸⁵

Navnene til idrettslagene representerte også forskjeller sett i lys av historien og tradisjonene. Mo IL sitt klubbnavn var geografisk orientert til stedet, Mo i Rana. Stålkameratene sitt klubbnavn var knyttet til Jernverket og speilet dermed politiske tradisjoner og klassetilhørighet. Slik kom de grunnleggende forskjellene mellom klubbene kom tydelig fram bare i klubbnavnene. De tradisjonelle og strukturelle motsetningene var så store at man ikke var villig til å gi opp sitt eget lag for å danne et nytt topplag. Slik sett kan man kanskje si at de strukturer knyttet til klasse, identitet og tradisjoner koblet til det gamle jernverkssamfunnet slo klubbledelsene, samt de politiske- og næringslivsaktørens ønske om endringer i strukturen i idrettslagene.

Tradisjonelt viser historien at sammenslåingsprosesser skaper støy, det være seg i idretten eller i samfunnet ellers. Den motstanden man møter i endringsprosesser kan oppleves som vanskelig og umulig å endre. Hva vil en suksessfull sammenslåing være avhengig av? For det første må de som skal fusjonere jobbe i samme retning. Bogens dristige utspill førte idrettslederne sammen, og en intensjonsavtale ble underskrevet på ledernivå. Dernest må flertallet av medlemmene stå bak. Det var kravet om 2/3 flertall som felte FK Rana i 1998.

---

⁴⁸⁵ Intervju med Inge Myrvoll 01.03.2017

Var informasjonen god nok? Jobbet man grundig nok med å overtale medlemmene sine og tok man nok hensyn til deres holdninger, spørsmål og følelser i prosessen. Å ta fra mennesker noe fører alltid til motstand, selv om intensjonen er god. Et eventuelt FK Rana måtte ha brukt tid på å få satt seg i lokalsamfunnet. Mo i Rana ble nærmest formet over natta, men det er en kjensgjerning at identitet må bygges over tid. Så er spørsmålet om man hadde hatt tid til å bygge, vente og eventuelt forvalte noe som ikke nødvendigvis hadde blitt en umiddelbar suksess. FK Rana ble aldri noe realitet fordi et stort mindretall i Stålkameratene ikke trodde på prosjektet og visjonene.

Fortellingen viser at betydning av tradisjon, betydning av hvor man kommer fra, hvor man har sine røtter og idrettslige tradisjoner kan vanskeliggjøre slike prosesser der to motpoler skal inn i et samarbeid. Klubblojalitet, tradisjon og historie knuste drømmen om FK Rana.

6.5 Hvordan gikk historien videre

Etter at Stålkameratene hadde sagt nei til sammenslåing, ble det ikke noe sponsorstopp slik Bogen hadde oppfordret næringslivet om. Ei heller stanset hovedlaget sin støtte til fotballgruppa i Stålkameratene.⁴⁸⁶ Deler av næringslivet gikk i bresjen for å satse på Mo IL, som tidlig på 2000-tallet tok over hegemoniet som byens beste fotballag. Stålkameratene rykket ned til 3.divisjon i 2002 og har ikke spilt høyere enn det siden.

Etter nok en feilslått satsing i Mo IL var klubben på nytt i økonomisk krise i 2009.⁴⁸⁷ Sammenslåingsspørsmålet tatt opp igjen, høsten 2009.⁴⁸⁸ Næringslivsaktører foreslo dannelse av en ny fotballklubb og målet var 1.divisjonspill innen 2012 sesongen.⁴⁸⁹ Et interimstyre ble satt sammen fra de ulike idrettslagene, deriblant representanter fra Mo IL og IL Stålkameratene. Igjen møtte man på hindringer og splittelser i synet på hva som skulle til for å få det ønskede topplaget i Mo i Rana. Stålkameratene trakk seg tidlig ut av prosessen. De ønsket heller at deres tillitsvalgte skulle jobbe med blant annet fotballhall-prosjektet som de

---

⁴⁸⁶ Rana Blad, 05.10.2000. Nr 23, 99.årg

⁴⁸⁷ <http://kxweb.no/portal/public/showContentCategory.do?id=948507993> Lest 12.05.2017

⁴⁸⁸ <https://www.ranablad.no/sport/alle-onsker-1-divisjonsfotball/s/1-93-4028007> Lest 01.05.2017

⁴⁸⁹ <https://www.ranablad.no/sport/vil-danne-ny-topplubb/s/1-93-2031704> Lest 01.05.2017

var i gang med å realisere.⁴⁹⁰ Dermed forvant grunnlaget for å gå videre med arbeidet i denne saken.

Før 2017 sesongen skrev fotballskribent Jørgen Tjørnås følgende om rivaliseringen i Mo i

Rana:

«Mo i Rana er et annet selvsagt sted at et samarbeid bør vurderes. Mo var sjanseløse i 2.divisjon i fjor, Stålkameratene det samme i 3.divisjon. Med tanke på byens størrelse burde Alta, Tromsdalen og Finnsnes vært utfordret om å være Nord-Norges tredje beste lag, bak Bodø/Glimt og Tromsø. Isteden sitter klubbene på hver sin tue og fryder seg over rivalenes motgang. Trolig sitter den for dypt inne. I 2010 så jeg Mo bli knust 0-9 av KFUM. Spillerne jublet imidlertid flere ganger under kampen, for samtidig kom det oppdateringer om at Stålkameratene var i ferd med å tape sin kvalifiseringskamp.

Argumentene mot en sammenslåing er selvsagt at det for mange vil være det samme som å begrave klubbhistorien. Hver gang en slik sammenslåing skjer er det noen som nekter å følge det nye laget – de er for tett knyttet opp til historien med sitt lag.

Men er det ikke bedre å være gode sammen enn like svake alene?»⁴⁹¹

Selv om klubbene ikke har lyktes med å skape et stabilt topplag i byen viser lokaldarbyet i 2015 sesongen at det ligger en iboende fotballinteresse i byen. 1100 betalende tilskuere så rivalene i seriefinalen i 3.divisjon som Mo IL vant og rykket opp til 2.divisjon.⁴⁹²

I sesongen 2017 spiller Mo IL i regionsligaen i 3.divisjon, mens IL Stålkameratene spiller i 4.divisjon. Rivaliseringen er like stor som den alltid har vært. Begge lag har uttalt at de satser selv om de sliter med å få støtte hos næringslivet. Før årets sesong (2017) sendte Stålkameratene brev til Mo IL for å snakke med ni av deres spillere.⁴⁹³ Ingen av klubbene har foreløpig lagt sine egne ambisjoner på is for å slippe naboen til - og et fotballsamarbeid mellom Mo IL og IL Stålkameratene virker like langt unna som det alltid har gjort. De manglende sportslige resultatene har gjort at forslagene om sammenslåing også i dag fremmes med ujevne mellomrom fra ulike aktører. Om fotballskribent Jørgen Tjørnås oppfordring før 2017 sesongen om å gjøre nok et forsøk på å slå sammen byens klubber, og om det noen gang blir realisert, er høyst usikkert i en by hvor ulike fotballtradisjoner står så sterkt.

---

⁴⁹⁰ <https://www.ranablad.no/sport/stalkam-ikke-med-pa-laget/s/1-93-4034351> Lest 30.04.2017

⁴⁹¹ <https://www.nordicbet.com/no/blogg/fotball/ovrig-norsk-fotball/slaa-dere-sammen-> Lest 30.04.2017

⁴⁹² <https://www.fotball.no/fotballdata/kamp/?fiksId=6123175> Lest 01.05.2017

⁴⁹³ <https://www.ranablad.no/fotball/rana/mo-il/stalkam-pa-spillerjakt-forsoker-a-hente-ni-spillere-fra-mo-il/s/5-42-248139> Lest 30.04.2017

7 Forkortelser

AIF – Arbeidernes Idrettsforbund

AIL – Arbeideridrettslag

AP – Arbeiderpartiet

B&Y IL – Bossmo & Ytteren IL

FrP – Fremskrittspartiet

H – Høyre

NFF – Norges Fotballforbund

SV – Sosialistisk Venstreparti

8 Kilder

Litteratur

- Aas, S. (2016). Klasseidentitet eller lokalpatriotisme? – arbeideridrettens sene gjennombrudd i Nordland. I H. C. Pedersen & E. Å. Skille (Red.), *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i Nord* (s. 109-135). Vallset: Oplandske bokforlag.
- Alstadhaug, L. (1996). *Fra Ånnersbakken til Olympiatoppen: Mo Skilag 100 år: 1896-1996: et stykke nordnorsk ski- og kulturhistorie*. Mo i Rana: Mo Skilag.
- Alstadhaug, L. (2004). *Sommersport under polarsirkelen: Mo idrettslag 1904 - 100 år - 2004: et bidrag til Mo i Ranas kulturhistorie*. Mo i Rana: Mo Idrettslag.
- Dahl, K. (2016). *Melbo IL som samfunnsskaper og identitetsskaper 1915 - 2000*. (Masteroppgave), UiT Norges arktiske universitet, Tromsø.
- Flåtene, J. (2010). *En kvalitativ undersøkelse av en liten norsk fotballklubs strategiske endring: "fra gutteklubb til storklubb i Drammen": fusjonsprosessen til DFK*. (Masteroppgave), Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Goksøyr, M. (1994). Hvordan kan vi vite noe om idrett som har vært? *I Arkivmagasinet 1/1994*.
- Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Goksøyr, M. (2010). *Idrett for alle: Norges idrettsforbund 150 år: 1861-2011*. Oslo: Aschehoug.
- Goksøyr, M. (2016). Utenforland? Periferier, identiteter og fotball i nord. I H. C. Pedersen & E. Å. Skille (Red.), *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i nord* (s. 60-68). Vallset: Oplandske bokforlag.
- Goksøyr, M. & Olstad, F. (2002). *Fotball!: Norges fotballforbund 100 år*. Oslo: Norges Fotballforbund.
- Hansen, J. (2015). *Leken som ble magisk: Høydepunkter i nordnorsk fotball gjennom 110 år*. Lakselv: Finnmark Fotballkrets.
- Hofmo, R. (1937). *Folkeidrett: Borgerlig idrett, arbeideridrett*. Oslo: Det Norske Arbeiderpartis forlag.
- Hompland, A. (1984). Bygda og ballen. Sport og kultur som lokal interaksjon og symbolsk integrasjon. *Sosiologi i dag*(3), 73-86.
- Kjeldstadli, K. (1999). *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i historiefaget* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

- Larsen, P. (1979). *Med AIF-stjerna på brystet: Glimt fra norsk arbeideridrett*. Oslo: Tiden.
- Lerdahl, S. (2014). *Kvinnefotball på bygda: En historisk analyse av kvinnefotballens utvikling i Aurskog-Høland*. Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Lindroth, J. (1988). *I fädrens spår:Handledning i lokalhistorisk idrottsforskning*: Svenska idrottsrörelsens studieförbund.
- Lippe, G. v. d. & Rafoss, K. (1996). *I andres og ukjente fotspor: En veiledning i idrettshistorie*. Bø: Høgskolen i Telemark.
- Lundestad, S. & Opsahl, T. (2016). *Glimt i 100: Stolthet, glede og lidenskap: Bodø/Glimt 1916-2016*. Bodø: FK Bodø/Glimt.
- Martinussen, M. (2004). *Samhold, sunnhet, skiidrett: En studie av arbeideridretten i Salten: 1928-1940*. (Masteroppgave), UiT Norges arktiske universitet, Tromsø.
- Moen, K. E. (2009). *Raufoss! fotball og fabrikk: En historisk undersøkelse om dannelsen og utviklingen av en fotballklubb på industristedet Raufoss frem til 1980*. (Masteroppgave), Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Nørbech, A. H. (2013). *Organisasjonsutvikling i toppfotballen: Utviklingen av organisasjonen av en norsk toppfotballklubb under en ti-års periode*. (Masteroppgave), Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Olstad, F. & Tønnesson, S. (1986). *Norsk idretts historie: B. 2: Folkehelse, trim, stjerner 1939-1986*. Oslo: Aschehoug.
- Olstad, F. & Tønnesson, S. (1987). *Norsk idretts historie: B. 1: Forsvar, sport, klassekamp, 1861-1939*. Oslo: Aschehoug.
- Otnes, J., Nordvik, P., Indahl, O., Sehm, L., Ingebrigtsen, M., Lyngseth, K., . . . Edin, I. (1985). *I.L. Stålkameratene 50 år: Jubileumsbok 1935-1985*. Mo i Rana: I.L. Stålkameratene.
- Pedersen, H. C. (2013). *Idrettsliv i etniske grenseområder. Modernisering, identitet og idrett i Finnmark, 1908-2010*. (Doktoravhandling), UiT Norges arktiske universitet, Tromsø.
- Pedersen, H. C. (2016). Identitet og etnisitet i nord. I H. C. Pedersen & E. Å. Skille (Red.), *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i nord* (s. 41-58). Vallset: Oplandske bokforlag.
- Pedersen, H. C. & Skille, E. Å. (Red.). (2016). *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i nord*. Vallset: Oplandske bokforlag.
- Peterson, T. (1989). *Leken som blev allvar: Halmstads Bollklubb mellan folkrorelse, stat och Marknad*. Lund Arkiv.

- Peterson T. (1993). *Den svengelska modellen: svensk fotboll i omvandling under Efterkrigstiden*. Lund Arkiv.
- Rød, A. (2013). *Fra Sørumsand til Rotterdam: Odds Ballspillklubbs møte med profesjonaliseringsprosessen i norsk fotball*. (Masteroppgave), Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Skogvang, B. O. (2006). *Toppfotball: Et felt i forandring*. (Doktoravhandling), Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Slåttemyr, H. G. (2007). *Malm, makt og mennesker: Ranas historie 1890-2005*. Mo i Rana: Rana historielag.
- Steen, T. (1990). Mo i Rana: Industrihistorie i ei omstillingstid. I *Arbeiderhistorie: Tema 1970-åra* (s. 213-216).
- Svendsen, S. M. (2011). *Nordlandshallen: En del av idrettsanleggshistorien og velferdsstatens utvikling*. (Masteroppgave), Nord universitet, Bodø.
- Tjelmeland, H. (2016). Region og regionalisme i nord. I H. C. Pedersen & E. Å. Skille (Red.), *Utafor sporet? Idrett, identiteter og regionalisme i nord* (s. 27-40). Vallset: Oplandske bokforlag.

Kildemateriale:

Arkiv hos IL Stålkameratene:

Brev fra styret i Mo AIL til Mo Arbeiderpartis bystyregruppe. Datert 11.05.1935

Brev til Mo AIL ved leder Norman Nilsen - fra Arbeidernes Idrettsforbund, signert av Rolf Hofmo 11.07.1935

Pressemelding fra Norsk Jern Holding AS vedrørende inngått sponsoravtale med IL Stålkameratene. 09.11.1989

Handlingsplan 1990-1993, for IL Stålkameratenes fotballgruppe. 16.10.1989

Brev til Mo IL, B&Y IL, Gruben IL ad. samarbeidsprosjekt. 1992. Signert Karl Nagelhus, leder IL Stålkameratenes fotballgruppe

Pressemelding fra IL Stålkameratene 25.01.1998

Pressemelding fra IL Stålkameratene, 25.11.1998

Oversikt over antall medlemmer i idrettslaget i 1998

Arkiv hos Mo IL:

Innkallelse til ekstraordinært årsmøte i Mo IL i 1987. Datert 12.10.1987.

Protokoll Mo idrettslag 08.01.1985-01.11.1988

Brev sendt fra styret i Mo IL, adressert til fotballgruppa i IL Stålkameratene, 04.11.1998

Årsberetning Mo IL 1978

Årsberetning Mo idrettslag 1988

Årsberetning Mo idrettslag 1989 (23.03.1990)

Årsberetning Mo idrettslag 1990

Årsberetning Mo/Bossmo 1994

Oversikt over antall medlemmer i idrettslaget i 1998

Muntlige kilder:

Samtale med Magnus Nystad 09.09.2016

Intervju med Rolf Eliassen 27.02.2017

Intervju med Kai Henriksen 27.02.2017

Intervju med Bjørn Selfors 28.02.2017

Intervju med Dag Østerdal 01.03.2017

Intervju med Odd Bjørnar Breivik 02.03.2017

Intervju med Einar Mikalsen 06.03.2017

Artikler i Rana Blad:

Rana Blad, 17.09.1980. Nr 216, 78.årg

Rana Blad, 23.09.1980. Nr 220, 78.årg

Rana Blad, 19.11.1986. Nr 268, 86.årg

Rana Blad, 03.09.1988. Nr 204, 87.årg

Rana Blad, 17.09.1988. Nr 216, 87.årg

Rana Blad, 27.09.1988. Nr 224, 87.årg

Rana Blad, 28.09.1988. Nr 223, 87.årg

Rana Blad, 25.11.1988. Nr 275, 87.årg

Rana Blad, 07.12.1988. Nr 285, 87.årg

Rana Blad, 02.05.1990. Nr 98, 89.årg

Rana Blad, 11.09.1991, Nr 209, 90.årg

Rana Blad, 12.09.1991. Nr 210, 90.årg

Rana Blad, 18.09.1991. Nr 215, 90.årg

Rana Blad, 19.09.1991. Nr 216, 90.årg

Rana Blad, 25.09.1991. Nr 221, 90.årg

Rana Blad, 02.10.1991. Nr 227, 90.årg.

Rana Blad, 04.10.1991. Nr 229, 90.årg

Rana Blad, 21.03.1992. Nr 69, 91.årg

Rana Blad, 02.04.1992. Nr 79, 91.årg

Rana Blad, 28.08.1992. Nr 130, 91.årg

Rana Blad, 06.10.1992. Nr 232, 91.årg

Rana Blad, 07.10.1992. Nr 233, 91.årg

Rana Blad, 29.10.1992. Nr 252, 91.årg

Rana Blad, 12.12.1992. Nr 290, 91.årg

Rana Blad, 09.02.1994. Nr 32, 93 årg.

Rana Blad, 13.09.1994. Nr 211, 93.årg

Rana Blad, 15.12.1994. Nr 282, 93.årg

Rana Blad, 20.11.1997. Nr 270, 96.årg

Rana Blad, 11.12.1997. Nr 268, 96.årg.

Rana Blad, 07.01.1998. Nr 5, 97 årg

Rana Blad, 08.01.1998. Nr 6, 97.årg

Rana Blad, 17.01.1998. Nr 14, 97.årg

Rana Blad, 21.01.1998. Nr 17, 97.årg

Rana Blad, 22.01.1998. Nr 18, 97.årg

Rana Blad, 03.02.1998. Nr 28, 97.årg

Rana Blad, 07.02.1998. Nr 32, 97.årg

Rana Blad, 11.02.1998. Nr 35, 97.årg

Rana Blad, 25.02.1998. Nr 47, 97.årg

Rana Blad, 03.03.1998. Nr 52, 97.årg

Rana Blad, 05.03.1998. Nr 54, 97.årg

Rana Blad, 19.03.1998. Nr 66, 97.årg.

Rana Blad, 23.03.1998. Nr 69, 97.årg
Rana Blad, 02.04.1998. Nr 78, 97.årg
Rana Blad, 29.04.1998. Nr 97, 97.årg
Rana Blad, 06.05.1998. Nr 102, 97.årg
Rana Blad, 03.06.1998. Nr 124, 97.årg
Rana Blad, 04.06.1998. Nr 125, 97.årg
Rana Blad, 05.06.1998. Nr 126, 97.årg
Rana Blad, 06.08.1998. Nr 179, 97.årg
Rana Blad, 20.08.1998. Nr 191, 97.årg
Rana Blad, 24.08.1998. Nr 194, 97.årg
Rana Blad, 03.09.1998. Nr.203, 97.årg
Rana Blad, 15.09.1998. Nr 213, 97.årg
Rana Blad, 15.10.1998. Nr 239, 97.årg
Rana Blad, 16.10.1998. Nr 240, 97.årg
Rana Blad, 23.10.1998. Nr 246, 97.årg
Rana Blad, 28.10.1998. Nr 250, 97.årg
Rana Blad, 29.10.1998. Nr 251, 97.årg
Rana Blad, 30.10.1998. Nr 252, 97.årg
Rana Blad, 31.10.1998. Nr 253, 97.årg
Rana Blad, 03.11.1998. Nr 255, 97.årg
Rana Blad, 04.11.1998. Nr 256, 97.årg

Rana Blad, 06.11.1998. Nr 258, 97.årg

Rana Blad, 07.11.1998. Nr 259, 97.årg

Rana Blad, 12.11.1998. Nr 263, 97.årg

Rana Blad, 25.11.1998. Nr 274, 97.årg

Rana Blad, 27.11.1998. Nr 276, 97.årg

Rana Blad, 05.11.1998. Nr 257, 97.årg

Rana Blad, 01.12.1998. Nr 279, 97.årg

Rana Blad, 03.12.1998. Nr 281, 97.årg

Rana Blad, 04.12.1998. Nr 282, 97.årg

Rana Blad, 05.10.2000. Nr 23, 99.årg

Nettlenker:

<http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen-Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

<http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen-Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

<https://www.nordicbet.com/no/blogg/fotball/ovrig-norsk-fotball/slaa-dere-sammen-> Lest 30.04.2017

<http://www.aftenposten.no/100Sport/fotball/Nordlie-mener-osloklubber-bor-sla-seg-sammen-Det-er-mange-folelser-som-hindrer-fornuftig-tankegang-234575b.html> Lest 27.04.2017

<http://www.mip.no/mo-industripark/historie-dages-industripark/> Lest 25.04.2017

<http://www.mip.no/mo-industripark/tidlighistorie/>. Lest: 27.12.2016

<http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest: 15.01.2017

https://snl.no/den_norske_fotballcupen Lest 15.02.2017

<http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest 22.01.17

<http://www.mip.no/mo-industripark/historie-jernverkstiden/> Lest 09.02.17

https://snl.no/Operasjon_asfalt Lest 03.04.2017

https://no.wikipedia.org/wiki/FK_Gornjak Lest 03.04.2017

https://kfl.no/wiki/index.php/Svein_Ystenes Lest 03.04.2017

<http://www.til.no/>; <https://www.fotball.no/fotballdata/klubb/hjem/?fiksId=1582> Lest 05.05.2017

<http://www.glimt.no/nyheter/glimtvis-blir-gatelag> Lest 05.05.2017

<http://www.godset.no/om-klubben/samfunnsansvar/samfunn/gatelaget-en-stor-suksess> Lest 05.05.2017

<https://www.ranablad.no/sport/to-skoda-gir-ingen-mercedes/s/1-93-359492> Lest 01.05.2017

<https://www.fotball.no/fotballdata/turnering/hjem/?fiksId=83102> Lest 01.05.2017

<https://www.fotball.no/fotballdata/turnering/hjem/?fiksId=82909> Lest 01.05.2017

<https://no.wikipedia.org/wiki/Fesil> Lest 05.05.2017

<https://www.ranablad.no/nyheter/alle-domt-for-grov-korrupsjon/s/1-93-3747958> Lest 01.05.2017

<https://www.ranablad.no/nyheter/milliongaven-til-mo-il-etterforskes/s/1-93-2529850> Lest 01.05.2017

<http://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2008/Fotball-og-politikk> Lest 29.04.2017

<https://www.fotball.no/fotballdata/turnering/hjem/?fiksId=81236> Lest 01.05.2017

<https://nordnorgeunited.wordpress.com/2014/04/07/nordnorske-lag-i-nest-overste-divisjon-1979-2014/> Lest 11.05.2017

<https://www.ranablad.no/sport/alle-onsker-1-divisjonsfotball/s/1-93-4028007> Lest 01.05.2017

<https://www.ranablad.no/sport/vil-danne-ny-topplubb/s/1-93-2031704> Lest 01.05.2017

<https://www.ranablad.no/sport/stalkam-ikke-med-pa-laget/s/1-93-4034351> Lest 30.04.2017

<https://www.fotball.no/fotballdata/kamp/?fiksId=6123175> Lest 01.05.2017

<https://www.ranablad.no/fotball/rana/mo-il/stalkam-pa-spillerjakt-forsoker-a-hente-ni-spillere-fra-mo-il/s/5-42-248139> Lest 30.04.2017

<http://www.fotballsonen.com/2013/02/22/athletic-bilbaos-unike-filosofi/> Lest 10.05.2017

<http://www.aftenposten.no/100Sport/meninger/Aragons---mannen-som-samlet-fotball-Spania-188004b.html> Lest 10.05.2017

<http://kxweb.no/portal/public/showContentCategory.do?id=948507993> Lest 12.05.2017